

РЕДОВЕН ДОКЛАД

НА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ

ОТНОСНО НАПРЕДЪКА НА БЪЛГАРИЯ

В ПРОЦЕСА НА ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ
1999

Съдържание

A. Въведение

a) Предговор

b) Взаимоотношения на България с Европейския съюз

Развитие на отношенията по Европейското споразумение между ЕС и България (включително двустранни търговски взаимоотношения)

Партньорство за присъединяване/Национална програма за приемане на законодателството на ЕС

Предприсъединителна помощ: Фар

Система за управление на Фар

Пред-присъединителна помощ 2000

Побратимяване

Аналитичен преглед на законодателството

B. Критерии за членство

1. Политически критерии

Въведение

Последно развитие

1.1. Демокрация и правов ред

Парламент

Изпълнителна власт

Съдебна система

Мерки против корупцията

1.2. Права на човека и защита на малцинствата

Граждански и политически права

Икономически, социални и културни права

Права на малцинствата и защита на правата на малцинствата

1.3. Обща оценка

2. Икономически критерии

2.1. Въведение

2.2. Икономическо развитие

Макроикономическо развитие

Структурни реформи

2.3. Оценка по отношение на Копенхагенските критерии

Наличие на функционираща пазарна икономика

Капацитет за устояване на конкурентния натиск и пазарните сили на Съюза

2.4. Обща оценка

3. Способност за поемане на задълженията по членството

3.1. Вътрешен пазар без граници

Четирите свободи

Конкуренция

3.2. Иновации

Информационно общество

Въпроси на образованието, обучението и младежта

Научно-изследователска дейност и технологично развитие

Телекомуникации

Аудио-визуални средства

3.3. Икономически и фискални въпроси

Икономически и валутен съюз

Данъци

Статистика

3.4. Секторни политики

Промисленост

Селско стопанство

Рибно стопанство

Енергетика

Транспорт

Малки и средни предприятия

3.5. Икономическо и социално сближаване

Трудова заетост и социални въпроси

Регионална политика и сближаване

3.6. Качество на живота и околна среда

Околна среда

Защита на потребителите

3.7. Правосъдие и вътрешни работи

3.8. Външни политики

Търговия и международни икономически връзки

Развитие

Митници

Обща външна политика и политика на сигурност

3.9. Финансови въпроси

Финансов контрол

3.10. Обща оценка

4. Административна способност за прилагане на acquis

4.1. Административни структури

4.2. Възможности в областта на администрацията и правосъдието:

ключови области при прилагането на acquis

C. Заключение

D. Партньорство за присъединяване и Национална програма за приемане на европейското законодателство: глобална оценка на изпълнението

Партньорство за присъединяване: оценка на краткосрочните и средносрочните приоритети

Национална програма за приемане законодателството на ЕС - *оценка*

Приложения

Конвенция за човешките права, ратифицирана от страните-кандидатки

Статистически данни

А. Въведение

а) Предговор

Съгласно “Програма 2000” Европейската комисия редовно докладва на Европейския съвет за напредъка на всяка от кандидатстващите страни от Централна и Източна Европа в подготовката им за членство, като първият доклад се представи в края на 1998 г. На заседанието си в Люксембург Европейският съвет реши следното:

“От края на 1998 г. Европейската комисия ще представя на Съвета редовни доклади, както и всички необходими препоръки за провеждане на двустранни междуправителствени конференции, на които да бъде обсъждан напредъка на всички кандидатстващи централно- и източноевропейски страни в процеса на тяхното присъединяване, съгласно копенхагенските критерии и по-специално с оглед на темпа на приемане на законодателството на ЕС.” “В този смисъл, Комисията ще продължи да следва метода, заложен в “Програма 2000” при оценяването на способността на страните-кандидатки да удовлетворяват икономическите критерии и да изпълняват задълженията си, произтичащи от процеса на присъединяване.”

На заседанието си във Виена, Европейският съвет изиска от Комисията да представи докладите си за напредъка на страните, с оглед на предстоящата среща на Европейския съвет в Хелзинки.

Настоящият доклад за България следва структурата на Становището на Комисията. В доклада:

- се описват отношенията между България и Европейския съюз и по-конкретно в рамката на Споразумението за асоцииране;

- се анализира ситуацията по отношение на политическите условия, определени от Европейския съвет (демокрация, върховенство на закона, човешки права, защита на малцинствата);

- се оценява ситуацията в България и перспективите във връзка с икономическите условия, дефинирани от Европейския съвет (функционираща пазарна икономика, капацитет за устояване на конкурентния натиск и пазарните сили на Съюза);

- се разглежда капацитета на България да изпълнява задълженията, произтичащи от членство в съюза, по-конкретно приемане на законодателството на ЕС, както е заложено в Договора, на вторичното законодателство и на политиките на Съюза. В тази част се отделя специално внимание на стандартите за атомна безопасност, следвайки препоръката на Европейския съвет от Кьолн този въпрос да бъде детайлно проучен в редовните доклади.

Също тук се разглежда съдебния и административен капацитет, съгласно изискването на Европейския съвет от Мадрид, с което се набляга на необходимостта кандидатстващите страни да адаптират административната си структура така, че да гарантират хармоничното изпълнение на политиката на Общността след като членството им стане факт.

Докладът отчита постигнатия напредък след редовния доклад за 1998 г. В него се отбелязва дали са осъществени предвидените реформи, споменати в редовните доклади за 1998 г. и се разглеждат нови инициативи, включително такива, които са пряко свързани с приоритетите в Партньорство за присъединяване. В отделна част на доклада се разисква степента, до която България изпълнява краткосрочните приоритети и е започнала да изпълнява средносрочните приоритети, заложи в Партньорство за присъединяване.

Докато оценката на напредъка в удовлетворяването на политическите критерии и критериите по отношение на приемането на законодателството на ЕС се фокусира върху постигнатото за времето след последния редовен доклад, икономическата оценка се базира на по-дългосрочен преглед на резултатите на България в икономическата сфера. При оценяването на степента на приемане на законодателството на ЕС се изхожда от действително приетото законодателство, а не от актове, които са в една или друга степен на подготовка или предстои разглеждането им в Народното събрание. Този подход гарантира еднакво отношение към всички кандидатстващи страни и позволява да се направи обективна оценка и съпоставка между държавите по отношение на действителния напредък в подготовката за присъединяване.

В доклада са използвани редица информационни източници. Кандидатстващите държави бяха поканени да предоставят информация относно осъществения напредък в подготовката за членство за периода след изготвянето на предхождания редовен доклад. Допълнителна информация беше използвана от презентациите на кандидатстващите държави по време на срещите, проведени в рамките на Европейското споразумение, от Националните им програми за приемане на законодателството на ЕС и от информацията, предоставена в контекста на аналитичния преглед на законодателството. Решенията на Съвета и докладите и резолюциите на Европейския парламент също бяха взети предвид при изготвянето на доклада. В допълнение Комисията изхождаше от оценката на различни международни организации и по-специално Съвета на Европа, ОССЕ и международните финансови институции, както и неправителствени организации.

b) Взаимоотношения на България с Европейския съюз

Развитие на отношенията по Европейското споразумение между ЕС и България (включително двустранни търговски взаимоотношения)

България участваше активно в правилното прилагане на Европейското споразумение и подпомогна плавното функциониране на различните институции.

През октомври 1998 г. се състоя заседание на Съвета по асоцииране. Следващо заседание е насрочено за ноември 1999 г. През юли 1999 г. се проведе заседание на Комитет по асоцииране. Системата от подкомитети продължава да функционира като форум за технически дискусии.

След изготвянето на предхождания редовен доклад на Комисията, Съвместният парламентарен комитет, състоящ се от представители на българския и европейския парламент, проведе две заседания, през декември 1998 г. и март 1999 г. През януари 1999 г. се състоя и първото заседание на Съвместния консултативен икономически и социален комитет.

Делът на Европейския съюз във външно-търговския обмен на България нарасна от 44.7% от износа за 1997 г. на 50.6% през 1998 г. и достигна 60.3% през първото тримесечие на 1999 г. Делът на Европейския съюз във вноса се увеличи от 38.7% през 1997 г. на 49% през 1998 г. и 49.3% през първото тримесечие на 1999 г. Двете основни стокови групи, както за вноса така и за износа, са текстил и химически продукти. България изнася черни метали за ЕС и внася техническо оборудване от ЕС.

През март 1999 г. Съветът възложи на Комисията да започне преговори с асоциираните страни с оглед на нови реципрочни отстъпки в областта на земеделието.

С приемането на решение на Съвета по асоцииране за промени в протокол N 4 на Европейското споразумение, България въведе и от 1 януари 1999 г. прилага "Паневропейското споразумение за произход на стоки" в отношенията си с търговските си партньори от ЕС, ЕФТА, ЦЕФТА и Турция.

Междувременно през декември 1998 г. беше открита антидъмпингова процедура срещу България в стоманодобивния сектор, свързана с вноса на горещо валцувани рулони.

В съответствие с приоритетите в Партньорство за присъединяване, през юни 1999 г., беше направена съвместна оценка на приоритетите на средносрочната икономическа политика на България. Сформира се съвместна работна група за изготвяне на реалистичен график за затваряне на блокове от 1 до 4 в АЕЦ "Козлодуй".

В рамката на усъвършенстваната предприсъединителна стратегия и с оглед на съответните решения на Съвета по асоцииране, България участва в следните програми на Общността: "Младежта за Европа", "Сократ", "Леонардо да Винчи", "Сейв II", "Трета програма за МСП", "Калейдоскоп", "Ариана", "Рафаел", "Борба със СПИН", "Борба с рака". Освен това България участва в Петата рамкова програма в областта на научните изследвания, технологичното развитие и демонстрациите.

Партньорство за присъединяване / Национална програма за приемане законодателството на ЕС

През март 1998 г. бе приет документ "Партньорство за присъединяване". Неговото изпълнение се разглежда в раздел Г на този доклад.

През май 1999 г., България представи актуализираната си Национална програма за приемане законодателството на ЕС, в която се очертава нейната стратегия за присъединяване, включително как възнамерява да изпълни приоритетите от Партньорство за присъединяване. (виж Раздел Г).

Пред-присъединителна помощ: Фар

През 1999 г. Фар беше главният финансов инструмент за оказване на помощ по пред-присъединителната стратегия на България.

Програмата е "присъединително насочена", фокусирайки помощта по приоритетите от Партньорство за присъединяване, с което помага на страните-кандидатки да изпълнят Копенхагенските критерии. Около 30% от парите по Фар се използват за "институционално изграждане" (т.е. за подобряване капацитета на

страните-кандидатки по прилагане законодателството на ЕС; виж “побратимяване”), а останалите 70% се използват за инвестиции в укрепване на институционалната инфраструктура, за да се гарантира пълно съответствие със законодателството на ЕС и да се засили икономическото и социалното сближаване, включително ефектът от реструктурирането на важни сектори от икономиката.

През периода 1989-1999 г., по програма Фар на България са отпуснати 865.5 МЕВРО.

Националната програма Фар за 1999 г. възлиза на 50.5 МЕВРО, които са насочени към изпълнението на следните приоритети:

- по-нататъшно интегриране на ромското малцинство (0.5 МЕВРО)
- реформиране на икономиката чрез обучение по управление и стимулиране на малките и средни предприятия (4.8 МЕВРО)
- укрепване на институционалния и административния капацитет в областта на държавната администрация (институт за обучение на служители от държавната администрация и Министерство на финансите), на конкуренцията и държавните субсидии (6.5 МЕВРО)
- укрепване на сътрудничеството в сферата на правосъдието и вътрешните работи (гранично управление, полиция, съдебна реформа) (9.5 МЕВРО)
- подкрепа за околната среда (институционално изграждане и инвестиции) (4.9 МЕВРО)
- развитие на селското стопанство (идентификация на животните, превантивен граничен контрол, фитосанитарен контрол, статистика, сближаване на законодателството с това на ЕС, прилагане законодателството на ЕС за виното) (10.3 МЕВРО)
- заетост и социално дело, чрез дейности по активизиране пазара на труда (“Красива България”) (4.5 МЕВРО)
- участие в различни Програми на Общността и в ТЕМПУС (9.6 МЕВРО)

Допълнителни 30МЕВРО бяха отпуснати за програмите по Трансгранично сътрудничество (ТГС), които обхващат сега и Румъния. По тези програми ще се оказва помощ в областта на транспортната инфраструктура, телекомуникациите и рехабилитацията на околната среда. Допълнително, финансова помощ ще се отпуска по Пред-присъединителните фондове, за проекти, свързани със създаването на работни места и стимулирането на преките външни инвестиции (14МЕВРО).

България участва, също така, и получава помощ по Фар, по линия на многонационалните и хоризонталните програми, като ТАЙЕКС, програмата за малки и средни предприятия и програмата “Широкомащабна инфраструктура”

От 1990 г. Фар оказва помощ по ключови елементи от икономическата и структурната реформа. Това се изразява предимно в техническа помощ, подкрепа за институционалното изграждане и развитие на политиката. Постепенно средствата по Фар бяха, също така, насочени към инвестиции по приоритети определени от Правителството като решаващи за фундаменталното реструктуриране на икономика в дългосрочен план.

Като цяло, резултатите постигнати по Фар са положителни. Помощта по Фар послужи на България в хода на реформите, за да се приравни с критериите на пазарната икономика, демократичното общество и другите изисквания за членство в ЕС. Ефективен трансфер на ноу-хау, скъпо оборудване и финансови ресурси бяха предоставени в няколко значими сфери:

- Във връзка с икономическата реформа и изпълнението на програмата за масова приватизация, която завърши през 1997 г., съдействие бе оказано за приватизирането на 8% от държавното имущество, включително на 1000 предприятия; и за осигуряването на приватизационни агенти, които ускориха процеса на приватизация на големите предприятия, представляващи 6% от държавното имущество.
- В селското стопанство, се подпомогна създаването на 33 частни кредитни кооперации, чрез които беше отпуснат заем на 6,000 частни фермери, за общата сума от 7 МЕВРО.
- Във връзка с процеса на социалното и икономическо сближаване, спешна социална помощ бе предоставена в отговор на икономическата криза от периода 1996-97 г., чрез финансово подпомагане на 25% от най-бедните домакинства. Програмата за създаване на работни места се изпълняваше съвместно с Програмата за развитие на ООН, осигурявайки работа на 3 500 безработни и професионално обучение на други 2 000.
- Във визовата политика беше оказано съдействие за въвеждането на модерна система за визов контрол, предоставяща актуална информация, в съответствие със стандартите на ЕС. Това беше значителна крачка напред, в процеса на хармонизиране на визовата политика на България с тази на ЕС.

Система за управление на Фар

Системата на управление по Фар бе реформирана през 1998 г. и 1999 г., за да се подобри скоростта, ефикасността, ефективността и прозрачността на дейностите по Фар. От самото начало, помощта по Фар се осъществяваше на децентрализирана основа. Властите от страната партньор поеха отговорността за договарянето и изплащането на помощта. При все това, съгласно системата за финансово регулиране на Европейската общност, Комисията контролира процедурата на договориране и парафира всички договори, финансирани по линия на Фар и подписани от страната партньор, преди те да влезнат в сила. Благодарение на помощта за координиране на процедурите по Фар, САПАРД и ИСПА, която беше одобрена през юни 1999 г., Комисията ще може да използва външен последващ контрол върху договорирането, в случаите когато счете, че финансовият контрол упражняван от страната партньор е достатъчен. Тази възможност ще бъде анализирана за всяка отделна страна и за всеки отделен сектор, и ще бъде въведена постепенно.

Междувременно, и с оглед на желаното насочване на изпълнението на програмите по Фар, Комисията прехвърли голяма част от отговорността по надзора върху договорирането на своите Делегации в страните партньорки.

Изпълнителските структури по Фар в България бяха рационализирани, за да се увеличи прозрачността и избегне разпиляването на средства. Този процес увеличава отговорността на страната-кандидат чрез използването, доколкото е възможно, на устойчиви институции и изпълнителски агенции, които след приемането на страната за член ще отговарят за управлението и изпълнението на програмите, финансирани от фондовете на Общността.

През декември 1998 г. бе създаден Национален фонд към Министерство на финансите, като централно звено, по линията на което ще постъпват средствата по Фар, както и от други фондове на ЕС. Националният фонд носи пълната отговорност за финансовото управление на средствата и за спазване правилата за доставки по Фар, за отчитане и финансов мениджмънт, както и за наличието на съответната информационна система по проектите. Създадено бе, също така, Централно звено за финансиране и договориране към Министерство на финансите, за да се увеличи прозрачността на финансовата администрация, счетоводството и разплащанията. Във връзка с инвестициите по Фар, България започна изграждането на ограничен брой изпълнителски агенции, които ще носят отговорността за изпълнението на конкретни проекти.

България отбеляза прогрес в изпълнението на програма Фар, но правителството трябва да отдели по-голямо внимание за гарантиране на необходимия солиден управленски капацитет.

Пред-присъединителна помощ 2000

През периода 2000 - 2006 г., пред-присъединителната помощ за страните-кандидатки ще бъде повече от удвоена. Успоредно с програма Фар, от 2000 г., ще бъде отпускана помощ за развитието на земеделието и селските райони (САПАРД), както и по линия на структурния инструмент (ИСПА), при който приоритетно място ще се отделя на мерки близки до тези на фонда за сближаване, в сферата на околната среда и транспорта.

През периода 2000-2002 г., индикативната сума на финансовата помощ ще възлиза на около 300 МЕВРО по Фар (включително ТГС), 156.3 МЕВРО по САПАРД и 249 до 375 МЕВРО по ИСПА.

Побратимяване

Едно от големите предизвикателства, пред които са изправени страните-кандидатки, е необходимостта от укрепване на техния административен капацитет за приемане законодателството на ЕС. Европейската комисия предложи да мобилизира значителни човешки и финансови ресурси, за да помогне в тази насока, чрез побратимяване на ведомства и агенции. Богатият опит на страните-членки е предоставен сега на страните-кандидатки, по линия на дългосрочното изпращане на държавни служители от страните-членки. Силната подкрепа и ответна реакция на страните-членки, означава, че побратимяването, което обхваща 108 проекта, в които са се включили всички страни-кандидатки и почти всички страни-членки, е в момента в процес на реализация.

Досегашното финансиране на проекти за побратимяване по Фар се фокусираше основно върху приоритетни сектори като земеделие, околна среда,

публични финанси, правосъдие и вътрешни работи и подготвителни мерки за Структурните фондове.

Досега за България са финансирани 10 проекта за побратимяване. В областта на земеделието Италия ще оглавява проект за усъвършенстване на националната система за ветеринарен контрол, а Франция, Холандия и Великобритания ще работят в областта на фитосанитарния контрол. Германия ръководи проект за уеднаквяване на законодателството в областта на фитосанитарния контрол. В сферата на околната среда Германия, Австрия и Франция сформираха консорциум, който да подпомогне уеднаквяването на законодателството и разработването на Национален план за действие. Във финансовия сектор се очаква преразглеждане на Закона за митниците и укрепване на структурите за борба с корупцията. Дания ще ръководи проект по безопасност на труда. Испания подкрепя разработването на регионални и структурни стратегии. Великобритания и Гърция оглавяват проекти за създаване на звена по ИСПА и Сапард.

Побратимяване е предвидено за осем проекта в програмата за 1999 г. В допълнение се предвиждат широк кръг проекти в областта на правосъдието и вътрешните работи, проект за укрепване на Агенцията по застрахователен надзор, институционално изграждане на Министерството на околната среда и водите и развитие на административния капацитет за приемане и прилагане на законодателството на ЕС в сферата на земеделието.

Аналитичен преглед на законодателството на ЕС

Аналитичният преглед на законодателството на ЕС за България приключи с изключение на частта, касаеща земеделието, която е запланирана за средата на октомври 1999 г.

В. Критерии за членство

1. Политически критерии

Въведение

В своя Редовен Доклад относно молбата на България за членство в ЕС, Комисията направи следното заключение:

“Развоят на събитията потвърждава, че България изпълнява политическите критерии от Копенхаген. Осъществен е напредък в борбата против корупцията, но въпреки това се необходими по-нататъшни усилия. Постоянно внимание следва да се обръща и на правовия ред на всички нива на администрацията от всички правоприлагащи институции. Необходими са по-нататъшни усилия за предотвратяване на социалното изолиране на ромите, както и в областта на реформирането на съдебната система.”

В Партньорство за присъединяване за България като средносрочен приоритет се посочва “по-нататъшни усилия за интегриране на ромското население и консолидиране защитата на индивидуалните свободи”.

Последно развитие

Политическата обстановка продължава да бъде стабилна през последната година. Реформаторското мнозинство, под ръководството на Съюза на демократичните сили (СДС), подпомогна осигуряването на подкрепа за

реформите към пазарна икономика и за по-нататъшната интеграция на страната в ЕС и евро-атлантическите структури. Ангажиментът за членство в ЕС стои на преден план в правителствената програма и представлява една от ключовите външнополитически цели и основен стимул за осъществяването на вътрешните реформи. България също така продължава подготовката си за членство в НАТО. Ангажиментите за интеграция бяха подчертани отново по време на конфликта в Косово, където България се представи като стабилна страна, уважаваща принципите на демокрацията, върховенството на закона, пазарната икономика и твърдо подкрепяше всички действия на ЕС, присъединявайки се към позициите на ЕС и НАТО.

1.1. Демокрация и правов ред

Както бе упоменато в предходния Редовен доклад, България е постигнала стабилност на институциите, гарантиращи демокрация и правов ред. В този контекст, настоящият преглед разкрива само най-съществените развития през последната година.

Парламент

По отношение ролята и правомощията на Парламента, съществени изменения не са настъпили. Парламентът продължава да работи гладко. Неговите правомощия се респектират и опозицията участва пълноценно в неговата работа.

Изпълнителна власт

Разработването и провеждането на политиката в централните институции се е подобрило, но все още има доста слабости. Координацията между представителите на различните министерства следва да бъде подобрена, като твърде много въпроси се отнасят на най-високото равнище, напр. между министрите, където механизмите на компромиса работят по-добре. Оценката на въздействието на законите, въпреки че е задължителна, е с променлив успех по отношение на качеството и често е повърхностна.

Резултатите от процеса на административна реформа до момента са доста ограничени, въпреки че бе постигнат напредък с влизането в сила на Закона за държавната администрация и впоследствие на Закона за държавната служба. Приложението на тези закони е все още в начален етап, така че би било прибързано да се правят заключения до каква степен новата правна рамка ще допринесе за установяването на независима, ефективна и професионална държавна администрация.

Нови децентрализирани институции (подчинени на централната власт) бяха създадени в 28-те нови административни района (области). Те следва да координират действията на правителството във всеки район под ръководството на регионален управител, назначен от Министерски съвет.

Съдебна система

Реформата в съдебната система продължава. Развитието от миналогодишния Редовен Доклад е фокусирано върху структурите на съдебната система и може да бъде описано както следва:

- През октомври 1998 г. Закона за съдебната система беше променен, за да се подобри ефикасността на магистратите и да се повиши тяхната професионална отговорност, отстоявайки върховенството на съда в процеса на правораздаване, променяйки състава на Върховния съдебен съвет.

- На 1 октомври 1998 г., реформата в нотариалната система беше завършена. От тази дата всички нотариуси в България действат като независими и самостоятелно издържащи се единици.

- Наказателно процесуалния кодекс беше променен с оглед да се подобри гарантирането на основните права и свободи. Гражданско процесуалния кодекс е в процес на изменение.

С въвеждането на тези реформи, важната част от процесите в съдебната реформа, свързани със структурите на съдебната система ще бъдат завършени, в съответствие с изискванията на Конституцията.

Въпреки тези положителни стъпки, съдебната реформа трябва да продължи. Това ще бъде по-ефективно с всеобхватна стратегия включваща мерките за повишаване на ефективността и прозрачността на съдебната система и нейния капацитет да прилага достиженията на правото на ЕС. Елементите, които е необходимо да бъдат взети под внимание включват осигуряване на пълна независимост на съдебната система, по-нататъшни законодателни промени и в частност изясняване на процедурите за правораздаване, например подобряване достъпа до съдебната система, материалните условия в съдилищата, разделение на задълженията между административния персонал и съдиите и изпълнение на решенията на съда. Кариерната структура и квалификацията и обучението на съдиите и магистратите е необходимо да бъдат изравнени с европейските стандарти. Дългият период на предварително задържане е повод за тревога и има установено забавяне в разглеждането на делата, но съществуващата статистика не позволява пълна оценка на степента или развитието на забавянето. Възстановяването на общественото доверие в съдебната система остава важен елемент отнасящ се до реформата.

Мерки против корупцията

Корупцията остава много сериозен проблем в България. Дребната корупция, според сведенията, е широко разпространена в ежедневието. Прегледът показва, че най-засегнатите сектори са митниците, общините, медицинските служби, университетите, полицията, данъчните власти и съдилищата.

Следвайки приетата през юли 1998 г. Национална стратегия за борба с организираната престъпност, правителството продължава да разширява сферата на действие на законодателството срещу корупцията. България ратифицира основните конвенции насочени срещу корупцията, в това число Конвенцията за прането на пари, издирване, задържане и конфискация на приходите от престъплението и Конвенцията на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие за борба срещу подкупите на чуждите служители по международния търговски обмен. През януари 1999 България подписа Конвенцията на Съвета на Европа по криминалното рекеторство в борбата с

корупцията. Нотифицирана е готовността на България за участие в “Група страни за борба с корупцията” към Генералния секретар на Съвета на Европа през януари 1999 (Групата GRECO). През януари 1999 Парламентът прие изменения на Наказателния кодекс, които определят терминът “чуждестранен държавен служител” съгласно конвенцията на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) и криминализира активната и пасивна корупция на чуждестранните служители.

Правителството докладва, че 14 закона в пряка връзка с борбата с организираната престъпност са били приети, включително промените в Наказателния кодекс, Закона за митниците, Данъчно процесуален кодекс и Закона за застраховането. Въпреки това, българското законодателство все още не е дало конкретна дефиниция на понятието “корупция”. Необходим е и по-нататъшен напредък в борбата с корупцията в следните области: финансиране на политическите партии, укрепване на законова рамка в области като държавни поръчки, финансов контрол, отговорност на министрите, подобряване на прилагането на мерки в области като пране на пари и създаване или укрепване на вътрешните и външните контролни структури в администрацията и съдебната система (включително между прокурорите). Необходимо е да бъде затвърдена прозрачността и съдебния контрол в областта на приватизацията.

Спрямо значителното увеличение на броя на делата, занимаващи се с криминална корупция през 1997, през 1998 г. броят е намален незначително от 142 дела през 1997 г. на 124.

Въпреки взетите от правителството мерки, са необходими значителни по-нататъшни усилия, за да се постигнат резултати в борбата с корупцията.

1.2. Права на човека и защита на малцинствата

Както беше споменато в предишния Редовен Доклад, България продължава да зачита човешките права и свободи. Следващите раздели се концентрират основно върху последващото развитие.

България е ратифицирала повечето от конвенциите за човешките права (вж. Приложението). През септември 1998 г., България подписа Европейската социална Харта (преразгледана) на Съвета на Европа. През май 1999, България ратифицира Рамковата конвенция за защита на националните малцинства на Съвета на Европа. На 1 октомври 1999 г. беше ратифициран Протокол N 6 към Европейската Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, касаеща премахването на смъртното наказание. През август 1999 г. България ратифицира втори незадължителен Протокол на Международното съглашение за граждански и политически права. България трябва още да ратифицира Протокол N 4 и 7 на Европейската Конвенция за защита на човешките права и основните свободи.

Граждански и политически права

В периода след последния доклад, защитата на гражданските и политически права е подобрена, но все още са налице проблеми с ефективното функциониране на законодателните органи.

Забелязва се напредък в разрешаването на някои от останалите проблеми, свързани с човешките права. Подобро е сътрудничеството между властите и групите по човешките права. Човешките права вече са важен въпрос в публичните дебати. Последното развитие може да се обобщи, както следва:

- През декември 1998 г. Народното събрание гласува забрана на смъртното наказание. Присъдите на тези, които са били осъдени на смърт (Мораториумът върху смъртното наказание е в сила от 1990 г.), бяха заменени с доживотен затвор.
- Недостатъци в законодателството за предварително задържане и съдебен контрол над действията на прокурорските власти [се обсъждат чрез измененията на Наказателно-процесуалния Кодекс, които са понастоящем в Парламента]. Тези изменения ще е необходимо да бъдат последвани от конкретни мерки за подобряване на материалните условия при задържане.
- Законът за бежанците влиза в сила на 1 август 1999 г. Той е адресиран към организациите от системата на предоставяне на убежище и дава рамка, която ще разреши на търсещите убежище да упражнят техните права и задължения по начин, съответстващ на европейските стандарти.
- Взети са мерки, даващи право на обвинените в дребни престъпления да ползват адвокат за защита по административен път, въпреки че цялостната система все още се нуждае от усъвършенстване, за да бъде съобразена с правото на справедлив процес. Продължават проблемите, свързани с изпращането на малолетни престъпници в изправителни домове и по-специално техните права на защита.
- Общото положение по отношение свободата на изразяване, свободата на медиите и достъпа до информация има известно подобрение. Националният съвет за радио и телевизия е създаден като независим орган, който наблюдава спазването от електронните медии на изискванията на закона за медиите без да се намесва в съдържанието на програмите. Все още, обаче, буди загриженост положението относно независимостта на медиите. Настоящите планове за въвеждане на законодателство за общата свобода на информацията е стъпка в правилната посока.

Остават притесненията за злоупотреба с власт на правоналагащите органите, по-специално полицията. Необходимо е усъвършенстване на законовата рамка за въвеждане на повече прозрачност за осигуряване на по-ефективен граждански контрол и ограничаване употребата и забрана на злоупотребата с огнестрелно оръжие. Необходимо е да се ускори разследването на случаи за малтретиране от полицаи на заподозрени и задържани, изчакващи съдебен процес и присъда.

Условията в много затвори и места за задържане дават основание за тревога. Повечето от проблемите са свързани с липсата на финансови средства. Подобрени са правителственият контрол върху силите за сигурност, въпреки че това все още е недостатъчно. Трябва да се усъвършенства обучението на представители на съдебната система по международно право за правата на човека. Все още съществуват проблеми с трафика на хора, особено жени, на

които следва да се обърне внимание, особено в контекста на укрепване на граничния контрол.

Икономически, социални и културни права

Интеграцията на инвалидите е гарантирана от закона и съществуват разпоредби за финансова подкрепа. Въпреки това, прилагането на политиките е слабо и неадекватно, поради липсата на достатъчно средства.

Напрежението свързано с третирането на определени религиозни групи беше намалено. Въпреки това, продължават случаите, когато местните власти и полицията се намесват като арбитри в действията на тези групи. На регистрираните религиозни групи е предоставен равен достъп до националните медии въз основа на новият медиен закон и отразяването на техните дейности от пресата стана като цяло по-малко враждебно.

Профсъюзите продължават да играят активна роля в обществото. Въпреки това тяхното влияние върху процеса на икономическо реструктуриране не е забележителен поради ограничения капацитет и тенденцията властите да не консултират Съюзите освен в случаите, когато са задължени да го правят.

Права на малцинствата и защита на правата на малцинствата

Рамковата Конвенция на Съвета на Европа за защита правата на малцинствата беше ратифицирана през май 1999 г.

Ромското малцинство, което представлява около 5% от населението, продължава да страда от дискриминация включително и в контактите си с администрацията. Полицейската защита е неадекватна. Социалното изключване е значително, с високи равнища на бедност, неграмотност и много високи равнища на безработица. Несъразмерен брой от ромските деца се изпращат в специални училища за умствено недоразвити. Здравните и жилищни условия остават значително по-ниски от тези на останалото население.

Предприети са някои стъпки за подобряване на положението на ромското малцинство:

- През април 1999 г. беше приета Рамкова програма за интеграция на ромското население в България. След приемането бяха предприети обширни консултации между правителството и повечето ромски организации и неправителствените организации за човешките права в рамката на Националния съвет за етнически и демографски проблеми. Програмата установява същностните принципи и общите мерки за борба с дискриминацията и безработицата, повишаване на образователното и здравно равнище, подобряване на жилищните условия, осигуряване на защитата на културата и достъп до националните медии.
- Рамковата програма предвижда изграждане на Национален комитет за защита от дискриминация.
- Като резултат от създаването на 28 области в България, представители на ромското население бяха назначени в 10 от 28 регионални центъра. Също така ромски консултанти бяха назначени в някои министерства.

Горните мерки отразяват политическия ангажимент на българското правителство към подобряването на ситуацията на ромите. Все пак, Рамковата

програма трябва да бъде последвана от конкретни действия и ангажиране на министерствата. Необходимите бюджетни средства за прилагане на тази програма също трябва да се определят.

Турското малцинство (около 9% от населението) е изцяло интегрирано и представено в политическия живот. Все пак, някои от регионите където това малцинство е концентрирано са засегнати от икономически проблеми и страдат от ниски инвестиции и висока безработица. Правителството реши да подобри обучението на турски език, но все още не са представени конкретни мерки.

1.3. Обща оценка

България изпълнява политическите критерии от Копенхаген. Въпреки това, е необходимо да се предприемат по-нататъшни усилия за укрепване на правовата държава и за защитата на правата на човека и на малцинствата, особено на ромското население. Неотдавнашните правителствени решения, засягащи това население, трябва да бъдат последвани от конкретни мерки с подходящи финансови средства. Особено внимание трябва да се обърне на борбата с корупцията и подобряването на функционирането на съдебната система.

2. Икономически критерии

2.1. Увод

В своето Становище от 1997 г. относно кандидатурата на България за членство в ЕС, Комисията обобщава:

“Прогресът на България в създаването на пазарна икономика беше ограничен от отсъствието на пазарно ориентирана политика; тя няма да бъде в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочен план”.

Редовният доклад за 1998 г. потвърди тази констатация, признавайки прогреса постигнат от България в създаването на пазарна икономика.

В разглеждането на икономическото развитие в България след Становището от 1997 г., подхода на Комисията беше ръководен от заключенията на Европейския Съвет в Копенхаген през юни 1993 г., които гласят, че членството в Съюза изисква:

- съществуване на функционираща пазарна икономика;
- способност за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза.

В анализа по-долу Комисията е следвала методологията, приложена в Становището и Редовния Доклад за 1998 г.

2.2. Икономическо развитие

Въпреки неблагоприятната външна среда икономическото развитие в България остана преобладаващо положително от средата на 1998 г. насам. Икономическата активност и реалните доходи се възстановиха от депресията в началото на 1997 г., инфлацията беше намалена до ниски равнища и паричната единица остана стабилна. Кризата в Косово, обаче, оказва въздействие на все още крехката икономика. Растежът на БВП започна да се забавя през втората половина на 1998 г., и позицията на външния сектор на България се влоши значително миналата година, което до голяма степен се дължеше на спадания

износ. На структурния фронт правителството преследваше реализирането на амбициозна програма от реформи. Докато напредъкът в приватизацията се забави до известна степен, основни мерки бяха взети в бюджетния сектор. Усилията за укрепване на финансовата дисциплина в държавните предприятия бяха частично успешни, въпреки че проблема за данъчната задължениост продължава да се нуждае от внимание.

Макроекономическо развитие

Икономическата активност се оживи през 1998 г., с реален растеж на БВП, оценен на 3,4%, след свиване на кумулативния БВП с 17% през 1996-1997. Това оживление стана предимно през първата половина на 1998. Забавянето на растежа на БВП през втората половина на годината се дължи както на рецесията на международните пазари, така и на продължаващото реструктуриране на промишления сектор. Отличителна черта на икономическото развитие през 1998 г. беше резкият спад на промишленото производство. Слабите промишлени продажби и отрицателното развитие на платежния баланс през първите месеци на 1999 г. свидетелстват за едно значително забавяне на икономическия растеж през тази година. Българските власти ревизираха прогнозата за растежа на БВП за 1999 г. от 3,7% на 1,5%.

Растежът на БВП през 1998 г. беше движен от частното потребление и инвестиции. През 1998 г. потребителското търсене беше засилено от бързия растеж на реалните доходи и повишения потребителски кредит. Доверието на потребителите беше насърчено и от растежа на заетостта. Индексът на безработицата, обаче, изчислен на базата на дефиницията на МОТ, се е увеличил от 15% през 1997 г. на 16% през 1998 г.

Заедно с намаляването на промишлените продажби, резкият спад на износа, наблюдаван през 1998 г., отразява продължаващото промишлено реструктуриране и отрицателното влияние на кризата в Русия върху българската икономика. Същевременно спадащите международни цени на основни износни продукти бяха важен фактор, обясняващ слабите експортни позиции на България. Износът в долари спадна с 13.1% в сравнение с 1997 г., докато вносът, движен от оживление на вътрешното търсене нарасна с 1.4%. Търговският баланс и балансът по текущата сметка се промениха от състояние на голям излишък през 1997 г. до състояние на дефицит, по-голям от очаквания през 1998 г., в размер на съответно 3% и 1.8 % от БВП. Износът продължи да спада и в началото на 1999 г. В резултат дефицитът по текущата сметка се разшири на 503 млн. евро през първите шест месеца, в сравнение с дефицит от 87 млн. евро за същия период миналата година.

По капиталовия баланс, притокът на преки чуждестранни инвестиции /ПЧИ/ беше три четвърти от размера за 1997 г. Бавният прогрес в приватизацията и намаленият интерес на чуждестранните инвеститори към възникващите пазари са причината за намаляването на притока на ПЧИ и нетните портфейлни инвестиции.

Затруднението във външните позиции на България беше също така повлияно и от кризата в Косово. Въпреки приключването на военните действия се очаква кризата в Косово да доведе до по-нататъшно влошаване на външните

сметки на България и да се отрази отрицателно на перспективите за растеж за 1999 г. Основните причини са увеличаването на транспортните разходи, в резултат на срива на трафика през Съюзна Република Югославия /СРЮ/ и свиването на регионалната търговия. Очаква се по-нататъшно намаляване на инфлацията, благодарение на стабилизиращия ефект на валутния борд и спадането на международните цени на борсовите стоки и енергоносителите. Инфлацията в края на 1998 г. беше 1%, много под прогнозираните 16%, заложен в бюджета. Тенденцията на спад на инфлацията продължи и през тази година, спадайки до 1,3% през юли. Увеличенията на администрираните цени допринесоха за временните увеличения в равнищата на инфлация, наблюдавани през септември 1998 г. и януари 1999 г.

Кризата на международните финансови пазари не се отрази на функционирането на валутния борд. През 1998 г., значителни плащания от страна на официалните кредитори допринесоха за по-нататъшно увеличаване на резервите на централната банка. Те бяха 2.7 млрд. евро в края на 1998 г., което е еквивалентно на вноса на стоки и услуги за шест месеца. Следователно чуждестранните резерви са повече от достатъчни да покрият задълженията на централната банка по поддържането на валутния борд. От 1 януари 1999 г., еврото замени немската марка като фиксираща валута. От 5 юли 1999 г. левът беше деноминиран чрез премахването на три нули, така че един лев сега е равен на една немска марка.

Основният лихвен процент се колебаеше между 5,2% и 6,2% през цялата 1998 г. и спадна до около 5% в началото на 1999 г. Основният лихвен процент, който е свързан със средния курс на тримесечните държавни ценни книжа, беше малко повлиян от международната финансова криза.

През 1998 г., както и през 1997 г., фискалните показатели бяха по-добри от очакваните. Консолидираният бюджет отбеляза излишък от 1,1% от БВП, срещу прогнозиран дефицит от 1.7%. За това допринесоха неочаквано високите приходи, заедно с ограничения в разходите и благоприятно развитие на лихвените проценти. Планираният общ бюджетен дефицит за 1999 г. е 2,8% от БВП. Предвид увеличаването на дефицита по текущата сметка, обаче, през май властите приеха като цел постигането на общ правителствен бюджетен дефицит от 2% от БВП. По-висок от планирания излишък беше отбелязан през първата половина на годината.

Основни икономически тенденции							
България		995	996	997	998	1999 последни данни	
БВП реален растеж	процент	.9	10.1	6.9	.4	.5	Януари-Юни
Индекс на инфлация	процент	62.1	123.0	108.3	22.3	:	

- средногодишен - месец декември	процент	32.9	310.8	578.5	1.0	1.3	Юли
Индекс на безработица, в края на годината - МОН дефиниция	процент	14.7	13.7	15.0	16.0	:	
Общ правителствен бюджетен баланс	процент от БВП	5.1	15.3	0.3			
Баланс по текущата сметка	процент от БВП млн. ECU/евро	0.2	.2	.2	1.8	10.2	я нуар- юни януар- юни
Външен дълг - съотношение дълг/износ - брутен външен дълг	процент процент млрд. ECU/евро млрд. ECU/евро	151 : 7.7	158 : 7.7	155 132 8.8 .9	184 132 8.8 .2	200 : 9.2 :	Юни Ю ни
Преки чуждестранни инвестиции, нетен приток - съгласно ЕБВР - данни от платежния баланс	процент от БВП млн. ECU	.6 9	.0 6	.9 445	.3 58	200	я нуар- юни
<i>Източник: Национални източници, OECD статистика на външните дългове, статистика на МВФ и на ЕБВР</i>							

Структурни реформи

Резултатите от приватизацията за 1998 г. представляват смесена картина. Въпреки че, броят на продадените фирми през 1998 г. беше значително по-висок от този през 1997 г., имаше забавяне в скоростта на приватизационния процес през миналата година, когато напредъкът се измерваше в продадени активи или доходи от приватизацията. Кумулативният дял на нетните дългосрочни активи се увеличи от около 20% в края на 1997 г. до 28.7% в края на 1998 г., което е по-малко увеличение в сравнение с отбелязаното през 1997 г. Тъй като работническо мениджърската приватизация беше характерна за голям брой от продажбите и засягаше предимно малки предприятия, доходите от приватизацията спаднаха рязко. В някои случаи мениджърската приватизация беше прилагана и при големи предприятия, което може да има обратен ефект върху капацитета на приватизираните фирми да се справят с реструктурирането. Властите си

поставиха амбициозната цел да приватизират всички търговски предприятия, както и съществена част от комуналните услуги до края на 1999 г., съставляващи около 70% от всички основни фондове, подлежащи на приватизация. Значителен прогрес беше постигнат през последните месеци с успешната приватизация на българската телекомуникационна компания през юли за над 450 млн. евро. Въпреки че, Кремиковци, най-големият стоманено-добивен комбинат беше продаден, не е ясно как ще бъде извършено реструктурирането на стоманодобивния сектор.

Напредъкът в приватизацията на предприятия през 1998 г. беше спъван от намаления интерес на чуждестранните инвеститори по отношение на възникващите пазари, и което е по-важно, от правни и административни пречки. Признавайки нуждата от подобряване на правната и институционална рамка на приватизацията, правителството предложи някои поправки на закона за приватизацията, които бяха приети в края на 1998 г. В частност, поправките целят да ограничат преференциалното третиране на работническо мениджърското изкупуване и да позволят намаляване или опростяване на някои фирмени дългове. Друга поправка в закона предвижда заделянето на приходите от приватизацията за държавния бюджет като мярка, предназначена да увеличи прозрачността на бюджета и да предотврати даването на субсидии извън бюджета.

Банковата приватизация продължи да се извършва бавно. Досега са приватизирани две държавни банки, Обединена Българска Банка и Пощенска Банка. Три от четирите оставащи държавни банки се очаква да бъдат приватизирани до края на тази година. През първото тримесечие на годината беше обявен търг за Експрес Банка и бяха получени обвързващи оферти. Съставен е списък за потенциални купувачи за Булбанк.

Мерките за укрепване на данъчната администрация и промени в данъчното законодателство доведоха до по-големи от очакваните данъчни приходи за 1998 г. Решението да се въведат единни идентификационни номера за всички професии и дейности в България ще допринесе още повече за повишаване на ефективността на данъчната администрация. Бюджетът за 1999 г. е насочен към реформа на данъчната система, започната през 1998 г. чрез намаляване на ставката на ДДС, същевременно премахвайки повечето случаи на освобождаване от ДДС, и чрез намаляване на ставката на корпоративния данък. В допълнение като част от здравната реформа от 1 юли 1999 г. беше въведен 6% здравно осигурителен данък.

С цел подобряване на управлението на разходите и повишаване на прозрачността на фискалните операции бяха предприети редица мерки в разходната част на бюджета за 1999 г. Най-важното, броя на извънбюджетните фондове беше намален от над сто до 28. Беше прието законодателството за осъществяване на здравно осигурителната реформа. Беше постигнат по-нататъшен напредък в подготовката на новия Национален Здравно Осигурителен Фонд, който се очаква да стартира през 2000 г. Два важни закона бяха приети през януари 1999 г. с оглед ускоряване на улесненията и заетостта в здравно-

осигурителния сектор. Подготовката на реформата на пенсионната система продължава. Беше приета наредба за условията за ранно пенсиониране.

В банковия сектор бяха приети мерки за укрепване на банковия надзор и подобряване на ефективността на сектора. През януари 1999 г. беше въведена система за застраховане на депозитите. Пруденциалните стандарти бяха подобрени, а приетият през 1997 г. Закон за Банките предвижда завишени пълномощия на централната банка с цел да се осигури съответствие с тези правила. В резултат на това банковата система е сравнително стабилна и високо капитализирана. В края на 1998 г. всички банки постигнаха минималното равнище на капитална адекватност от 10%, средното равнище за цялата банкова система достигна почти 37%. Секторът обаче все още страда от високи функционални разходи и ниска печалба. С изключение на една банка, чийто лиценз беше отнет през януари 1999 г., банковата система не беше значително засегната от руската финансова криза и кризата на международните финансови пазари.

Правителството отдава голямо значение на развитието на капиталовия пазар, който беше отворен отново през октомври 1997 г. Новият Закон за публично предлагане на държавни ценни книжа, приет от парламента през януари 1999 г., цели създаването на подходяща регулираща рамка и адекватен надзор. В частност, той подобрява защитата на акционерите и засилва надзорните и регулиращи функции на Комисията за държавни ценни книжа. Доброволните пенсионни фондове, които вече съществуват в България, се очаква да играят активна роля в развитието на вътрешния капиталов пазар. Законът, регулиращ тяхната дейност беше приет на първо четене от парламента.

По отношение на реформата на предприятията властите постигнаха добър напредък в ограничаване на загубите на държавните предприятия и насърчаване на тяхното реструктуриране чрез изолация на предприятията, основни носители на загуби, от банковата система. В края на юни беше завършена изолационната програма за търговските предприятия /група Б/, шест месеца по-късно от предварителния график. Всичките 41 предприятия от група Б, с изключение на едно, бяха приватизирани или съответно за тях бяха открити процедури по ликвидация. Срокът за завършване на изолационната програма за тези предприятия, обаче, беше удължен с шест месеца. Беше постигнат по-малко задоволителен напредък в реструктурирането на предприятията за комунални услуги /група А/, а също така не е уточнен срок за завършване на изолацията на тези предприятия. Също така бяха предприети мерки за засилване на финансовата дисциплина в държавните предприятия, но развитието на заплатите в държавния сектор през 1998 г. показва, че има възможност за подобряване на съответствието с политиката на доходи. За да подобри ефективността на тази политика, правителството реши да замрази заплатите в държавните предприятия, носители на загуби, през първата половина на 1999 г. Много малко предприятия нарушиха това замразяване през първото тримесечие.

По отношение на селскостопанския сектор последните поправки в законодателната уредба са предназначени да ускорят реформата на земеделските земи, чрез въвеждане на безплатна процедура за издаване на

законово обвързващи документи за собственост. Приватизацията на аграрно-хранителната промишленост се ускори. Към май 1999 г. бяха приватизирани около 57% от основните фондове, които са под надзора на Министерството на земеделието, горите и аграрната реформа. Беше постигнат прогрес в либерализацията на цените и пазарната система чрез премахване през август 1998 г. на правителствения контрол върху франко-фермата селскостопански цени.

Основни показатели на икономическата структура през 1998 г.		
Население (средно)	хиляди	8 257
БВП на глава от населението	паритет на покупателната способност процент от средното за ЕС	4 600 ..
Дял на с. стопанство в: - брутна добавъчна стойност- заетост	процент	21.1
	процент	2 5.7
Инвестиции-БВП- съотношение	процент	1 1.6
Брутен външен дълг-БВП - съотношение	процент	6 5.7
Износ на стоки и услуги /БВП - съотношение	процент	4 5.2
Преки чуждестранни инвестиции, съгласно ЕБВР	млн. ECU ECU на глава от население	: :
<i>Източник:Национални източници, МВФ, ЕБВР.</i>		

2.3. Оценка по отношение на Копенхагенските критерии

Наличие на функционираща пазарна икономика

Както е посочено в Програма 2000, наличието на функционираща пазарна икономика изисква цените и търговията да бъдат либерализирани, както и да бъде изградена действаща правна система, включваща правото на собственост. Макроикономическата стабилност и консенсуса относно икономическата политика подобряват постиженията на пазарната икономика. Добре развитият финансов сектор и отсъствието на значими бариери на входа и на изхода на пазара подобряват ефективността на икономиката.

Ниската инфлация и стабилният валутен курс създадоха широка подкрепа сред населението за мерките, въведени от валутния борд. По отношение на средно-срочната програма за реформа, приета от Парламента, също има широк консенсус. Доказателство за това бе и фактът, че властите отново потвърдиха твърдата си решимост за структурна реформа след избухването на кризата в

Косово. Провеждането на икономическата политика би могло да бъде подобро чрез по-добра координация между компетентните министерства. В това отношение има положителни сигнали. Българските власти изготвиха Съвместна оценка за средно-срочните приоритети в икономическата политика на България през м. май 1999 г. Наскоро бе създаден Европейски институт, отговарящ за стимулиране на дейностите, свързани с подготовката на България за присъединяване към ЕС.

Въпреки нарастващите трудности във външните условия, макроикономическата стабилност бе запазена. Инфлацията продължи да намалява и фискалната политика продължи да бъде стабилна. Въпреки значителното влошаване на българските външни баланси, властите успяха да запазят текущия баланс на устойчиво ниво. Предприетите напоследък мерки за подобряване управлението на разходите и за увеличаване на прозрачността на фискалните операции, наред с реформата в социалната сфера, ще допринесат за осигуряването на средно-срочна фискална устойчивост. Въпреки това, данъчните просрочия на държавните монополи обаче, все още са проблем и е необходимо да бъде укрепена финансовата дисциплина в държавните предприятия.

След значителните мерки за либерализация, предприети през 1997-1998 г., цените на повечето стоки и услуги се определят свободно от пазарните сили. Делът на регулираните цени в потребителската кошница бе 17,4% в началото на 1999 г., запазвайки същото ниво като предходната година. Продължи напредъкът по отношение на приближаването на регулираните цени до нивото на пазарно определяните цени. Това важи в особена степен за цените на енергията, които се очаква да бъдат либерализирани до 2001 г. в рамките на реформата на енергийния сектор. Много значимо постижение бе отменянето на закона за цените през м. юли 1999 г., който даваше правна основа за държавна намеса в ценообразуването, както и отменянето през септември м.г. на задължението на търговците на дребно да договарят цените с производителите. Системата за наблюдавани цени, позволяваща на правителството да влияе върху определянето на цените, важи само за две групи стоки - вода и фармацевтични изделия.

Бе постигнат значителен напредък в либерализацията на външната търговия. Импортната такса бе премахната предварително на 1 януари 1999 г. Бяха намалени средните и максималните мита на промишлените стоки. Всички временни митнически квоти и митнически облекчения, освен тези, посочени в международните споразумения, бяха премахнати в края на 1998 г. Тези мерки, наред с влизането в сила на новата митническа тарифа на 1 януари 1999 г., допринасят за подобряване на прозрачността на търговската политика. Властите започнаха да либерализират нетарифните елементи от търговския режим. Все още обаче, съществуват някои експортни мита и търговският режим включва голям брой митнически ставки. Въпреки че прогресивно се намалява, средното ниво на тарифна защита за земеделските стоки остава високо.

Въпреки че над 80% от всичките земеделски земи бяха реституирани на бившите собственици, все още има пречки за правилното функциониране на пазара на земята. По-специално, трябва да бъде създаден кадастър на земята.

Понастоящем България има съответната правна рамка за фалити и несъстоятелност, но прилагането на тези закони остава незадоволително поради слабия съдебен капацитет. До м. ноември 1998 г. са започнати процедури по ликвидация или обявяване в несъстоятелност на 384 предприятия, като 41 случая са приключени. Много малко от случаите на фалит и ликвидация засягат държавни предприятия, което предполага възможна предубеденост на съдилищата спрямо частните кредитори. Квалификацията на съдиите, работещи по случаите на обявяване на фалити, трябва да бъде подобрена. Процедурите по ликвидация на банките са особено продължителни. Бяха предложени поправки към Закона за банките, с цел ускоряване на ликвидацията на 11 банки, които вече са затворени.

В резултат на напредъка в областта на приватизацията и реструктурирането на предприятията, дялът на частния сектор в БВП надхвърли 60%. Въпреки това, навлизането на нови фирми и банки все още е затруднено поради липсата на подходящ бизнес-климат. Честите промени в правната рамки и проблемите с прилагането на законодателството обезкуражават инициативата и инвестициите в частния сектор. За постигането на по-висока атрактивност за национални и външни инвестиции в България, е необходимо да продължат административната и правната реформи за подобряване на законодателството и изпълнението на договорите, намаляване на ролята на държавата и борба с корупцията.

Българските банки все още слабо изпълняват ролята на посредник между вложители и инвеститори. Дялът на вътрешния кредит в БВП е спаднал до 20,3% към края на 1998 г., от ниво 28,7% за предходната година, в резултат от острия спад на кредитите за централното управление и държавните предприятия. Кредитите за частния сектор са нараснали значително през миналата година. Голямата разлика между нивата на кредитите и депозитите, която остана над 10% през 1998 г., все още отразява предпазливия подход на банките към отпускането на заеми и липсата на конкуренция между тях. За подобряване на финансовото посредничество е необходимо банките да изградят експертен механизъм за оценяване на кредитния риск и да бъдат в състояние да прилагат събирането на кредитите, когато се налага. Приватизирането на останалите четири държавни банки ще бъде главната движеща сила за повишаване на ефективността на банковия сектор.

България продължава напредъка в изграждането на функционираща пазарна икономика. Прилагането на стратегията за макроикономическа стабилизация и реформа, базираща се на правилата в рамките на валутния борд и на добрата фискална политика, създаде икономическа стабилност. България е достигнала висока степен на либерализация на цените и продължава да либерализира търговския си режим. Усилията, насочени към реформи, следва да продължат и да бъде довършена приватизацията, да бъде прилагана

финансовата дисциплина в предприемаческия сектор /например счетоводните стандарти, събирането на данъци и т.н./ и укрепването на органите за надзора в пазарната икономика. Необходими са по-нататъшни мерки за осигуряването на стабилна и прозрачна законова рамка за бизнеса.

Капацитет за устояване на конкурентния натиск и пазарните сили на Съюза

Както е посочено в Програма 2000, способността на България да изпълни този критерий зависи от съществуването на пазарна икономика и на стабилна макроикономическа рамка, даващи възможност за взимането на решения в условията на предсказуемост. Това изисква също така и достатъчно наличие на човешки ресурси и физически капитал, включително инфраструктура. Държавните предприятия трябва да бъдат реструктурирани и всички предприятия имат нужда от инвестиции за подобряване на тяхната ефективност. Освен това, по-добрият достъп до външни финанси на предприятията и по-успешното им реструктуриране и дейност в областта на иновациите, ще увеличат техния капацитет за адаптиране. Като цяло, икономиката ще има по-добра способност да поеме задълженията, произтичащи от членството, ако успее да постигне по-висока степен на икономическа интеграция с ЕС още преди присъединяването. Обемът и групите стоки в търговията със страните-членки на ЕС дават доказателства за това.

Макроикономическата стабилност допринася за условията, необходими за развиването на капацитета на България да се справи с конкурентния натиск в рамките на единния пазар. За ускоряването на прехода на страната към пълно функционираща пазарна икономика е необходимо продължаване на реформата и целенасочено изграждане на законодателната рамка.

Ниското ниво на инвестиции засегна повишаването на конкурентноспособността на страната. Делът на формирания брутен основен капитал в БВП беше само 12% през 1998 г. За модернизиране на продуктивния капацитет на страната и за развитие на инфраструктурата ще са необходими много инвестиции. Важна крачка в това направление е тригодишната инвестиционна програма, приета от правителството през 1998 г., насочена към развитието на инфраструктурата, и по-специално в областта на телекомуникациите, транспорта и енергетиката. Необходимо е обаче предприемането на допълнителни мерки за осигуряване на успешното прилагане на тази амбициозна програма. Тези мерки следва да бъдат насочени към повишаване на ефективността на държавната администрация и да създадат механизми за регулиране на условията, насърчаващи частните инвестиции.

Ключов елемент от правителствената стратегия за подобряване конкурентноспособността на икономиката са усилията, насочени към въвеждането на строги бюджетни ограничения в предприятията. Успешното изпълнение на програмата за изолация, заедно с предприетите наскоро мерки в политиката на доходите, са положителни сигнали. Необходими са обаче по-нататъшни усилия за налагане на финансова дисциплина в държавните предприятия. По-специално данъчните просрочия на държавните монополи, които представляват източник на

скрито субсидиране, е необходимо да бъдат намалени значително. Освен това трябва да бъде уреден въпроса с корпоративното управление в наскоро приватизираните предприятия.

Степента на търговска интеграция с ЕС постоянно се повишава. Делът на ЕС през 1998 г. по отношение на износа е около 50%, а на вноса - 45%. Двете основни групи стоки, внасяни и изнасяни от България, са текстил и химически продукти. България изнася в ЕС черни метали и внася машинно оборудване. Вносът на машиностроителни изделия нарасна значително през 1998 г., което свидетелства за модернизиране на производствения капацитет на България. Като цяло, нивото на междуотрасловата търговия между България и ЕС остава ниско. Това показва, че все още е необходимо много да се работи за подобряване на конкурентноспособността на българския експорт за пазара на ЕС.

От началото на прехода през 1990 г. броят на малките и средни предприятия /МСП/ в България бързо се увеличаваше и сега техният дял представлява над 90% от всички регистрирани стопански субекти. Основната част от тях са малки предприятия с по-малко от 5 работника и се занимават главно с търговия на дребно. Делът на заетите в сферата на малките и средни предприятия е около 41%, което е ниско в сравнение със средното ниво за ЕС. Това предполага, че съществува възможност за откриване на нови работни места в тези предприятия, които биха поели потенциала от останалите без работа вследствие на реструктурирането на предприятията. Тези фирми нямат възможност да получат дългосрочно финансиране от банките и за тях няма подходящи бизнес-условия. За облекчаване на техния достъп до банково финансиране българските власти са създали държавна банка, Банката за насърчаване и развитие, специализирана за даване на кредити на малки и средни предприятия. Освен това, през м. април парламентът прие закон, насочен към стимулиране развитието на малките и средни предприятия.

България все още не е в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в рамките на ЕС в средносрочен план. Въпреки постигнатия напредък чрез програмата за реформи, все още е необходимо да се работи много за повишаване на конкурентноспособността на българската икономика. Необходимо е осигуряването на постоянен приток на вътрешни и чужди инвестиции за подобряване на инфраструктурата и за ускоряване реструктурирането на предприятията. За повишаване ефективността на финансовия сектор е необходимо да продължат реформите в него, и по-специално приватизацията.

2.4. Обща оценка

България продължи напредъка си по отношение на изграждането на функционираща пазарна икономика, но са необходими по-нататъшни стъпки, и страната все още не е в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в рамките на ЕС в средносрочна перспектива.

Макроикономическата стабилност беше запазена благодарение на прилагането на строга политика на доходите и фискални мерки, в рамките на

валутен борд. Въпреки неблагоприятните външни условия, властите продължиха да работят по амбициозната програма за реформи.

Понастоящем трябва приоритетно да се работи за довършване на приватизацията и ускоряване на реструктурирането на предприятията и на банковата сфера. Специално внимание трябва да бъде обърнато на процедурите по ликвидация и фалит, за да бъдат по-ефективни. Необходими са допълнителни мерки за налагането на финансова дисциплина, особено спрямо държавните предприятия. Властите би следвало също така да ускорят реформата във финансовата сфера, по-специално да продължат приватизацията. Необходими са по-нататъшни мерки за осигуряването на стабилна и прозрачна правна рамка за бизнеса.

3. Способност за поемане на задълженията по членството

Този раздел цели да актуализира Редовния Доклад на Комисията от 1998 г. по отношение на способността на България да поеме задълженията по членството - т.е. правната и институционната рамка, известна като *acquis*, посредством която Съюзът осъществява на практика своите цели.

В Редовния Доклад от 1998 г. за прогреса на България за присъединяване, Комисията стигна до заключението, че:

“Ритъмът на транспониране на законодателството на Общността в България се е подобрил в повечето области. Въпреки това, капацитетът за въвеждане и прилагане се нуждае от укрепване. Предвид ограничените административни и финансови ресурси, това остава най-голямото предизвикателство и е твърде рано да се оцени дали нововъденото законодателство ще бъде прилагано ефективно.

Отделеното внимание на укрепването на законодателната рамка на правата на интелектуалната собственост и капацитета по прилагане се отразява положително на способността на страната да приеме и приложи ключовото законодателство.

България се нуждае да изгради система на стандарти и на сертификация съвместима с тази на ЕС и да отдели незабавно внимание за приемането на необходимата правна база. Въпреки, че първите стъпки в контрола на държавните помощи са направени, изисква се много повече да бъде осъществено за прилагане на правилата. В селското стопанство, по-нататъшни усилия са необходими, за да се завърши поземлената реформа, и да се укрепят ветеринарния и фитосанитарния контрол. Тъй като България сега развива всеобхватен енергиен план, намеренията на правителството по отношение на закриването на някои блокове в Козлодуй все още са неясни. Първоначалният напредък в правосъдието и вътрешните работи е насърчителен, но се нуждае да бъде продължен, особено с оглед на въпросите, свързани с контрола на границите, от гледна точка на българското искане страната да бъде извадена от общия визов списък.

България е осъществила напредък в работата по някои аспекти от краткосрочните приоритети по Партньорство за присъединяване”.

Изложението, което следва, използва същата структура както Редовния доклад през 1998 г. Докладът е фокусиран върху напредъка от октомври 1998 г. Под всяко заглавие се отчитат законодателните решения и напредъкът във въвеждането и прилагането на законодателството.

3.1. Вътрешен пазар без граници

Вътрешният пазар на Съюза е дефиниран в Член 14 от Договора като област без вътрешни граници, в която е гарантирано свободното движение на стоки, хора, услуги и капитали. Този вътрешен пазар, основен за интеграционния процес, се базира на отворена пазарна икономика, в която конкуренцията, и социалното и икономическо сближаване трябва да играят пълноценна роля.

Ефикасното въвеждане и прилагане на тези четири свободи изисква не само съответствие с такива важни принцип като например недискриминация или взаимно признаване на националното законодателство, но също ефикасното прилагане на общи правила, като тези предназначени за безопасността, защитата на околната среда и потребителя и ефективни средства в случай на нарушения. Същите принципи се отнасят до някои общи правила, например в областта на държавните поръчки, интелектуалната собственост и защитата на данните, които са важни в очертаване на общата рамка в която оперират икономиките.

По отношение на *държавните поръчки*, нов закон беше приет през август 1999 г, който въвежда основните принципи на достиженията на правото на Общността. Изисква се допълнително сближаване по отношение на преференциите за търгове, които насърчават създаването на местни работни места, социалните изисквания, както и изискването участниците в търговете да се регистрират в България, ако спечелят договор. Наред със законодателното сближаване, ефикасното прилагане остава основното предизвикателство. Няма налични данни за 1998 г., тъй като събирането на данни стартира през 1999 г. и тържният регистър все още се изгражда, поради което е твърде рано да се прецени ефективността на новия Закон.

По отношение на *интелектуалната собственост* и някои свързани с нея права, действащият Закон за авторското право беше изменен през 1998 г. с цел да се разшири обхвата на административните нарушения и да се повиши равнището на глоби. Прилагането на директивата за база данни и пълното прилагане на директивата за отдаване под наем, на директивата за срока на защита, както и на директивата за софтуеъра сега трябва да се превърнат в приоритет.

Постигнат е значителен напредък в борбата срещу пиратството, което сега изглежда е под контрол, особено що се отнася до експорта. България беше заличена от списъка на САЩ за наблюдение за спазването на правата по интелектуалната собственост поради напредъка по прилагането на законодателството. Наказателният кодекс беше изменен, подобрени бяха съдебните процедури и граничния контрол. Въпреки това, допълнителен напредък трябва да се осъществи по отношение на прилагането, особено срещу пиратството на националния пазар, като правните разпоредби, свързани с прилагането трябва допълнително да се засилят.

По отношение правата на *индустриалната собственост* България се присъедини към основните международни инструменти за защита на правата на индустриална собственост. През март 1999 г. България стана наблюдател в Административния съвет на Европейската Патентна Организация. Страната е поканена да стане член на Европейската патентна конвенция от 1 юли 2002 г. Основният изпълнителен орган, Българското патентно ведомство се нуждае от укрепване с оглед на разширения обseg на отговорности по силата на новите закони. През септември 1999 г. България прие нов закон за търговската марка. Необходими са по-нататъшни усилия, за да се гарантира необходимата защита на правата за индустриалната собственост.

В областта на *дружественото право* не е постигнат голям напредък от последния Редовен доклад. Въпреки това, в законодателството има висока степен на съответствие. България е извършила детайлен анализ на съществуващото законодателство и е подготвила изменения на Търговския закон с оглед на по-нататъшното сближаване с Първата, Втората, Единадесетата и Дванадесета Директиви.

Що се отнася до *счетоводното право*, продължи приемането на международните и европейски счетоводни стандарти. От последния Доклад бяха приети поредица от национални счетоводни стандарти, за да се гарантира съответствие с международните счетоводни стандарти. Българското счетоводно законодателство се нуждае от по-нататъшни изменения, за да се постигне пълно съответствие с правото на ЕО, отговаряйки на изискванията, залегнали в Четвъртата, Седмата и Осмата директиви за дружественото право.

Спрямо прилагането на политиката за *защита на данните* се наблюдава малък напредък от последния Доклад. Въпреки това, беше приет закон за документите за самоличност през април 1999 г., което отговаря на съответното изискване на Конвенцията 108 на Съвета на Европа за защита на личните данни, която конвенция България подписа през юни 1998 г., но предстои да ратифицира.

Четирите свободи

В Становището, Комисията посочва, че във всички области на вътрешния пазар, българското законодателство е било само частично съобразено с достиженията на европейското право.

Оценката в Редовния доклад през 1998 г. признава, че напредък е осъществен, но че степента на все още изискващия се напредък налага значителни и устойчиви усилия както в сближаването на законодателството, така и в неговото прилагане.

Свободно движение на стоки

България е осъществила напредък в тази област особено със Закона по национална стандартизация, приет през юни 1999 г., който предвижда също така и изграждане на съответните административни органи в тази област. Въпреки това, правната база за приемане на всички принципи на Новия и на глобалния подход все още отсъства. Тя е нужна преди да могат да бъдат приложени специфични директиви на Новия подход.

По отношение на моторните превозни средства, през септември 1998 г., влезе в сила Законът за движението по пътищата. Този закон представлява рамката за транспониране на основните директиви, отнасящи се до Одобрение на типа на МПС.

В областта на наркотичните прекурсори, през март 1999 г., беше приет Закон за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите. Изглежда, че този закон отговаря на съответните достижения на европейското право.

В настоящия момент няма нормативни инструменти, съдържащи регламентация, съответстваща на европейското право, отнасящо се за стъклените изделия, обозначенията върху текстилните стоки и изделията на обувната промишленост, но Законът за защита на потребителите и правилата за търговия от март 1999 г. установява правната база за приемането на наредби за въвеждането на европейското право в тези области.

По отношение на правната метрология, бяха приети три наредби (за измервателните стандарти, за метрологичния контрол, за маркировката за верификация и за разрешително за проверка и поправка на измервателните инструменти) на основата на Закона за измерванията от април 1998 г.

Законът за контрол върху експлозивните вещества, огнестрелните оръжия и мунициите, е в сила в България от октомври 1998 г. Този закон установява контрол върху дейностите, свързани с експлозивните вещества, извършвани от физически, юридически лица и търговци.

Спрямо отговорността за причинени щети от дефектен продукт, значителен напредък е осъществен с приемането на закона за Защита на потребителя и правилата за търговия (вж. следващ раздел за защита на потребителя).

Свободно движение на капитали

Все още страната прилага разрешителна процедура за повечето износни капиталови сделки. От последния доклад, България прие през септември 1999 г. новия Валутен закон, който ще влезе в сила от януари 2000 г. и би следвало да спомогне за либерализирането на износа на капитали.

Спрямо капиталовите потоци отвън, режимът е либерален. По силата на сегашното законодателство преките чуждестранни инвестиции са напълно либерализирани. Чуждестранните инвеститори могат да репатрират свободно техните печалби. Данъчните преференции, предвидени за насърчаване на чуждестранните инвестиции, бяха премахнати в началото на 1999 г. В резултат на това, чуждестранните и националните инвестиции са третираны равнопоставено. Съществувалят преди конституционен проблем за забрана на придобиване на пряка собственост от чужденци върху недвижимо имущество частично е намерил разрешение. На смесени предприятия или предприятия със стопроцентов чуждестранен капитал, регистрирани по българските закони, е разрешено да закупуват земя, включително селскостопанска, за стопански цели.

Свободно движение на услуги

Продължи реструктурирането на сектора на банковите и финансовите услуги и са въведени по-нататъшни мерки за укрепване на регламентацията.

В банковия сектор продължи приватизационният процес. Приватизирани са 2 от оставащите 6 държавни банки. Стартира приватизационна процедура за други 3, която се очаква да приключи в края на 1999 г. С приетия през 1999 г. закон се цели укрепването и трансформирането на ДСК в търговска банка.

В общи линии пруденциалните стандарти в банковия сектор, капацитетът по прилагане, както и банковият надзор са засилени, въпреки че се изисква още напредък в тези области. Ликвидирането на банките, обявени във фалит, все още не е окончателно решено. Финансовото функциониране на банките се нуждае от подобрене, включително и капацитетът за оценка на кредитния риск, привеждането в действие на събирането на заеми и реализирането на обезпеченията. Законът за залозите, Закон за банките и Законът за фалитите трябва да бъдат преразгледани, за да ускорят съдебните процедури за реализиране на обезпеченията, с което да се гарантира функционирането на специалните залози и на регистрите на заемите. Процедурите за даване на лицензи за предоставяне на финансови услуги и за ликвидиране на банките трябва да бъдат засилени. След закона за гарантиране на банковите депозити, през януари 1999 г., беше учреден фонд за банковите гаранции, като администриращ орган на предвидените в закона разпоредби за гаранциите. От януари 1999 г. от банките се изисква да дават банков отчети в съответствие с международните счетоводни стандарти, въпреки че тези разпоредби не са въведени напълно. По-нататъшно сближаване е необходимо в области като големите експозиции, консолидирания надзор и в netting (техника на управление, състояща се в компенсиране на банковите салда на филиалите на една група), както и за новото европейско право във връзка с капиталовата адекватност.

След приемането през 1998 г. на закона за мерки срещу прането на пари, който е в значителна степен в съответствие с международните стандарти и достиженията на европейското право, бяха приети подзаконови нормативни актове по прилагането му, които предвиждаха учредяването през ноември 1998 г. на Бюро за финансово разузнаване, като специализирано звено в рамките на Министерство на финансите. Въздействието и ефикасността на новото законодателство все още не може да бъде преценено.

Застрахователният пазар е във фазата на консолидиране и остава недоразвит. Напредък е осъществен в сближаването на застрахователното законодателство с европейското право и в развитието на административния капацитет за неговото прилагане. Основните пруденциални правила на застрахователните директиви от първо поколение са приети, но е необходима по-нататъшна законодателна работа за сближаването с достиженията на европейското право. В областта на застраховките за МПС, българското Бюро за зелени карти ще бъде в съответствие с нормите на ЕС до края на 1999 г.

Надзорът на небанковите финансови институции и правната рамка, регламентираща ценните книжа, са установени. Закона за ценните книжа беше изменен през март 1999 г. с оглед на по-нататъшното сближаване с достиженията на правото на ЕО. Пазарът на ценни книжа не е добре развит и все още не е активно средство за приватизационния процес. По-нататъшно сближаване се

предвижда във връзка с публичните търгове и insider trading /възползване на вътрешни лица от вътрешна информация, при търг и др./.

Що се отнася до регистрираните дружества, наблюдава се бързо развитие в други финансови сектори, но фондовата борса остава в начална фаза. Масовата приватизация и приватизацията на държавните предприятия посредством фондовата борса, както и новата правна рамка под формата на поправки към Закона за ценните книжа, ще бъдат от ключово значение за разширяващата се роля на финансовите услуги.

България е постигнала напредък в процеса на подобряване на разплащателната система от последната година. Въпреки това не е отбелязан по-нататъшен напредък към прилагането на системата за брутно разплащане в реално време (Real Time Gross Settlement system).

Свободно движение на хора

България е постигнала напредък в тази област. По отношение правото на установяване, Законът за чужденците в Р България влезе в сила през април 1999 г. и регламентира въпроси, включително и свързаните с престоя на чужденците, занимаващи се със стопанска дейност, на работната заетост и на образованието в България.

По отношение на взаимното признаване на дипломи и професионални квалификации, българското правителство продължи сближаването на законодателството в тази област, най-вече чрез изменения в Националния закон за образованието, Кодекса на труда и Законите за чужденците и за чуждестранните инвестиции, всички в сила от януари 1999 г. . Законът за ветеринарните дейности, приет на 12 април 1999 г., регламентира основните въпроси, засягащи придобиването на диплома и правото за предоставяне на ветеринарни услуги.

Конкуренция

Законът за защита на конкуренцията и Законът за конкуренцията са в съответствие с анти-монополните правила на ЕК. Вторичното законодателство, въвеждащо европейското право за груповите освобождавания все още се нуждае да бъде изработено и прието, в съответствие с достиженията на правото на ЕО. Комисията за защита на конкуренцията /КЗК/ изигра все по-нарастваща важна роля през изминалия период, което проличава от броя на разгледаните ефективно случаи. През 1998 г. е образувана преписка по 179 анти-монополни случая, като решения са взети по 135 от тях. От януари до септември 1999 г. от 94 случая, решения са взети по 87. Въпреки това, КЗК все още трябва да укрепне по отношение на броя и квалификацията на кадрите.

Спрямо държавните помощи, все още не съществува системен контрол, подсигуриращ съвместимостта на държавната помощ с достиженията на правото на ЕО. Отделът по държавните помощи към Министерство на финансите е учреден като орган, осъществяващ мониторинг върху държавните помощи. Въпреки това, КЗК е натоварена с упражняване на контрол върху държавната помощ, т.е. с разглеждане на съвместимостта на държавните помощи според

новия закон за конкуренцията. България все още трябва да положи значителни усилия за развитието на система по мониторинга на държавната помощ.

Отделът по държавните помощи към Министерство на финансите е подготвил отчети за държавните помощи за периода 1996-1998 г. Този отчет все още не следва методологията на ЕС.

Спрямо държавните монополи с търговски характер и обществените предприятия България трябва да бъде насърчена да продължи усилията си в процеса на либерализация съгласно чл. 86 от ДЕС.

Заключение

Прогрес е постигнат в покриване на краткосрочните приоритети по Партньорство за присъединяване, главно в областите на интелектуалната собственост, стандартизацията и сертификацията, където в ход е значителна подготвителна работа. Приети са Закони в области като държавните поръчки и отговорността за дефектна продукция. Въпреки това, в области като защита на личните данни, законодателно сближаване все още липсва. В редица области най-вече държавните поръчки, правата на индустриална собственост и финансовите услуги, значителни усилия сега са необходими за въвеждането и прилагането на законите.

В политиката на конкуренцията, България отчасти е изпълнила приоритета по Партньорство за присъединяване. Направила е прогрес в анти-монополната политика, но съществени усилия са нужни за установяване на адекватен контрол върху държавните помощи.

3.2. Иновации

Информационно общество

Постигнат е добър напредък от последния Редовен Доклад. България създаде Съвет за информационно общество, за да координира развитието между съответните министерства. Създадени са 8 работни групи в различни тематични направления, които ще отправят препоръки за действия.

България беше домакин на втората Регионална Конференция - 2000 на националните координатори от Централна и Източна Европа и Централна Азия на 10-12 юни 1999, където е обсъждана подготовката на енергийната и телекомуникационна стратегии и решения за кризисно планиране в навечерието на новото хилядолетие.

Образование, обучение и младежта

Постигнат е напредък в редица области. Новият Закон за образователните степени и учебните програми е пригоден да въведе европейските стандарти. Новият Закон за висшето образование е изменен и заедно със Законът за професионалното образование и обучение рационализират и привеждат квалификационната система към стандартите на ЕС.

Участието в Темпус е инструмент подпомагащ сътрудничеството в областта на висшето образование между България и ЕС. В момента България участва в програмите "Младежта за Европа", "Сократ" и "Леонардо".

Необходимо е по-нататъшно усъвършенстване на политиката за развитие на капацитета на Министерство на образованието и науката и капацитета на

администрацията, за прилагане на новото законодателство. Системата се нуждае от по-нататъшно децентрализиране и деконцентриране, особено във финансовото управление на училищата.

През 1998-99, 98 студенти се възползваха от възможността да учат в страни членки на ЕС по линия на програмата Еразмус, а 1300 български младежи взеха участие в програмата "Младежта за Европа".

Научно-изследователска дейност и технологично развитие

Сегашното общностно право не изисква промяна в националната правна система. Въпреки това научно-изследователската дейност и технологичната инфраструктура все още очакват въвеждането на ново законодателство относно планирането на висшето образование, изследователска дейност в областта на селското стопанство, стратегия за развитие на високо-технологичните дейности и подпомагане на научните изследвания и технологичното развитие.

Асоциирането на България към V-тата Рамкова Програма (1999-2000) и към Рамковата Програма на Евроатом влезе в сила през септември 1999. Във връзка с успешната подготовка за асоцииране са създадени няколко информационно разпространителски структури. Независимо от това асоциирането към V-тата Рамкова Програма ще провери степента на приложимост и ще бъде необходимо да се увеличи подкрепата за сектора научно-изследователска дейност и технологично развитие през следващите няколко години. България обяви, че ще открие своите съответни научно-изследователски дейности към предприятията, изследователските центрове и университети от държавите членки на ЕС.

Телекомуникации

Започвайки от високо равнище на навлизане на фиксираните телефонни линии в края на 1997 г. (31.8 линии на 100 обитатели), фиксираната линейна мрежа нарасна до около 33.6 линии на 100 обитатели през 1998 г. Въпреки, че по отношение на дигитализацията на международните (100%) далекосъобщителни мрежи има добър напредък са необходими инвестиции в локалната мрежа, където нивото на дигитализация е ниско - едва 8%. Въпреки, че проникването на мобилните телефони през 1998 беше утроено, нивото е ниско - 1.6 на 100 обитатели, оставяйки значително място за растеж.

С приемането на нов Закон за телекомуникациите през 1998 въвеждащ либерализиран режим за дейностите в телекомуникационния сектор и правителствените решения по отношение на политиката за телекомуникационния сектор от октомври 1998 България продължава да постига добър напредък в този сектор. Новият закон въвежда либерализация на всички услуги с изключение на гласови телефонни услуги и отдаването под наем на телефонни линии, които ще бъдат отворени за конкуренция на 1 януари 2003. Това е по-рано от предвидената в ангажиментите към Световната търговска организация дата - 1 януари 2005 г.

Производителността на основната телефонна компания нарасна твърде незначително в дванадесетте месеца до края на 1998 г. и достигна 9.6 заети на 1000 линии. Необходимо е този въпрос да бъде разгледан, за да бъде компанията конкурентоспособна в новата либерализирана среда.

Необходимо е да бъде завършено вторичното законодателство относно свързването в мрежи, лицензиране, защита на данните, разпоредби за универсални услуги и създаване на отворени мрежи. Вниманието трябва да бъде насочено към повишаване на ефективното прилагане на законодателството, за предпочитане чрез прогресивен подход. Сега, след като повечето от мерките в документа за политиката от 1998 г., са приложени, се предлага документът да бъде преработен, за да покрие въпросите свързани с прилагането и тарифното уравнивяване.

В сектора на пощенските услуги е необходимо да продължат усилията, за да се осигури завършването на предвижданата политика и законодателство в областта на пощенските услуги.

Аудио-визуални средства

Значителен прогрес е постигнат в изравняването с достиженията на правото на ЕС. През ноември 1998 е приет Законът за радио и телевизия. Заедно със Закона за телекомуникациите, приет през юли 1998 г., те създават обща рамка на телекомуникационния и аудио-визуален сектор. През март 1999, България ратифицира Конвенцията на Съвета на Европа "Трансгранична телевизия".

Следователно правната рамка в областта на аудио-визията е много приближена към консолидираната директива "Телевизия без граници". Въпреки, че съществуват административни структури (Национален съвет за радио и телевизия), съществува загриженост относно капацитета за наблюдение на изпълнението, тясно свързано със съществуващата липса на бюджетни средства.

Заклучение

Налице е прогрес във всички сектори, което показва, че за информационно общество, научно-изследователска дейност и технологично развитие, образование и в областта на аудио-визията, България ще има незначителни трудности в приемането на достиженията на правото на ЕС.

3.3. Икономически и фискални въпроси

Икономически и валутен съюз

България декларира, че ще приеме и ще прилага изцяло законодателството за Икономическия и валутен съюз, дефинирано в глава VII на Договора за ЕС и другите съответни документи. България декларира също така, че ще бъдат изградени административните структури за приемането и прилагането на това законодателство.

България не е постигнала допълнителен напредък в подготовката си за участие в Икономическия и валутен съюз. Функционирането на валутния борд обаче, осигурява независимостта на валутните институции и изключва прякото финансиране на обществения сектор от централната банка. Съгласно действащото законодателство, общественият сектор няма привилегирован достъп до финансовите институции.

Съответствието със законодателството за Икономическия и валутен съюз е под условие от финализирането на процеса за либерализиране на движението на капитали, който се разглежда в раздела за свободно движение на капитали.

Данъци

Българското данъчно законодателство по-рано бе характеризирано като относително общо и непоследователно прилагано. През изминалите години бяха извършени няколко законодателни промени, с цел да бъде приближено и съответстващо на данъчното законодателство в ЕС. В този период усилията бяха насочени главно към подготовката на цялостна реформа на системите за облагане с ДДС и акцизи.

След влизането в сила на новия закон за ДДС през м.януари 1999 г. бяха постигнати много добри резултати при неговото прилагане. Новият закон за ДДС съответства в много голяма степен на основните принципи на системата за облагане с ДДС в Общността.

Значителни промени от 1.10.1999 г. претърпя българският режим за облагане с акцизи, като част от данъчната реформа. Това доведе до промени в структурата на ставките от адвалорни в специфични, каквито се прилагат в Общността.

Заключение

Новите български закони за облагане с ДДС и акцизи приближиха страната значително много до съответното данъчно законодателство в Общността. Въпреки необходимостта от по-нататъшно приравняване, главно в областта на акцизите, България продължава да отдава приоритетно значение на данъчната политика, и ще бъде в състояние да постигне задоволително ниво на сближаване на законодателствата. Все още обаче има известни съмнения относно капацитета на България да прилага и управлява данъчното законодателство и тази проблематика ще продължи да изисква специално внимание.

Статистика

Реформата в тази област е започнала. През м.юни 1999 г. влезе в сила закон за изменение на закона за статистиката, който в голяма степен съответства на законодателството на ЕС. Законът установява частично децентрализирана статистическа система, със засилена координация между Националния статистически институт /НСИ/ и другите институции, изготвящи статистически данни. Все още обаче не са изградени ефективни механизми за определяне на ролята на различните производители на статистически данни във всички сектори.

През тази година бяха създадени нови регионални звена, чиято основна задача е изготвянето на макроикономически и земеделски статистически данни на регионално ниво. Бе изградена основата на бизнес-регистър, но са необходими значителни усилия за подобряване на качеството и за развитие на детайлизирана методология. Много усилия бяха положени за подобряването на качеството на статистиката в областта на търговията и туризма.

В областта на макроикономическата статистика е необходимо да се работи много. Трябва да бъде преодолян недостига на опитен персонал и да бъде развито ефективно сътрудничество с другите субекти. В това направление е започнато да се работи в областта на статистиката на доходите на домакинствата и на покупателната сила, но е необходимо да бъдат осигурени надеждни финансови източници. Относно статистиката в социалната сфера, е необходимо

да се подобри наблюдаването на работната сила на базата на тримесечни периоди, и да бъде осигурена информация за приходите, образованието и здравеопазването. Относителен напредък е постигнат по отношение на качеството на статистическите данни за сухопътния и водния транспорт, но те следва да бъдат усъвършенствани и консолидирани.

Необходимо е да се работи още в областта на статистиката за използването на земята и структурата на земеделските стопанства, особено за събирането на данни от малките земеделски стопанства /повече от два милиона/. Би трябвало да се обърне внимание върху преброяването в селското стопанство.

Въпреки постигнатия напредък, статистическите доклади на НСИ все още не могат да бъдат считани за отговарящи на стандартите на ЕС. Необходимо е по-нататъшно адаптиране на работните методи и методология съобразно с извършващите се промени в икономиката. Все още не са въведени международно сравними класификации. Необходимо е допълнителна работа за разработването на нормативната база.

3.4. Секторни политики

Промисленост

Индустриалната политика продължава да се базира на правителствената програма България 2001, насочена към постигане на стабилен икономически растеж и ускоряване на приватизацията и реструктурирането. Целта е подобряване на рамковите условия за индустриално развитие и конкурентоспособността на предприятията и установяване на благоприятна среда за развитието на малки и средни предприятия.

По отношение на хоризонталното развитие на българската индустриална политика, основните постижения са свързани с подобрения закон за конкуренцията и измененията в закона за приватизация. Въпреки това, значителни усилия все още са необходими за установяване на последователна стратегия по отношение индустриалната политика в България.

По отношение на секторната политика, през м.февруари 1999 год. правителството прие Стратегия за развитието на българската високотехнологична промишленост, насочена към създаването на динамичен сектор за производство на високотехнологични изделия и услуги.

С оглед създаване на по-благоприятна правна среда и подобряване на инвестиционния климат, правителството прие средносрочна Инвестиционна програма за периода 1998-2001 год., отнасяща се за проекти в областите телекомуникационни мрежи, пътища и транспортни съоръжения, енергетика и строителство.

По отношение на приватизацията, България предприе мерки за ускоряване на приватизационния процес чрез подобряване на институционалната рамка. Въпреки това, поради финансовите кризи в други възникващи пазари, както и липсата на съответстваща правна рамка, резултатите от приватизацията бяха по-слаби от очакваните. Като бъдат добавени и отраженията на положението в Русия и кризата в Косово върху доверието на чуждестранните инвеститори, ще бъде

трудно приватизацията на предприятията да бъде завършена до края на 1999 год., както бе планирано.

Като продължение към приватизационния процес, следва да бъдат решени някои въпроси на корпоративното управление. В допълнение, следва да бъдат изработени стратегия и ново законодателство по отношение ликвидацията на предприятията, с оглед осигуряване на ефективни и прозрачни процедури.

В стоманодобивния сектор, в България се наблюдава известен напредък по отношение на приватизацията, но все още е неясно как ще се процедира с реструктурирането. Приватизацията на предприятията за комунални услуги се забавя по отношение на графициите. Приватизационният процес на Телекомуникационната компания продължава, но приватизацията на енергийните съоръжения едва е започнала.

Важно измерение на индустриалната политика е контролът на държавните помощи (виж конкуренция).

Селско стопанство

Състояние на селското стопанство

След увеличението от около 30% през 1977 год., брутното селскостопанско производство е отбелязало спад с 6,2% през 1998 год. Селскостопанският отрасъл осигурява 21,1% от брутния вътрешен продукт (БВП) през 1998 год., което представлява намаление от 19,5% по отношение на 1997 год. (26,2%). Заетостта в селското стопанство през 1998 год. възлиза на 24,7% от работещото население.

Производството на повечето полски земеделски продукти е отбелязало спад в резултат както на количеството засети площи, така и на равнището на добивите. Намалението на площите е факт, въпреки 3,4%-ното увеличение на цените на зърнените култури, докато добивите бяха повлияни негативно от подновения ценови шок, което направи разходите за торове непосилни за много земеделски производители. Подобрените цени на месото предизвика закупуването на нови количества животни от животновъдните производители.

Надценяването на реалния обменен курс по отношение на другите валути, различни от германската марка и впоследствие на еврото, намали възстановяването на износа и търговията се концентрира със страните членки на ЕС. През 1998 г. взаимната търговия със селскостопански и хранителни продукти продължи да нараства. Износът на ЕС нарасна от 193 млн. евро през 1997 г. на 245 млн. евро през 1998 г., докато българският износ нарасна твърде скромно от 234 млн. евро през 1997 г. на 236 млн. евро през 1998 г., докато общият износ отбеляза спад. В резултат на това търговският баланс на Общността, който беше отрицателен през последните две години (минус 50 млн. евро през 1996 г. и минус 41 млн. евро през 1997 г.), показва неголямо положително салдо от 9 млн. през 1998 г. Селскостопанските и хранителни продукти представляват 8,4% от общия износ на България и 5,3% от вноса.

Поради опасността от болестта шап, вносът на живи животни в ЕС е забранен от 20 километровата гранична зона с Турция. Забранен е и вносът на

мляко и млечни продукти. България няма разрешение за износ на свинско месо за ЕС.

През м.март 1999 год., Съветът даде мандат на Комисията да започне преговори с асоциираните страни за нови реципрочни концесии в областта на селското стопанство, които ще ускорят прогресивната и последователна либерализация на взаимната търговия.

Селскостопанска политика

Бе постигнат напредък по отношение на реституцията на земята. Според българската страна, до края на м.май 1999 год. 85,4% от земеделските земи са реституирани на предишните си собственици. Само 24% от земята е върната с нотариални актове, но промените в Закона за собствеността и ползването на земеделските земи ще ускорят този процес. Те институционализират опростена процедура за придобиване на правно основание за собственост, като приравняват решението на поземлените комисии и скицата на парцелите с нотариален акт. С тези изменения, земята практически се връща с документ за собственост. Правителството възнамерява да завърши реституцията на селскостопанските земи до края на 1999 год. Процесът на реституция на горите е напреднал в по-малка степен.

През м.април 1999 год. бяха направени промени в Закона за аренда на земята, които опростяват процедурите и премахват някои ограничения. Това създава условия за сключване на по-дългосрочни арендни договори. В допълнение, съгласно закона за чуждестранните инвестиции, закупуването на селскостопански земи от чужденци е юридически възможно, ако те са регистрирани като юридически лица в България.

Запазва се тенденцията на нарастване на частната собственост по веригата суровина-преработени хранителни продукти. Приватизацията на държавните стопанства е в голяма степен завършена. Съгласно данните на Националния статистически институт, към 1 юли 1999 год., земеделските стопанства и кооперативи обработват повече от 96,2% от обработваемите земи. Приватизацията на хранително-вкусовата промишленост също напредва успешно.

По отношение на вътрешното подпомагане, през м.август 1998 год. бе премахнат контролът върху вътрешните изкупни цени от стопанствата, установявайки ефективно либерализирани пазари за повечето стоки. Основното изключение от тази схема е тютюнът.

Държавният фонд "Земеделие" започна отпускането на преференциални кредитни линии за подпомагане на селскостопанските производители, основно за производството на пшеница, царевица, слънчоглед и захарно цвекло. Преобладаващата част от помощта е предоставяна под формата на краткосрочни кредити, изплащани непосредствено на селските стопани, които подлежат на връщане след добиване на реколтата. Програмата, осигуряваща възможност на селските стопани да закупуват торове по субсидирани цени бе прекратена, но селските стопани остават изключени от заплащането на данък печалба и не са задължени да заплащат ДДС при закупуването на инвентар. Бяха намалени

митата за внос на пестициди, селскостопанска техника и други селскостопански суровини.

Бе създадена Национална служба по зърното (НСЗ) за наблюдение на новите зърнени запаси и системата на търговия. Регистрираните селски стопани могат да депозират зърно в лицензирани обществени складове срещу получаване на разписка, която подлежи на търгуване. Тези разписки могат да бъдат използвани като залог за получаване на краткосрочен кредит. Правилата, регулиращи функциите на НСЗ са свързани с контрола на лицензираните зърнени складове, регистрираните търговци на зърно, поддържането на регистър и контрола на качеството на зърното.

През 1998 г. продължи либерализацията на търговската политика. Експортните такси бяха премахнати за всички стоки, с изключение на живи животни, слънчогледово семе и слънчогледово олио. Бе отменено изискването за лицензиране на всички селскостопански стоки, предназначени за износ. Износът се регистрира само за нуждите на статистиката.

Организацията и структурата на Националната ветеринарно-медицинска служба са добри и функционират задоволително. Значителен напредък бе постигнат по отношение въвеждане на законодателството на ЕС в националното законодателство, но голяма част от новото законодателство не се прилага в пълен обем (напр. качествените стандарти, аспектите на хуманно отношение към животните). Подобряването на граничния контрол на граничните контролни пунктове (ГКП) и "зелените граници", с оглед предотвратяване проникването на заразни болести, е все още обезпокоително. 8 ГКП се нуждаят от подобрения с оглед съответствието им със стандартите на ЕС. От 1998 год., НВМС започна прилагането на многогодишна програма за идентифициране на животните и тяхната регистрация, включително приемане на допълнителното законодателство, маркиране на животните и въвеждане на ветеринарна информационна система.

Незначителен е напредъкът по отношение подобряване на кланиците, екарисажите и хранително-преработвателните предприятия с оглед съобразяване със стандартите на ЕС. (сграден фонд, функциониране, хигиенни изисквания, хуманно отношение към животните и др.).

Националната служба за растителна защита, карантина и агрохимия при Министерство на земеделието, горите и аграрната реформа започна прилагането на многогодишна програма за хармонизиране на законодателството по отношение на фитосанитарния контрол, включително граничен контрол, контрол на производството и диагностични дейности.

Бе прието законодателство за наблюдение качеството на плодовете и зеленчуците в съответствие с изискванията на ЕС.

Възприемането на законодателството на ЕС и неговото прилагане в отрасъла винопроизводство е условие за продължаване на преговорите за концесии на ЕС за вината и спиртните напитки. През м.юли 1999 год. бе приет Законът за вината и спиртните напитки. Той въвежда нова система за

диференциация на категориите вина, класификатор на видовете вина, правила за дегустиране и установяването на нови административни и контролни структури.

Бе създадено звено за управление на преприсъединителните фондове (САПАРД) в Министерство на земеделието, горите и аграрната реформа. Бе подготвен и представен за обществено обсъждане начален вариант на Национален план за развитие на земеделието и селските райони. Държавният фонд "Земеделие" бе определен от българските власти за бъдеща агенция по разплащанията по програмата САПАРД.

Заключение

България е постигнала известен напредък по отношение сближаване на законодателството, но остават трудностите по неговото прилагане, дължащи се предимно на липсата на финансиране. Българските пазари за селскостопански стоки продължават да страдат от слабо търсене, ниски цени на стоките и недостатъчни инвестиции. Напредъкът по отношение на законодателството, свързано със земята ще допринесе за постепенно създаване на по-добра среда за инвестиции в селското стопанство. Необходима е по-нататъшна либерализация на политиката в селскостопанския отрасъл.

Следва да бъде завършена идентификацията и регистрацията на животните и да бъде подобрен граничният контрол. Хигиенните изисквания в кланиците, екарисажите и преработвателните предприятия следва да бъде подобрена до стандартите на ЕС, за да бъде разрешен износът за ЕС. Службите за ветеринарни инспекции следва да бъдат подсилени и ветеринарните лаборатории и лабораториите за контрол на качеството на културите следва да бъдат съответно оборудвани. Следва да бъде разработена ефективна политика по отношение хуманното отношение към животните.

Процесът на реституция на земята е напреднал, но са необходими по-нататъшни стъпки за установяване на активен и прозрачен пазар на земята, включително единен кадастър и агенция за регистрация.

Методите за изготвяне на селскостопанска статистика трябва да бъдат приведени в съответствие със стандартите на ЕС. Предприети са първите оперативни стъпки за подготовка въвеждането на структурните фондове, подготовката на инструментите за планиране е напреднала значително. Въпреки това, необходими са по-нататъшни правни, институционални и оперативни действия, особено по отношение наблюдение на финансите.

Рибно стопанство

Рибното стопанство (морско и сладководно) представлява по-малко то 0,05% от БВП през 1997-8 год. В ход е процесът на приватизация в рибния отрасъл. Двете предприятия, притежаващи риболовни плавателни съдове в Черно море са в процес на ликвидация. В наличност има 6 транспортни и складови кораба в Черно море и повече от 1.500 лицензирани открити лодки и 61 регистрирани риболовни плавателни съда. 95% от риболовните плавателни съдове в Черно море и 100% от откритите лодки са приватизирани. Налични са повече от 1.800 регистрирани плавателни съда на река Дунав, болшинството от

които са приватизирани. Общо, 70% от лодките в сладководния риболов са приватизирани.

България предприе някои начални стъпки в политиката по рибното стопанство. Подготвен е закон за рибното и водно стопанство, който се очаква да влезе в сила през 2000 год. Той създава правната рамка за прилагане на мерки за наблюдение на риболовните дейности, инспекция на риболовните плавателни съдове, лицензиране на риболовците и риболовните плавателни съдове, набиране и обработка на статистически данни, консервация и възобновяване на рибните запаси и създаване на асоциации на производителите. България е подписала болшинството споразумения и конвенции на ООН, отнасящи се до рибното стопанство и е ратифицирала някои от тях.

Качеството на рибните продукти се контролира с Наредба за качеството и хигиенните изисквания при търговията и преработката на рибни продукти и се утвърждава от Националната ветеринарно-медицинска служба. Понастоящем не се оказва държавна подкрепа за подобряване на транспортните и условията за съхранение в рибния отрасъл, не се практикува интервенция на пазарите и не съществуват организации на производителите по подобие на ЕС, но това е предвидено в проекта на Закона за рибното и водно стопанство. Правителството предвижда финансиране за изграждането на пазари на едро по програмата САПАРД.

Морската администрация при Министерство на транспорта, която осъществява регистрацията на плавателните съдове и контрола на корабоплаването и Държавния корабен инспекторат, който отговаря за регистрацията и контрола, както и за регистрационната система на флота се нуждаят от модернизирани и технически подобрения за да съответстват на стандартите на ЕС.

Енергетика

Енергийна политика

Българската "Стратегия за развитие на енергийния сектор до 2010 г." беше одобрена от Парламента през март 1999 г., в съответствие с краткосрочния приоритет по Партньорство за присъединяване. Тя си поставя за цел постигане на изискванията за присъединяване, но е основана на продължаващ ръст на енергопроизводството, което не се очертава като реалистично. През юли Парламентът прие Закон за енергетиката и енергийната ефективност. Ще бъде въведена и подзаконова нормативна база за отделни подсектори. Трябва да се обърне особено внимание на прилагането на енергийния закон, за което главна роля ще има регулиращия орган. Много важно е на този орган да бъдат предоставени възможности за ефективна работа.

Първият етап (до 2001 г.) на енергийната стратегия на България, независимо че е фокусирана твърде много върху производствения раздел, осигурява добра основа за реформа на сектора, която е насочена (наред с други цели) към намаляване на монополите и на ролята на държавата в сектора, както и към реструктуриране на електроенергетиката и газовия сектор. Същевременно енергийния закон ще трябва да бъде доразвит, за да се постигне съответствие с

електрическата и газовата директиви: той все още не включва разпоредби за достъп до мрежите и отваряне на пазара. За електроенергийния сектор се предвижда модела на "единствения купувач". Държавата ще продължи да регулира цените на енергоносителите при покупка/продажба на производители и дистрибутори. Ще продължи регулирането на цените на природния газ при съществуващия естествен монопол в сектора.

Известни държавни помощи все още се предоставят на термичните централи и на въгледобивния сектор, но те ще бъдат намалявани и премахнати през "преходния период" (1998-2001 г.). Съгласно Закона за енергетиката за определяне на цените в сектора ще отговаря регулиращия орган. До 2001 г. ще приключи фиксирането на цените и всички цени ще бъдат либерализирани. По това време ще бъде премахнато и кръстосаното субсидиране.

Информацията за размера на запасите от нефт (и нефтопродукти) все още представлява държавна тайна, независимо че е в ход подготовката на законодателната рамка за възприемане на съответното законодателство на Европейския съюз. Решения по отношение на времевия график и необходимото за формиране на нужните запаси от нефт финансиране (в т.ч. и за административната рамка) ще бъдат взети до края на годината.

Енергийната стратегия е насочена към стабилизация на сектора на твърдите горива и към намаляване на субсидиите. Субсидирането на производството ще продължи до 2001 г.

Енергийната ефективност се третира в отделна глава на Закона за енергетиката и енергийната ефективност. Освен това ще има и отделен закон за енергийната ефективност. Тези два закона, наред с превидената подзаконова нормативна база, ще възпроизведат всички разпоредби на Директивите на Европейския съюз (норми, стандарти, счетоводни правила), включително и минималните стандарти за ефективност.

Ядрена енергетика

Европейският съвет в Кьолн постави ударение върху значимостта на високите стандарти за ядрена безопасност в Централна и Източна Европа и подчерта значението на този въпрос в контекста на разширението на Съюза. Той възложи на Комисията да проучи задълбочено въпроса в следващия редовен доклад за напредъка на страните - кандидати. Настоящият раздел е в отговор на това изискване.

България разполага с четири реактора ВВЕР 440/230 и два реактора ВВЕР 1000 (съответно блокове 1 - 4 и блокове 5 - 6), като всичките са по съветски проект и са разположени в АЕЦ "Козлодуй". Ядрените реактори осигуряват повече от 40% от производството на електроенергия в страната.

Подписаното от България през 1993 г. Споразумение с Фонда за ядрена безопасност (СФЯБ) предвижда предсрочно закриване на реакторите на блокове 1 - 4, които представляват най-висок риск за безопасността. Закриването на тези блокове зависеше от някои условия, които първоначално се очакваше да бъдат изпълнени до 1997/1998 г. Изпълнението на тези изисквания беше забавено

поради причини, свързани главно със закъснялата реформа в енергийния сектор на страната.

В приетата през юли 1997 г. "Програма 2000" Комисията призова страните - кандидати, които експлоатират неподлежащи на модернизация реактори, да ги закрийт в най-кратките възможни на практика срокове. В случая с България, като отчиташе че първоначалните срокове вече са пропуснати, тя (Комисията) възприе виждането, че закриването на блокове 1 - 2 може да стане през 2001 г., а на блокове 3 - 4 - през 2001/2002 г.

През ноември 1997 г. българското правителство поиска преразглеждане на СФЯБ, като предложи блокове 1 - 4 да бъдат в действие "до края на техния икономически обоснован срок на експлоатация". На тази база приетата през септември 1998 г. от българското правителство дългосрочна енергийна стратегия, чиито принципи бяха одобрени от Народното събрание на България през март 1999 г., предвижда закриване на блокове 1 - 2 през 2005 г., а на блокове 3 - 4 - след 2010 г.

Тези дати не са в съответствие както с международните ангажименти на България по СФЯБ, така и с "Програма 2000". По отношение на България, Партньорство за присъединяване (от март 1998 г.) включи изискването за поемане в краткосрочен план на реалистичен ангажимент за закриване (на блоковете), в съответствие със СФЯБ. В първия си "Редовен доклад", както и в своя "Обобщаващ документ" (от ноември 1998 г.) Комисията повтори това свое искане и изрази загрижеността си от отсъствието на конкретна програма за закриване (на блоковете).

През декември 1998 г. Съветът (Европейският съвет) подчерта, че стратегиите на страните, експлоатиращи реактори които не подлежат на модернизация до международно приемливо ниво на безопасност с разходи в разумни граници, трябва да предвиждат най-бързото на практика възможно закриване на тези реактори, както и договорен времеви график за закриване в съответствие с приоритетите по Партньорство за присъединяване и СФЯБ. През март 1999 г. Европейският парламент призова България да спази задължението си за закриване при определени условия на блокове 1 - 4. Подобен подход беше възприет и от донорите към Фонда за ядрена безопасност.

Комисията е декларирала своето желание да подпомогне България във връзка с предсрочното закриване на блокове 1 - 4 както технически, така и финансово. Тя (Комисията) обмисля предоставянето на заем от ЕВРАТОМ за модернизация, включваща и повишаване на безопасността, на блокове 5 - 6, което е едно от възловите условия на СФЯБ. Освен това тя би разгледала и възможностите за значителна многогодишна безвъзмездна помощ за българския енергиен сектор по линия на ФАР - извън и в допълнение към определеното по Националната програма. Същевременно по-нататъшното съдействие за плановете в областта на ядрената енергетика, включително и заемът от ЕВРАТОМ, ще бъде поставено в зависимост от постигането на споразумение за закриването на по-старите блокове.

Позицията на Комисията отчита изцяло бъдещите нужди на България от електроенергия, базирани на реалистична прогноза за търсенето. Освен това тя отчита и обстоятелството, че България, като бъдещ член на ЕС, трябва да развива свой енергиен сектор, базиран солидно на сигурността на доставките, на конкурентоспособност, отчитаща принципите на вътрешния енергиен пазар, на съобразяване с околната среда и на енергийната ефективност. Комисията и други международни донори са в състояние да подпомогнат България за постигането на тази цел.

През март 1999 г. Комисията и българското правителство се споразумяха да създадат Съвместна работна група (СРГ), която да подготви почвата за споразумение по реалистичен график за закриване и извеждане от експлоатация на блокове 1 - 4, в съответствие с международните задължения на България, както и по възможните съпътстващи мерки, свързани с икономическите, екологичните и финансови последици от закриването на блоковете. И двете страни потвърдиха валидността на СФЯБ, което не е подлагано на преразглеждане. Съвместната работна група проведе три заседания през май, юни и септември 1999 г., по време на които беше осъществена полезна обмяна на информация и взаимно изясняване на позициите, но напредъкът към постигане на споразумение е недостатъчен.

Органът по ядрена безопасност на България все още не разполага с необходимия брой служители за пълноценно осъществяване на задачите си, независимо че понастоящем укрепването му се предвижда както по отношение на кадрите, така и от гледна точка на бюджета. Реалният доход беше увеличен, но ниското ниво на заплащане все още възпрепятства задържането или привличането на компетентни кадри. Планираната реорганизация на органа по ядрена безопасност ще раздели и функциите по контрола от тези по насърчаване използването на ядрената енергия. През януари 1999 г. бяха създадени два фонда (за безопасно съхраняване на ядрени отпадъци и за извеждане от експлоатация), които се финансират от отчисления от производството на АЕЦ "Козлодуй".

България подписа Единната конвенция за безопасност при управление на отработеното гориво и безопасност при управление на радиоактивните отпадъци през септември 1998 г. Предстои внасянето в Министерски съвет на национална стратегия за отпадъците и отработеното гориво.

България трябва да положи по-големи усилия за достигане на действащите понастоящем практики на Съюза в областта на регулирането и безопасността, като се призовават нейните регулаторни органи по ядрена безопасност и операторите на ядрени инсталации да предоставят редовно пълна информация за изпълняваните програми за повишаване на ядрената безопасност. Подготвителната работа по извеждане от експлоатация на блокове 1 -4 - цялостно планиране и работата по лицензирането - трябва да започне в непосредствено бъдеще.

В областта на контрола на ядрените материали България посочва, че към момента на присъединяването тя ще прилага изцяло законодателството на

ЕВРАТОМ по отношение на гаранциите. Трябва да бъде отбелязано подписването в кратък срок от България на допълнителен протокол към споразумението ѝ с МААЕ по ядрените гаранции.

България трябва да обърне внимание на Заключенията по ядрената безопасност на Съвета от 7 декември 1998 г. в контекста на разширяването на Европейския съюз, включително и на ударението, което Съвета постави върху необходимостта от по-нататъшно развитие на адекватни методи за постигане на високо ниво на ядрена безопасност. В тази връзка България, нейните регулаторни органи по ядрена безопасност и операторите на ядрени инсталации се призовават да предоставят редовна информация при съответно искане от страна на Комисията.

Заключение

Независимо че България е направила значим напредък в енергийния сектор, тя трябва да повиши значително усилията си за подготовка за интеграция. Специално внимание трябва да се обърне на следните въпроси: ефективно прилагане на енергийния закон, приемане и прилагане на последващи секторни закони и планове за реформи (включително изграждането на регулиращия орган и осигуряването на средствата за неговото ефективно функциониране, като по този начин ще се подпомогне развитието на подходящ ефикасен механизъм за регулиране, съгласно изискванията на газовата и електрическата директиви) за адаптиране към вътрешния енергиен пазар; спазване на времевия график за структурната реформа на цените и тарифите и намаляване на държавната намеса (особено в сектора на твърдите горива), готовност при кризисни ситуации (включително създаването на задължителни запаси от нефт), повишаване на енергийната ефективност и на качествата на горивата, спазване на времевия график за реструктуриране на сектора на твърдите горива.

В ядрената област България няма съществен напредък по отношение на приемането и изпълнението на реалистичен времеви график и план за закриване и извеждане от експлоатация на блокове 1 - 4 на АЕЦ "Козлодуй", в съответствие с нейните международни ангажименти, като се настоява за много отдалечени дати за закриване на тези блокове. По този начин България не спази един от приоритетите по Партньорство за присъединяване.

Транспорт

България се намира на традиционния път от Близкия Изток към Централна и Западна Европа. Три от Общоевропейските транспортни коридори пресичат територията ѝ, а четвъртият е река Дунав.

България е предприела редица окуражителни стъпки за приемане на ново транспортно законодателство, както и административни мерки, обхващащи широк кръг от институционалните аспекти по прилагане законодателството на ЕС.

По отношение на автомобилния транспорт новият Закон за движението по пътищата, в сила от септември 1999 г., е насочен към транспониране изискванията в Общността, свързани с шосейните превозни средства, техническите прегледи и свидетелствата за правоуправление. Създадена е нова институция - Автомобилна администрация - която да прилага и следи за

спазването на разпоредбите на Закона за автомобилните превози. Системата от пътни данъци и такси все още се нуждае от допълнително усъвършенстване.

В железопътния транспорт поетапният план за реструктуриране на Националната железопътна компания "БДЖ" се изпълнява и ще приключи през 2000 г.

По отношение на водния транспорт е необходимо съществено подобрене, с оглед гарантиране на правилата за безопасност и особено по отношение на цялостното им приложение при контрола за съответствие с конвенционалните изисквания за безопасност. Данните от този контрол показват влошаване на състоянието. Необходимо е незабавно да се обърне внимание на действията на администрацията при пристанищния контрол на корабите и администриране на флага.

Новият Закон за гражданското въздухоплаване влезе в сила през януари 1999 г. Бяха приети и шестнадесет подзаконови нормативни акта за прилагане на отделни части от закона, като в резултат може да се направи извода, че процесът на законодателно хармонизиране е напреднал задоволително. Бяха утвърдени и новата структура и функции на Гражданската въздухоплавателна администрация. Същевременно България все още се нуждае от реформа на организацията и инфраструктурата на въздушния транспорт, както и от постигане на необходимия административен капацитет, в т.ч. осигуряване на допълнителни финансови и човешки ресурси.

През юни 1999 г. България официално подаде кандидатурата си за членство в Обединените авиационни власти (на Европа). През последната година България съсредоточи усилията си за подписване на Споразумението за общоевропейско авиационно пространство. Националният превозвач - Авиокомпания "Балкан" - беше наскоро продадена на частен купувач.

В областта на транспортната инфраструктура се изпълнява Средносрочна национална инвестиционна програма за периода 1998 - 2000 г., включваща по-специално и Общоевропейските коридори, преминаващи през територията на България. В тази връзка България участва в процеса на оценка на нуждите на транспортната инфраструктура (TINA) и е идентифицирала приоритетни проекти, с оглед финансиране по ISPA. От известно време се дискутира все още открития въпрос за втори мост на Дунав между България и Румъния. Със средства на ФАР бяха финансирани проучванията, но все още няма споразумение между България и Румъния по необходимостта и местоположението на моста. Нужни са значителни инвестиции за шосейната мрежа на страната и за инфраструктурата на граничните преходи, т.к. повечето от съществуващото оборудване с произход от бившия Съветски съюз е нестандартно или морално остаряло.

През юни беше прието изменение на Закона за таксите върху течните горива, което ще увеличи постъпленията в Националния фонд за инвестиции в републиканската пътна мрежа. Изпълнява се текущата програма за републиканската пътна мрежа.

Заклучение

Ускорен е процеса на приложение на законодателството на ЕС. Основните усилия сега трябва да се насочат към осигуряване на възможности за ефективност на административните институции за справяне с широкия кръг от дейности по това приложение, особено по отношение безопасността на корабоплаването. В тази връзка следва да се създадат планове за практическо прилагане заедно със задълбочена оценка на ресурсите и на необходимото техническо съдействие.

Малки и средни предприятия

Сектора на МСП в България продължава да се развива прогресивно. Над 90% от българските предприятия са МСП. Основните пречки пред постоянното развитие на сектора на МСП остава макроикономическата среда, нуждата от подобрене на законодателната, административната и данъчната среда и засилването на помощната инфраструктура за СМЕ и достъпа до финансиране. Независимо от позитивното развитие на политиката в тази област през последната година тези фактори остават приоритетни.

Българското правителство въведе значителен брой важни мерки. Агенцията за МСП, създадена през юли 1997 г. към МП и представляваща централната правителствена единица за развитие и координация на политиката за МСП в България, ще бъде подпомогната чрез приетия през септември 1999г. Закон за МСП. Създадена беше и Насърчителната банка, която ще кредитира единствено МСП.

От декември 1998 г. България участва в Третата многогодишна програма за МСП на Общността.

България трябва да продължи развитието на политиката си в областта на МСП с цел да постигне по-благоприятна среда за МСП (подобряване на данъчната система, опростяване на процедурите по регистрация, развитие на участието в международните програми и т.н.). Националната мрежа от посредници за МСП се нуждае от укрепване по отношение на качеството на услугите и консултациите (напр. за бизнес планове, мениджмънт, партньорство, възможност за участие в международни бизнес прояви).

3.5. Икономическо и социално сближаване

Трудова заетост и социални въпроси

Регистрираната през април 1999 г. безработица беше 13.3% от трудоспособното население, което представлява увеличение от 1.8% в сравнение със същия месец на 1998 г. Има леко увеличение на дела на безработните дългосрочно. Безработицата варира в зависимост от административната област от 3.6% за София - град до 25.4% в област Търговище; числата варират от над 20% в пет от общо 28 области до около 40% в някои селски райони и райони с етнически смесено население.

През септември 1998 г. България подписа ревизираната Европейска Социална Харта. България започна подготвителни действия за нейната ратификация, в които участват социалните партньори и голям брой правителствени институции и неправителствени организации.

Що се отнася до трудовото законодателство, Закона за защита от безработицата и поощряване на заетостта покрива някои от разпоредбите на ЕС. Този закон, наред с две наскоро приети наредби, и други допълнителни разпоредби, транспонират, но не напълно Директивата за Работното време на ЕС. По отношение на политиката в областта на пазара на труда административният капацитет остава недостатъчен, независимо че в Закона за защита от безработицата и поощряване на заетостта са предвидени допълнителни активни и пасивни мерки в областта на пазара на труда.

Същевременно в общественения сектор се изпълняват редица програми по заетостта, например: програми за подпомагане на бюрата по труда, професионалната квалификация и възможностите за бизнес на жените. От началото на 1999 г. стартира програма за започване на самостоятелен бизнес, която осигурява квалификация и финансова помощ за безработните. Бяха стартирани и няколко програми за подкрепа на най-чувствителните групи на пазара на труда и за повишаване на интеграцията на онези групи от пазара на труда, които страдаха от дискриминация (ромите, дългосрочните безработни).

Следвайки принципа на Хартата за социално партньорство, социалните партньори са все повече ангажирани в създаването на законодателството в социалната сфера, както и в създаването на съвместния годишен анализ и оценка на развитието на УРЕРА. *Социалният диалог* е един от основните инструменти, използвани за развитие и прилагане на регионалните програми за заетост, в резултат на които бяха създадени регионални съвети по заетостта. Същевременно е необходимо да се подобри и активизира социалният диалог и да се насърчат представителните и независими организации на работодателите и работниците особено в контекста на продължаващото реструктуриране на промишлеността.

Принципа на *равноправието* е залегнал в българската Конституция и други законови разпоредби, но има съвсем малко доказателства, че се взимат мерки за практическо прилагане на този принцип в сектора на заетостта.

По отношение на Закона за здравето и безопасността на работното място бяха приети нови правни текстове, които включват разпоредби за структурата и дейностите на Централната инспекция по труда; за функциите и задачите на служителите и специализираните служби в предприятията, ангажирани с защита и профилактика на професионалния риск; за квалификацията на представителите в комисиите по условията на труд по отношение на сроковете, условията и периодичността при оценката на риска; за въвеждането на физиологични режими на работа и почивка и за физиологични норми и правила за ръчна работа с товари. Необходимо е обаче да се положат значителни усилия за законодателно установяване и институционално укрепване, за да се постигне съответствие с европейското законодателство.

Като резултат от приемането през юни 1998 г. на Закона за здравното осигуряване, през март 1999 г. започна да действа Националният здравно-осигурителен фонд, който се нуждае от по-нататъшно институционално укрепване.

По отношение на системата за социално осигуряване влезлия в сила през януари 1999 г. Закон за бюджета на Социално-осигурителния фонд въведе изменения и допълнения към законовата рамка. Закона урежда също така прилагането на системата за социално осигуряване за работниците и хората със свободни професии и членовете на техните семейства при тяхното движение в рамките на Общността.

Беше стартирана законодателна и институционална реформа в областта на социалната защита, за да се осигури дългосрочна финансова стабилност на осигуряването, и в областта на законодателството, уреждащо доброволните и професионалните пенсионни фондове. През ноември 1998 г. беше приет Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане, а през март 1999 г. беше приета Наредбата за структурата и дейността на Инспекцията към Националната служба за социално подпомагане.

Заклучение

България все още е изправена пред ширеща се бедност, а положението в сектора на здравеопазването изисква инжектиране на ресурси. Като се има това предвид е разбираемо съсредоточаването върху програми, облекчавачи проблемите на населението. Необходимо е по-нататъшно сближаване на законодателството и укрепване на институциите особено в областта на здравето и безопасността на работното място, а социалният диалог се нуждае от активността на работниците и профсъюзите на всички нива, с оглед на изискванията за информация и консултация по разпоредбите на трудовото законодателство.

Регионална политика и сближаване

Европейският съюз подпомага укрепването на икономическото и социално сближаване основно чрез Структурните фондове. България ще трябва да прилага ефективно тези инструменти като същевременно спазва принципите, целите и процедурите, които ще бъдат въведени по време на нейното приемане.

Започвайки от ниско ниво на подготовка, България осъществи някои значителни стъпки към подготовката за прилагането на структурните фондове особено що се отнася до законодателната и институционалната рамка.

Българският БВП по региони на глава от населението през референтната 1995 г. беше равен на 28% от средния за ЕС с отклонения от 25 % в Монтанска област до 34% в Бургаска област.

В началото на 1999 г. бяха приети Закона за регионалното развитие и Закона за административно-териториалното деление.

Законът за регионалното развитие цели създаването на предпоставки за устойчиво и балансирано развитие на отделните региони за намаляване разликите в заетостта и доходите и осъществяване на регионалното и трансграничното сътрудничество и европейската интеграция. Този закон определя Националния план за развитие и неговата връзка с плана за регионално развитие и идентифицира районите, за които се предвиждат специални мерки.

В резултат на Закона за административно-териториалното деление на България бяха създадени 28 области. Законът определя също така правомощията на регионалните администрации, засягащи прилагането на регионалната

политика. През юни 1999 г. 28-те области бяха разпределени в 6 макрообласти, за да се приведат в съответствие с методологията на ЕС (NUTS II). За осигуряване на успешното прилагане на регионалната политика ще е необходимо ясно разграничаване между политическото (NUTS III) ниво и административното (NUTS II) ниво.

Особено внимание трябва да се обърне на бюджетното осигуряване, в частност по отношение на съ-финансирането, включително многогодишните задължения. Законът за бюджета трябва да бъде изменен в това отношение.

Междуведомствената координация е осигурена от Централното координационно звено в МРРБ. Капацитетът по прилагане като цяло трябва да бъде значително засилен на национално и регионално ниво.

България разполага с ограничен опит по отношение на процедурите за оценка според разпоредбите на структурните фондове.

Заключение

Независимо от факта, че България предприе значителни стъпки в изграждането на основите на своята регионална политика, все още е необходим значителен напредък, особено в областта на бюджетния и административен капацитет, което ще ѝ осигури пълноценно участие в структурната политика на ЕС.

3.6. Качество на живота и околна среда

Околна среда

България осъществи по-нататъшен напредък в приемането на законови актове с оглед хармонизирането на законодателството ѝ с това на ЕС. Бяха създадени стратегически планове за прилагане и засилване, които трябва да бъдат приведени в действие. МОСВ, което все още страда от липса на достатъчно кадри, трябва да бъде реструктурирано.

По отношение на хоризонталното законодателство през 1998 г. беше приета нова разпоредба за оценка въздействието върху околната среда (ОВОС), която обаче не е в пълно съответствие с изискванията на ЕС. Капацитета за подготовка и оценка на ОВОС се нуждае от засилване.

По отношение на качеството на въздуха и защитата от шума през 1998 г. бяха приети редица разпоредби, за да се транспонира европейското законодателство. Беше създадена Националната система за контрол на въздуха.

Беше постигнат напредък в областта на възприемането и прилагането на законодателството в сектор отпадъци и в областта на развитието на капацитета за прилагането на законодателството, особено на местно ниво. Бяха приети разпоредби за изискванията за площадките за преработка на отпадъците, за условията за преработка на отпадъците, за изготвянето на доклади за дейностите по управление на отпадъците, за процедурата по издаване на разрешителни за транзитен превоз на отпадъци, за класификация на отпадъците.

Приетият през юли 1999 г. Закон за водите ще въведе в българското законодателство изискванията на рамковата директива за водите на ЕС. През март 1999 г. България ратифицира Дунавската конвенция. Националната

програма за строителство на станции за преработка на водите (1998-2002) беше разработена, но все още ѝ липсва яснота на процедурите.

По отношение на управлението на риска и контрола на промишленото замърсяване беше постигнат малък напредък в транспонирането на законодателството за пределните стойности на емитираните във въздуха вредни вещества. Беше приет Национален план за ограничаване емисиите на серен окис и на O₃ от предприятията отделящи газове при горене.

Провежда се обучение в областта на разрешителните режими за някои промишлени сектори, което обаче не е достатъчно. Трябва да продължи изграждането на административния капацитет за прилагане на законодателството, а промишлеността трябва да бъде консултирана и информирана.

По отношение на радиоактивните отпадъци, управлението на преработеното гориво и радиоактивните отпадъци на АЕЦ Козлодуй и изследователския реактор на БАН както и оздравяването на площадките заразени от добива на уран трябва да продължат да бъдат непосредствено контролирани. Управлението на изразходваните капсуловани радиоактивни източници, които представляват сериозна заплаха за общественото здраве, трябва да продължи.

Подготвителните работи по извеждане от експлоатация на блокове 1-4 на Козлодуй - цялостното планиране и лицензионна работа - трябва да започне в непосредствено бъдеще.

По отношение на защитата на природата бяха приети Нов Закон за защитените територии и Национална стратегия за биологичното разнообразие. Новият закон създава дирекции, които управляват три национални парка. През 1999 г. бяха назначени допълнително 120 нови служители и бяха приети правилници за функционирането и взаимодействието им с други ведомства.

България все още не е приела стратегия за приложение на законодателните изисквания на ЕС в областта на екологията. Един от най-съществените въпроси на приложението на екологичното законодателство на ЕС точната преценка на косвените разходи. България все още не е създала подробен финансов план съдържащ оценка на разходите във времето.

Заклучение

Осъществен е напредък по сближаване на екологичното законодателство с това на ЕС както и по изпълнение на приоритетните по Партньорство за присъединяване. Същевременно е необходимо по-нататъшно уеднаквяване в областта на защита на природата, на качеството на водата, на промишленото замърсяване, на шума и химикалите. Трябва да се обърне внимание на капацитета за приложение на това законодателство, който понастоящем е недостатъчен. Трябва да се модернизират структурите за мониторинг. Основният проблем в сектора на околната среда остава липсата на широкомащабни инвестиции.

Необходимо е да бъде приета цялостна стратегия за околната среда както и да се разработят и секторни стратегии за идентифициране на инвестиционните проекти, по-специално за финасиране по ISPA. Принципите на стабилното

развитие трябва да бъдат интегрирани при формулирането и изпълнението на други секторни политики. Трябва да бъде осъществен по-нататъшен напредък по подготовката на ОВОС и по отношение информираността на обществото.

Защита на потребителите

България е отбелязала значителен напредък в този сектор. Законът за защита на потребителя и правилата за търговията, който е средносрочен приоритет в българското Партньорство за присъединяване, беше приет през март 1999 г. и вторично законодателство се подготвя. Българският закон въвежда същностните елементи на достиженията на правото на ЕО. Приемането на този закон даде импулс на учредяването на асоциации на потребителите в допълнение към вече съществуващата Федерация на потребителите. Остава да бъдат транспонирани директивите за потребителския кредит, за опасните имитации и за защита на потребителя по отношение на правото за собственост върху недвижимо имущество за определен период от време.

В добавка към учредяването на Национален съвет за политика на потребителите като следствие на новия закон, съществува особена нужда от изграждането на ефикасни институционни структури на национално и на регионално равнище за подsigуряване на ефективно прилагане на законодателството.

3.7. Правосъдие и вътрешни работи

Обобщеният доклад от ноември 1998 подчерта, че работата в областта на правосъдието и вътрешните работи трябва да се задълбочи. Докладът отбеляза развитие по отношение на двата краткосрочни приоритета, според Партньорство за присъединяване, касаещи борбата с организираната престъпност и граничния контрол. Бяха направени препоръки, че България трябва постоянно да задълбочава усилията си за синхронизиране с изискванията за възприемане на *acquis communautaire*, като ги допълва със съответни действия за приемане на законодателни мерки, регулиращи правото на убежище и уреждащи статута на чуждестранните граждани, както и мерки касаещи осигуряването на достатъчно и подготвен персонал за постигането на средносрочните цели.

Имиграция/ Граничен контрол

Що се отнася до имиграцията, през 1997 беше възприета стратегия за борба с незаконната имиграция, а през декември 1998 беше приет и влезе в сила нов закон за чужденците, който регулира условията за влизане, пребиваване на чужденците, както и мерки за контрол. В рамките на това законодателство, все още се налага уточняване на условията за събиране на семейства. Друг закон, който влезе в сила през април 1999 предвижда в срок до март 2001 замяната на съществуващите документи за самоличност с нови, които не могат да бъдат фалшифицирани. Специализирано оборудване за разпознаване на фалшиви документи е в процес на инсталиране в различни гранични пунктове, включително на летище София.

На 1 септември 1999 България въведе визов режим за граждани на Босна-Херцеговина и Куба, като беше взето решение такъв режим да бъде въведен и за следните държави: Армения, Азербайджан, Казахстан, Киргистан, Узбекистан,

Таджикистан и Туркменистан. За граждани на Молдова и Беларусия все още не се изисква входна виза. България ще развива процеса на сближаване на законодателството в тази област със съответното европейско законодателство.

Споразумения за реадмисия бяха сключени със страните от Бенелюкс /7.10.1998/, Унгария /11.11.1998/ и Норвегия /16.12.1998/. Към настоящият момент България има споразумения за реадмисия с 13 страни-членки на ЕС, както и с Унгария, Чехия, Норвегия, Полша, Словакия, Словения и Швейцария. Такива споразумения се предвижда да се сключат с Великобритания и Ирландия.

България трябва да заздравя административните си структури, пряко въвлечени в процеса на прилагането на законодателството в областта на имиграцията.

По отношение на граничния контрол, усилията са насочени към продължаване на демилитаризационния процес: броят на военнослужещите в този сектор беше намален от 6013 в началото на 1999 до 5369 през септември 1999. Военнослужещи не се назначават в зелени и сини гранични зони; последните са с персонал съставен от полицейски служители. От октомври 1998 се провежда реструктуриране на инфраструктурата и оборудването на летище София. Техническото оборудване за проверка и контрол на пътни документи е остаряло и недостатъчно, което затруднява и забавя осъществяването на ефективен контрол.

Право на убежище

България прие нов закон за чужденците, които влезе в сила през август 1999. Започна провеждането на програма за обучение на полицейски и други отговорни служители, занимаващи се и разглеждането на молби за предоставяне на убежище. Както беше отбелязано в редовния доклад от 1998 г., новият закон не е в съответствие с изискванията на Женевската конвенция, защото предоставя големи правомощия на полицейските служители в процеса на разглеждане на молбите за предоставяне на убежище. Българската страна трябва да преразгледа този въпрос и да заздравя структурите на Националния орган за бежанците, като внесе ясно разграничение между правомощията на полицейските служби и Националния орган за бежанците, специално що се отнася до разглеждането на молбите за предоставяне на убежище. Необходимо е да се проведе обучение за служителите, по-специално на основните гранични пунктове /летище София, Капитан Андреево/, както и да се заздравя осъществяването на контрол на гражданите, които са получили негативен отговор на молба за предоставяне на убежище.

Непрекъснато се развиват и модернизират техническите средства за комуникация и разследване: беше разработена автоматизирана дактилоскопска идентификационна система, а националната лаборатория и банката с регистрирани данни, съдържащи генетична информация за престъпници са в процес на изграждане. Това ще послужи за пълноценна работа по предотвратяване на сериозни престъпления. Бюрото за разследване на финансови престъпления наскоро стана кореспондент на Egmont Group, което ще

задълбочи сътрудничеството и размяната на информация чрез съществуващата мрежа от служби за финансови разследвания в ЕС.

Правната рамка за функционирането на полицейските служби е изградена, но все още съществуват проблеми в процеса на прилагането на законодателните мерки. Що се отнася до законодателството в областта на превенцията на трафика с хора, законодателната рамка е изградена, но трябва да бъде допълнена с цел хармонизирането и със съществуващото европейско законодателство в областта. Предстоящите промени в Наказателния кодекс, предвиждат специални мерки за криминализирането на състави, свързани с детска порнография, а в областта на борбата с организираната престъпност, българското законодателство трябва да се приведе в синхрон с европейското във връзка с уеднаквяването на стандартите, засягащи участието в престъпна група. Приемането на закон за защита на личните данни е от основно значение за присъединяването към структурите на Европол. Специално внимание трябва да се отдели на новите форми на престъпления, като например компютърните престъпления. За тази цел, укрепването на структурите, заети с процеса на разследване, събиране на информация, статистически данни за престъпления, както и промени в съществуващото законодателство са от особено значение.

Наркотични вещества

Законът за контрол на наркотичните вещества и прекурсорите е в сила от 1 октомври 1999. Укрепването на регионалното сътрудничество се развива с оглед на това да се осъществява контрол на трафика по т.нар. Балкански коридор. Сътрудничеството се основава на принципите на ЕС и Европол в частност. повече усилия са необходими за подобряване на техническото оборудване на граничните пунктове /митница и полиция/.

Статистически данни за заловени пратки наркотици са на разположение. Данните за 1999 г. посочват увеличение на броя на разкритите пратки, но намаляване на количеството конфискувани наркотични вещества, но все още е рано да се дават категорични оценки.

Правно сътрудничество

В областта на гражданско-правното сътрудничество, през септември 1999, България ратифицира три конвенции: Конвенция от 15 ноември 1965 за признаване в чужбина на съдебни и извънсъдебни мерки по граждански и търговски дела; Конвенция от 18 март 1970 за получаване на доказателства в чужбина по граждански и търговски дела; Конвенция от 25 октомври 1980 за международен достъп до правосъдие. В областта на гражданско-правното сътрудничество може да се отбележи, че България е изцяло изравнена с европейските стандарти. През април 1999, България стана пълноправен член на Хагската конференция по международно частно право.

Приемането на нов Граждански кодекс и нов Гражданско-процесуален кодекс е необходима крачка за по-пълното хармонизиране на националното законодателство с европейското. Бяха предприети мерки за приемането на Лугано Конвенцията от 1988 и на Римската конвенция от 1980.

В областта на криминализираните състави, нови законодателни мерки бяха възприети във връзка с екстрадирането и трансфера на граждани с присъди. Това направи възможно ефективното прилагане на мерките на международното правно сътрудничество, базирано на принципите на договореност и взаимност.

Остава за преразглеждане въпросът за отказ на екстрадиране на граждани по смисъла на Конвенцията на ЕС, касаеща екстрадирането. Трябва да се задълбочат усилията във връзка с третирането на юридическите лица, замесени в корупция или организирана престъпност.

Заклучение

България осъществи значителен напредък в областта на правосъдието и вътрешните работи, чрез допълване на съществуващата законодателна рамка. Най-големи постижения са постигнати в областите имиграция и правосъдие. За разлика от тях, напредъкът в областта на борбата с корупцията е колеблив.

Въпреки успехите, промени все още са необходими за пълното изграждане на законодателната рамка, като е необходимо да се разработят методи и да се осигурят необходимите човешки и материални ресурси, за пълното транспониране на европейското законодателство. За тази цел трябва да се подобри подбора на кадри и тяхното обучение, както и подобряването на инфраструктурата и оборудването. Необходимо е също така и съответните държавни органи, отговорни за прилагането на законодателството, да осъществяват дейност подчинена на принципите за демократичност и прозрачност.

3.8 Външни политики

Търговия и международни икономически връзки

България продължи да либерализира своята търговска политика. Заедно с новия Митнически закон нова нормативна база на търговската политика влезе в сила, намалявайки изискванията за издаване на лицензи и премахвайки всички експортни квоти. България все още няма външнотърговска стратегия, въпреки недостатъчната конкурентноспособност на българските продукти. Средното ниво на митническата тарифа е 8.2% от 1999 г. (номинално средно митническо ниво) и продължава да бъде по-високо от това на ЕС.

България продължава да спазва задълженията си като член на СТО. Петият Протокол към Споразумението за финансовите услуги влезе в сила през март 1999 г. В допълнение към това, България започна подготовка за договаряне на Споразумение по Продуктите на Информационните технологии в рамките на СТО.

С оглед на предстоящия кръг преговори в СТО, България работи с Комисията за съгласуване на политики и позиции. България също така е подписала Общото Споразумение по търговията с услугите (GATS). Новият кръг преговори в СТО ще даде възможност на България да изравни равнището на своите ангажименти в тази област постепенно с равнището на ЕО.

България предоставя безмитно третиране по вноса на повечето стоки от развиващите се страни и подкрепя Всеобхватната програма на СТО за оказване на техническа помощ в търговията с развиващите се страни.

През януари 1999 г., България стана член на в ЦЕФТА. На същата дата влезе в сила Споразумението за свободна търговия с Република Турция, предвиждащо пълна либерализация в промишлените стоки от 2002 г. и предоставяне на взаимни концесии в търговията със селскостопански стоки.

България води преговори за либерализиране на взаимната търговия с Литва и БЮРМ. Страната е сключила търговски споразумения с повечето средиземноморски страни, които предвиждат третиране "най-облагодетелствана нация" във взаимната търговия. Експертни консултации за сключването на спогодби за свободна търговия бяха проведени с Мароко и Израел. С Кипър и Малта България е сключила споразумения в областта на търговията, плащанията, транспорта, научното и технологично сътрудничество.

Развитие

България продължи да поддържа добри отношения с развиващите се страни и често е отвързала на призови за хуманитарна помощ. Страната също така е участвала в инициативи на международната общност за подпомагане на развиващите се страни.

Митници

Новият български Закон за митниците и разпоредбите за прилагането му, изградени по образеца на достиженията на правото на ЕО, влезе в сила през януари 1999 г. Законодателството в голямата си част е идентично на Митническия кодекс на Общността, като са предвидени по-нататъшни поправки за постигане на пълно съответствие. Новото митническо законодателство дава на митническите власти правото да предотвратят, разкрият или да наложат наказания при митнически нарушения. Подготвят се инструкции и учебници за подпомагане на митническите служители в изпълнението на новия закон. В началото на октомври 1998 г. започна обучение на митнически инспектори по новите правила и процедури.

България почти финализира работата по Интегрираната митническа тарифа. Сега митническата тарифа включва нивото на митата върху преференциалните тарифни мерки в рамките на Общата система за преференции и други преференциални тарифи. България вече прилага Единния административен документ.

През март 1999 г. беше приет Закон за контрола върху наркотичните вещества и психотропните вещества с подобно въздействие за влизане в сила през октомври 1999 г. Не се наблюдава съществен напредък в изграждането на Интегрирана система за митническа информация.

България участва в Пан-европейската система за кумулация на произхода, която се прилага от януари 1999 г., при все че не всички нужни споразумения са сключени.

България извършва съвместен митнически контрол на граничните пропускателни пунктове с Румъния и БЮРМ.

Заклучение

България е постигнала по-нататъшен значителен прогрес в областта на хармонизация на митническото законодателство през последната година с

влизането в сила на новия Митнически закон. По-нататъшни усилия са необходими в областите на компютъризацията и борбата срещу корупцията.

Обща външна политика и политика на сигурност

България продължава да ориентира своята външна политика и политика на сигурност към ЕС и НАТО. Тя участва активно в многостранния диалог в рамките на ОВППС, включително в редовните срещи на политическите директори, на европейските кореспонденти и на равнище на Работна група. Тя редовно хармонизира позицията си с тази на ЕС и, когато е поканена за това, се присъединява към заявленията, декларациите и демаршите на Съюза включително в контекста на ООН и ОССЕ. В този контекст страната се присъедини към Общата позиция по Косово, забраната върху югославските полети, и петролното ембарго срещу Югославия.

По време на кризата в Косово, въпреки разделеното обществено мнение, българското правителство, с одобрението на Народното събрание, подкрепи операциите на НАТО и отвори въздушното си пространство и територия за силите на НАТО. България участва в КФОР с транспортен взвод под гръцко командване и полицейски наблюдатели. Страната също така взе участие в СФОР в Босна и Херцеговина.

Като асоцииран член на ЗЕС, страната участва в Многонационалния екип от полицейски съветници в Албания. България е подписала споразумението за създаване на многонационални мироопазващи сили в ЮИЕ от септември 1998 г.

България се стреми усърдно да допринесе за регионалната стабилност чрез политика чрез политика на добросъседски отношения и регионално сътрудничество, включително като член на Централно-европейската инициатива и Черноморското икономическо сътрудничество и като участник в Инициативата за сътрудничество в ЮИЕ, процеса Роайомон, Процеса за сътрудничество в ЮИЕ и напоследък в Пакта за стабилност за ЮИЕ. Отношенията с Бивша Югославска Република Македония се нормализираха през февруари 1999 г. и двустранното сътрудничество се интензифицира. Добри или отлични остават връзките с Гърция, Турция и Румъния, включително в рамките на тристранните процеси България-Гърция-Румъния и България-Турция-Румъния.

3.9. Финансови въпроси

Финансов контрол

Подобряването и укрепването на финансовия контрол в България се разглежда като особено важен за страната въпрос, свързан с предприсъединителния период.

Що се отнася до външния контрол, осъществяван от Националната сметна палата /НСП/, основното развитие се изразява в изграждането на четири-годишен Стратегически план за развитие, както и в започването на неговото изпълнение. За да се подобри ефективността на НСП, трябва да се изработят ясни процедури за предварителен надзор, периодични доклади, съдържащи информация също и за крайния потребител. Отношенията между НСП и Държавен финансов контрол /ДФК/ трябва да се изяснят. Обучение на персонала ще е необходимо, за да се отговори на изискванията на европейските стандарти.

Що се отнася до вътрешния контрол, осъществяван отДФК, е необходимо да се преразгледа съществуващото законодателство и където е необходимо да се нанесат изменения или допълнения, включително да се изготви съответната подзаконова нормативна база за прилагането на бюджетния закон, да се анализират начините и средствата, необходими за въвеждането на ex-ante финансов контрол върху задължения и плащания, както и да се подготви необходимата правна документация. Съществува спешна необходимост да се подобри и развие организация и методология за съществуващите контролни органи. Това включва поддържането на постоянен преглед наДФК, както и на министерските звена за контрол, да се подготвят планове за бъдещо развитие и мерки за предприемане, особено в областта на осигуряването на обучение и информация за европейските контролно-финансови изисквания.

Заклучение

Финансовият контрол в България все още не е изцяло хармонизиран с практиките на страните-членки на ЕС, по-специално в областта на управление на фондовете на ЕС. Приоритет би трябвало да се даде на разработването на правната основа за функционирането на финансовия контрол, вътрешните ревизионни структури и процедурите за предотвратяване, откриване и коригиране на нередности. Ролята и отговорностите на вътрешните и външните контролни органи трябва да бъде ясно дефинирана, за да се избегне припокриване на дейности.

Външният ревизорски контрол частично покрива изискванията на Ревизионните стандарти/ ЕС Насоки за ревизия на обществените фондове и разходи. Въпреки това, трябва да се отбележи, че като нова структура, НСП отбеляза добри резултати за кратко време и при трудни условия. НСП трябва да внедри своя стратегически план като акцентува върху укрепването на своята институционална позиция и своя капацитет да осъществява финансов контрол.

3.10. Обща оценка

През изминалата година България направи решителни усилия, за да въведе основните елементи на законодателната база в областта на вътрешния пазар. Например, новият закон за обществените поръчки залага основните принципи на законодателството на ЕС, същевременно беше отбелязан напредък в сферата на стандартизацията, въпреки че ще бъде необходимо да се осъществят допълнителни законодателни промени преди да се приложат на практика специфичните директиви на Новия подход. Значителен напредък се наблюдава в борбата с пиратството, а измененията в Закона за авторските права разшириха обхвата на административните нарушения и увеличиха размера на глобите. България реализира съществен напредък в уеднаквяването на законодателството в областта на аудиовизията и продължава либерализирането на телекомуникационния пазар. Новият Закон за данък върху добавената стойност и Законът за акцизите допринесоха за уеднаквяването на законодателството на страната с това на ЕС. Във всички тези области е необходимо да се обърне специално внимание по отношение на капацитета на администрацията да изпълнява и прилага законодателството.

Не се забелязва значителен напредък в областта на държавните помощи. Липсва систематичен контрол, контролиращите органи трябва да се укрепят, а отговорността за държавните помощи - да бъде допълнително изяснена. Въпреки известното развитие в уеднаквяването на законодателството, касаещо селското стопанство, съществуват проблеми при прилагането му, отчасти поради недостатъчни финансови средства. Ветеринарната инспекция трябва да се укрепи допълнително, включително на граничните пунктове. Необходимо е да се ускори реституцията на земята, за да се създаде действащ и прозрачен пазар на земята, което да насърчи инвестициите в земеделието.

Важни мерки са предприети за установяването на база за регионална политика, за разлика от социалния сектор, където се шири бедност и съществува опасност за здравето състояние на нацията. Известен законодателен напредък се забелязва в сферата на околната среда, но липсата на цялостна стратегия и на секторни стратегии, които са необходими за идентифициране на инвестиционни проекти, продължава да е източник на проблеми. България е постигнала значителен напредък в областта на правосъдието и вътрешните работи и по-специално по отношение на имиграцията и правосъдието. Все още съществува необходимост от инвестиции в персонал и оборудване, както и да се удвоят усилията в борбата с корупцията.

Макар че България е предприела редица стъпки в областта на енергийната политика, все още не е постигнат напредък за ангажиране с реалистичен график за закриването на блокове 1 - 4 в АЕЦ "Козлодуй", независимо от факта, че това е краткосрочен приоритет в Партньорство за присъединяване.

Приемането на Закон за държавния служител е добър знак за намеренията на правителството да укрепят административния си капацитет. Важно развитие е постигнато в изграждането на законовата рамка за създаване на институции, отговорни за прилагането на законодателството на ЕС, като повечето от предвидените структури са създадени. Въпреки това, недостигът на човешки и финансови ресурси не позволи на тези институции ефективно да приложат европейското законодателство. Важно е да се изградят контролни механизми и прозрачни системи за обществени поръчки, особено що се отнася до усвояването на нарасналите финансови средства от ЕС. Необходимо е България да поддържа напредъка по подобряване управлението на границите. Цялостният темп на транспониране е ускорен, но това води и до по-високи предизвикателства за ефективни действия от страна на администрацията, а е все още рано да се прецени дали ще е налице съответстващо нарастване на капацитета.

България е постигнала напредък в изпълнението на всички краткосрочни приоритети от Партньорство за присъединяване, освен в областта на атомната енергетика.

4. Административна способност за прилагане на *acquis*

Тази глава актуализира информацията, дадена в редовния доклад на Комисията от 1998 г. Европейският съвет в Мадрид обърна внимание на нуждата от създаването на условия за постепенното, хармонично интегриране на кандидатите, особено чрез приспособяването на техните административни

структури. Развивайки тази тема, План 2000 подчерта важността от ефективното прилагане на общностното право в националното и дори много по-голямата важност на прилагането му в тази област чрез подходящи административни и съдебни структури. Това е основно предварително условие за създаването на взаимно доверие, абсолютно необходимо за бъдещото членство.

По отношение на настоящия редовен доклад, Комисията продължи да работи със страните-кандидатки, за да набележи примерен списък от институции по прилагането в ключови области на *acquis*. Всяка възможна информация се подава на Министерството или организацията, отговорна за прилагането на специфична част от законодателството, относно нейната юридическа сила, ниво на кадрова обезпеченост и бюджет. Така както в страните-членки всяка администрация следва да реши как да разпредели оскъдните човешки и финансови ресурси, осигурявайки достатъчно капацитет за прилагането на законодателството. Няма "идеално" ниво на кадрова обезпеченост и цифрите сами по себе си не са индикатор за способността да се прилага ефективно *acquis*. Все пак, където е възможно, броя на кадрите и промяната им са обезпечени. Ясно е, че в области, където има силен контрол и натиск за прилагането, един или двама човека не са достатъчни и в такива случаи ниското ниво на кадрова обезпеченост може да подсказва нуждата да се даде приоритет на административния капацитет.

Доста от прилагащите структури, обхванати в този доклад са създадени съвсем наскоро. Те са началото на вземането на решения в областите, свързани с *acquis*, но доста често е много рано да се оцени качеството и съвместимостта на тези решения с европейското законодателство или нужната информация липсва. Все пак, в някои области е възможно да се достави информация, за да се покаже, че европейското законодателство става неделима интегрална част от вземането на решения във вътрешен план. През следващата година Комисията ще продължи да работи с всяка от страните-кандидатки, за да се натрупа база данни за административния капацитет и информация по прилагането, което ще позволи на Съюза да оцени оперативната възможност за прилагане на *acquis*.

В своя редовен доклад от 1998 г. Комисията даде следното заключение:

"Способността на България да възприеме и прилага достиженията на правото на ЕС, е още слаба. Бяха предприети важни първи стъпки по отношение на общата реформа на държавната администрация, както и в областта на антимонополизма, непрякото данъчно облагане и регионалното самоуправление. България призна важността на предприемането на действия в областта на правосъдието и вътрешните работи, като вече бяха предприети редица конкретни стъпки. Понастоящем съществува нужда от създаването на възможност за формулиране и координиране на политика вътре в администрацията, включително в областта на европейската интеграция."

4.1. Административни структури

През изминалата година българското Правителство продължи да създава правната рамка за реформата на българската държавна администрация. След

приемането през 1998 г. на Закона за държавната администрация, Парламентът прие също Закона за държавния служител, който влезе в сила през август 1999 г.

През май 1999 г., Правителството прие класификатора за ранговете в администрацията и стандарти за персонала и структурите в министерствата и другите държавни институции. Съгласно тези постановления, всяко Министерство е длъжно да определи своя структура (органиграма) според новата класификация. Предвидено е и известно намаляване на персонала в министерствата. Според официалната статистика, предоставена от Министъра на държавната администрация, 6500 души работят в централната държавна администрация.

Административните структури в България остават слаби и държавните институции не могат да привлекат и задържат квалифициран персонал. Двата ключови закона би следвало да осигурят по-добра нормативна база, но прилагането им е бавно. Освен това, и двата закона не уреждат ред основни проблеми, необходими за една модерна и ефективна администрация, като например създаването на работни условия и възможности за развитие, осигурявайки назначаването на държавни служители с подходящи знания и умения, както и тяхното развитие и задържане на работа; въвеждането на механизъм за стимулиране ротацията в работата; общото ниско ниво на заплащане; осигуряването на открито конкурсно начало при постъпване на работа в държавната администрация и въвеждането и прилагането на ясни процедури и механизми за разследването на лошо управление и корупция.

4.2. Възможности в областта на администрацията и правосъдието: ключови области при прилагането на *acquis*

Унифицираното прилагане на европейското право: Цялостната възможност на българската административна и правосъдна система да осигури унифицираното прилагане на законодателството на ЕС все още е ограничена. Независимо от това, усилията на администрацията бяха насочени към подготовката на законодателството, докато достатъчна подготовка на прилагащите структури и обучени администратори съществува само в ограничен кръг области. Цялостният капацитет на правосъдната система за прилагането на европейското законодателство е много ограничен. Само няколко съдии са обучени по някои аспекти на европейското законодателство. Все още остава неясно дали настоящият брой на съдиите (+/- 1400) е достатъчно, за да се осигури унифицирано прилагане.

Съгласно член 3 от Закона за съдебната система съдилищата (с общ персонал 1534 души) в Република България са *окръжни, районни, военни, апелативни, Върховен административен и Върховен касационен съд*. Броят, териториалният обхват на юрисдикция на съдилищата, местата в окръжните, районните, военните и апелативните съдилища се определят от Висшия съдебен съвет. Създаването на извънредни съдилища не е позволено. Специализирани съдилища могат да се създават с акт на Парламента.

Юрисдикцията на районния съд като първа инстанция се занимава с всички случаи с изключение на тези, които попадат под юрисдикцията на друг съд по закон. Окръжния съд се занимава като първа инстанция с граждански и

криминални казуси, определени от закона. Районния съд се занимава, като междинна апелативна инстанция, с казуси на основата на обжалвания срещу отсъждания на окръжните съдилища. Районните съдилища се занимават и с казуси, вменени им по силата на закона. Апелативния съд се занимава с казуси на основата на обжалвания против актове на първа инстанция на районните съдилища в неговата юрисдикция. Постановленията на районните съдилища според Закона за административните процедури не могат да са обект на обжалване пред апелативния съд. Военния апелативен съд се занимава с казуси на основата на обжалвания срещу отсъжданията на военните съдилища в цялата страна. Върховния касационен съд (брой на персонала: 83) е върховната правосъдна инстанция за криминални и граждански дела. Той изпълнява и функцията на върховен правосъден контрол за точното и еднакво прилагане на законите от всички съдилища при работата си по споменатите дела. Юрисдикцията му покрива цялата територия на Република България.

Законът за Върховния административен съд (брой на персонала: 55) беше приет през декември 1997 и регулира случаите на административни дела под юрисдикцията на Върховния административен съд. Този съд упражнява върховния контрол по стриктното и еднакво прилагане на Закона в правосъдната администрация и се произнася по спорове относно законосъобразността на актове на Министерски съвет и Министерствата, както и по други актове, определени в Закона.

Структурата на Прокуратурата (брой на персонала 822) отговаря на структурата на съдилищата. Прокуроратурите в Република България се делят на: Главна Прокуратура, Върховна касационна прокуратура, Върховна административна прокуратура, апелативни прокуратури, военни апелативни прокуратури, окръжни прокуратури, окръжни военни прокуратури и районни прокуратури. Прокурорите се ръководят от Главния прокурор, който е подпомаган в дейността си от заместник-прокурорите на Върховна касационна прокуратура и от Върховната административна прокуратура. Прокуратурата е единна и централизирана.

Към всеки районен съд има и следствена служба (общ брой на персонала: 903) Създадена е и Специализирана следствена служба (брой на персонала: 91), която в предписани от Закона обстоятелства води разследвания при случаи от фактологическа и правна сложност на територията на страната, както и в случаи на престъпления, извършвани в чужбина или в случаи, които за започнати по силата на договори за правна помощ с други страни.

Правосъдната система се ръководи от Висшия съдебен съвет, част от които се избира от Народното събрание, докато другата от общо събрание на съдилищата, прокуратурата и следствените служби. Председателя на Върховния касационен съд, председателя на Върховния административен съд и Главния прокурор са членове на Висшия съдебен съвет *ex officio*. Заседанията на Висшия съдебен съвет се председателстват от Министъра на правосъдието и правната евроинтеграция, който има правото на вето при вземането на решения. Министъра може само да изразява мнение и да прави предложения за

назначаването на магистрати, както и по дисциплинарни процедури. С последните изменения на Закона за съдебната система, структурата на прокуратурата и на следствените служби бяха поставени в съответствие с изискванията на Конституцията.

В Министерството на правосъдието и правната евроинтеграция беше създаден инспекторат, като неговата задача е да контролира добрата организация на административните дейности на районните, окръжните и апелативните съдилища, прокуратурата и следствените служби, както и напредъка на делата в тези институции.

Център за обучение на магистрати бе създаден и регистриран през април 1999 г. като неправителствена организация с идеална цел (Фондация) според българското право. Центърът е със седалище в София. Центърът за обучение на магистрати бе създаден с цел да се подобри професионализма на магистратите, като осигурява обучение на съдии, прокурори и следователи. Дългосрочната цел на Центъра е да създаде система за оценка на магистратите, да осигури обучение на магистрати персонала на съдилищата, доставката и разпространението на информация в областите на международното, европейското и сравнителното право, публикации по право и други дейности, свързани с повишаване на професионализма.

Вътрешен пазар: Понастоящем не съществува централна служба за държавни поръчки, но новият Закон за държавните поръчки предвижда прилагането им чрез Сметната палата и Държавния финансов контрол. Повечето от договорите за поръчки се дават чрез непрозрачни търговски процедури, които могат да благоприятстват появата на корупция. Прозрачност и откритост, които са предварително условие за модерна система на държавни поръчки, липсват. Условието за конкуренция в България по договорите в държавния сектор са неясни, тъй като никоя институция няма данни колко молби са получени за всеки търг. Има явна нужда от укрепване на системата на държавните поръчки на оперативно ниво, за да се осигурят унифицирани и открити процедури по държавните поръчки и да се стимулира конкуренцията.

Министерството на културата е отговорно за въпроси, свързани с авторското и сродните му права и наблюдението на Collective Societies. Съвет за защита на авторското право и сродните му права към Министерски съвет бе създаден, за да се превъзмогне проблема с незаконното използване на интелектуалната собственост.

Настоящата възможност за прилагане на съответните институции в тази област е недостатъчна да осигури навременното приемане на необходимите правни мерки и нейното точно и бързо прилагане след това. За да се осигури необходимото прилагане на *acquis*, особено с оглед на правосъдната компетентност, прилагането на чужди постановления и защитата на индустриалната и интелектуалната собственост е необходимо да се адаптира правосъдната система и да се укрепят съдилищата. Обучение по въпросите на интелектуалната и индустриална собственост следва да се осигури на съдии, следователи, адвокати и др.

Основната институция, занимаваща се с правата на индустриална собственост е Патентното ведомство, както и правните власти в случаите на обжалване. Софийският градски съд е компетентната институция при решаването на спорове. Компетенциите на Патентното ведомство по въпросите на защита на индустриалната собственост следва да бъдат укрепени и разширени.

Патентното ведомство, националната институция за правна защита на индустриалната собственост, е отговорна главно за разглеждането, даването и регистрацията на патентите. Тя е организация на собствен бюджет с малка държавна субсидия за пълно покриване на разходите. Неговият щат е 209 души. Патентното ведомство е поискала увеличаването на щата с петима експерти, за да се справят с административната наказателна отговорност, както и допълнителен брой правни експерти. Освен общата нужда от обучение, която да позволи на персонала да прилага правилно *acquis*, има нужда и от техническа помощ от Европатент за прилагането на TRIPs.

Управлението "Правна Евроинтеграция" към Министерството на Правосъдието се занимава със счетоводно и дружествено право. Институтът на дипломираните експерт-счетоводители е независимо юридическо лице, със задължително членство за всички специалисти, получили одобрение да извършват ревизии. Регистрирани са около 400 дипломирани експерт-счетоводители. Задължителни ревизии могат да се извършват само от специалисти, одобрени от съответните компетентни държавни органи.

Министерството на финансите, заедно с Института на дипломираните експерт-счетоводители, издава счетоводни и одиторски стандарти, които се основават на международните счетоводни стандарти /IAS/ и на международните одиторски стандарти /ISAs/, издадени от международната федерация на счетоводните органи /IFAC/.

Регистрацията на предприятия се извършва от 28 областни съдилища. В настоящият момент съдиите в упоменатите съдилища наброяват 88. Фирмите се регистрират според мястото на регистрирано седалище на фирмата. Съществува Търговски регистър, а информация за фирмите /идентификационни номера, име, седалище, адрес, място на регистрация и др./ може да се получи чрез Статистическия институт. Европейските стандарти в областта изискват изграждането на централизиран регистър на предприятията, който все още не съществува.

Институционална рамка за приемането на Рамковата директива и Конвенцията на Съвета на Европа за защита на личните данни, все още не съществува, както и все още предстои ратифицирането на Конвенцията. Надзорен орган, който да следи за прилагането на мерките за защита на данните трябва да се изгради. Този орган трябва да има правомощия да извършва разследвания, както и право на намеса и право да възбуди юридическа процедура, при установяване на нарушение. Този орган би трябвало да приема и разглежда жалби, касаещи нарушение на право на защита на лични данни, без ограничения за жалбоподавателя. Надзорният орган би трябвало да публикува редовни отчети за дейността си.

В областта на свободното движение на стоки все още предстои да се работи за пълно институционално изграждане, за да се изгради необходимата инфраструктура за прилагането на европейското законодателство.

Институтът по стандартизация се реструктурира, според изискванията на новия закон за стандартизацията. В момента институтът има персонал от 87 души. След завършване на преустройството се очаква броя на персонала слабо да се увеличи. Дирекцията се занимава със стандартизационната програма и нейното прилагане, наблюдение, както и с обучение на специалисти.

Националният център по метрология беше изграден като юридическо лице, по силата на новия Закон за измерванията, приет на 1 септември 1999. Персоналът му е 124 души. Основните задачи са да изгради и усъвършенства системата на националните измерителни стандарти, както и да одобрява, регистрира и инспектира измервателни инструменти.

Българската Акредитационна Служба /БАС/, която е в структурата на Комитета по стандартизация и метрология, беше създаден на 15 октомври 1998 и има персонал от 15 души. основните задачи са да тества лаборатории, системи за качествен контрол, сертифициране и инспекции. Този орган беше укрепен чрез обучение на персонала и създаване на акредитационни процедури за лабораториите.

Националният Информационен Център за технически норми, стандарти и процедури за оценка на съвместимост, беше създаден като звено към Комитета по стандартизация и метрология и има персонал от 3 души. Този орган няма самостоятелен бюджет.

Изброените структури имат нужда от институционално укрепване, усъвършенстване на оборудването, обучение на персонала и увеличаване на финансовите фондове. Предвид скорошното създаване на изброените структури, е рано да се прави оценка на тяхното функциониране. До настоящият момент няма структура в областта на стандартизацията, която да отговаря на изискванията на CEN и CENELEC.

Институционалният капацитет в областта на свободното движение на лица е все още в начален етап на развитие. Секторът се нуждае от обучение, както и от подготовка за присъединяване към европейската система за взаимно признаване на квалификации и приравняване към образователните изисквания според секторните директиви. Предвижда се създаването на интегрирана административна структура, чиято функция ще бъде прилагането на горепосочените изисквания. Този орган ще издава сертификати за професионална квалификация на гражданите, както и ще разглежда молби за признаване на квалификация на чуждестранни граждани. В областта на социалното осигуряване, ще бъде създадена унифицирана социално-осигурителна администрация.

Що се касае до кредитните институции, на базата на Закона за БНБ и Закона за банките, се създаде банков надзор. Според Закона за БНБ, банковият надзор ще се осъществява от заместник началника на отдел "Банков надзор". Този отдел се занимава с лицензиране на институции, които се занимават с

банкова дейност, както и с издаване на наредби за прилагането на Закона за банките, където се уреждат всички изисквания. Отделът има персонал от 80 души. В помощ на отдел "Банков надзор" работи отдел "Надзорно-административен, който издава юридически становища и координира издаването на всички административни актове на БНБ, свързани с банков надзор. Според съществуващото законодателство, БНБ наблюдава и контролира всички банки и финансово-брокерски къщи. Последните са обект само на регистрация и не се нуждаят от лицензиране.

Надзорната система в областта на застраховането се състои от 2 органа: Национален съвет по застраховане /НСЗ/ и Застрахователно-надзорна дирекция /ЗНД/, структура, която функционира в Министерството на финансите и чийто директор се назначава от министър-председателя. НСЗ се състои от 7 души и се председателства от министъра на финансите. ЗНД се състои от 33 души. Административният капацитет на този орган се оценява като достатъчен. Броят на застрахователните компании се понижи от 120 през 1998 до 26 през 1999, като резултат от повишените мерки и изисквания и поради това, ре-лицензионният процес завърши през 1998 г., което доведе до консолидирането на сектора. По-голямата част от необходимото законодателство е прието и функционира, но все още трябва да се работи за повишаване на квалификацията на персонала.

Комисията по ценни книжа и стокови борси е държавен орган, който наблюдава пазара на ценни книжа, включително и публично приемане на ценни книжа. Притежава правомощия за издаване и отнемане на лицензи, сертификати и одобрения, както и да налага задължителни административни мерки и наказателни глоби. Броят на персонала е 135 души. Законодателната рамка е изградена, но прилагането на законодателството остава проблем, както и повишаването на квалификацията на персонала.

Конкуренция: Комисията за защита на конкуренцията /КЗК/ е националният орган, натоварен с прилагането на анти-монополните правила в областта на конкуренцията. Персоналът на КЗК наброява 83 души, от които 39 са пряко занимаващи се с разследвания и дела. Броят на персонала е достатъчен, но е необходимо обучение.

В Министерството на финансите /отдел държавни помощи/ се намира надзорният орган за държавни помощи. Министерството на финансите има изключителни правомощия за контрол и надзор на държавните помощи като сътрудници с КЗК. Трябва да се отбележи, че липсва систематична оценка на степента на хармонизираност на съответното национално законодателство с европейското в съответната област.

Телекомуникации: Според Закона за пощите и далекосъобщенията /1998/, Комитетът по пощи и далекосъобщения /КПД/ беше създаден, за да определя политиката за развитие в областта, както и за развитието на информационно общество. Националната комисия по телекомуникации /НКТ/ беше създадена като регулативен орган, а Съветът по радио честоти се занимава със спектралната политика. КПД има персонал от 90 души, а НКТ - 215. персоналът е достатъчен, но

се нуждае от повече опит и обучение. Всички изброени органи се нуждаят от институционално развитие и укрепване.

Национален регулаторен орган за сектор пощи все още не е създаден.

Аудио-визуални услуги: Има 2 регулиращи органа в този сектор: Държавната комисия по далекосъобщения /ДКД/ и Националният съвет по радио и телевизия /НСРТ/. ДКД е административен орган, занимаващ се с радио и телевизионно разпространение, техническа помощ, както и има правомощия да издава лицензи. НСРТ е прилагания орган по силата на Закона за радио и телевизия. Съветът е независим специализиран орган, определен да защитава независимостта на радио и телевизионните оператори, в този смисъл, защитавайки обществения интерес. НСРТ има 9 члена и 13 души административен персонал. Съветът изпълнява функции на контрол за прилагането на Закона, взема решения за лицензиране на радио и телевизионни оператори, както и налага административни санкции и глоби.

Националният филмов център към Министерство на културата регистрира производители и разпространители на филми в националния регистър. Той издава или отказва лицензи и сертификати на производители и разпространители на филми. Центърът има персонал от 15 души.

Съответните органи /Министерство на културата, Националният съвет по радио и телевизия/ показват добро разбиране на европейското законодателство в сектора и съответните нужди от хармонизиране с националното законодателство. Липсва достатъчно наблюдение върху прилагането на закона и санкциониране на нарушенията. Липсват технически и човешки ресурси, за осъществяване на ефективно наблюдение и контрол.

Данъчни служби: Компетентният орган в тази област на Българската данъчна администрация включително службата по непряко данъчно облагане към Министерство на финансите. Броят на висшите данъчни експерти е 700, на инспекторите 4000, а броят на данъчните експерти е 8051. Главната данъчна администрация предприе мерки за структурна реформа. Нова тристепенна структура беше възприета за Главната данъчна администрация. Въпреки това институционалният капацитет за прилагане на законовите разпоредби и осъществяване на наблюдение и контрол е ограничен.

Земеделие: Министерството на Земеделието, горите и аграрната реформа е сравнително малка структура, наброяваща състав от 260 служители и ръководена от министър. Специализирани функции имат редица подчинени органи и структури, които докладват пред министъра, а именно: Национална ветеринарна служба /3000 служители/, Национален център по възпроизводство и селектиране /1,130 служители/ и Национална служба за защита на зърнените култури /560 служители/.. Персоналът на тези структури, с изключение на преподавателския състав, наброява около 7000 служители.

Министерството на земеделието, горите и аграрната реформа /МЗГАР/ трябва да укрепи вътрешно-административния си капацитет, с цел изпълнение на краткосрочните приоритети за сближаване на законодателството с това на ЕС и за стартирането на средносрочните реформи, залегнали в Партньорство за

присъединяване и в NРАА, включително и за изпълнение на изискванията на Общата земеделска политика.

През 1992 г. бе създадена Национална служба за растителна защита, карантина и агрохимия /НСРЗКА/, като част от МЗГАР. Тя осигурява фитосанитарния контрол съгласно закона за защита на растенията, приет през 1997 г. и Наредба No1 . на НСРЗКА за фитосанитарен контрол.

През 1998 г. бе създадена Дирекция за контрол на пресните плодове и зеленчуци. Дирекцията бе създадена в отговор на изискването всяка членска държава да има специализиран орган за контрол върху пресните плодове и зеленчуци и тяхното съответствие на стандартите.

Като цяло, за да се подготви ефективно за присъединяване към ЕС, МЗГАР трябва да има: а/ служители с необходимите способности, опит, квалификация и мотивация; б/ адекватни системи за планиране и управление на работата; в/ достатъчни финансови ресурси, необходими за осигуряването на служителите и на системите. Въпреки че политически не е лесно, някои управления би трябвало да бъдат закрити /например Националната служба за селектиране и възпроизводство на животните - с персонал от 1130 души, която би могла да бъде частично приватизирана - в областта на изкуственото осеменяване/; а други управления, по-силно свързани със законодателството и с Общата селскостопанска политика, да бъдат засилени /напр. земеделската статистика, пазарния контрол и т.н./. Би трябвало също така да се провежда квалификация и преквалификация на съществуващите кадри, в съответствие с приемането на новото законодателство. Административните структури, контролните органи и инспекции все още изглеждат недостатъчно ефективни за осигуряване на необходимото ниво на защита.

Риболов: Държавната инспекция по риболов към Министерството на земеделието, горите и аграрната реформа е административен орган, отговарящ за опазването на ресурсите. Състои се от централно управление и регионални представителства в петте основни пристанища на България. В нея работят общо 50 инспектора.

ГУ"Митници" към Министерство на финансите отговаря за проверка на правилата за произход. Издава сертификати и протоколи за търговия.

Въпреки че някои от основните институции за мониторинг и контрол са вече създадени, съществуващите административни структури все още не са способни да се справят с изискванията за правилното прилагане на acquis. Например, необходима е реформа в регистрационната система на флота, трябва да бъде осигурено съответно оборудване за контрол от Държавната инспекция по риболов. Държавният земеделски фонд /местните представителства/ не са достатъчно подготвени да управляват държавната помощ в сферата на риболова. Като цяло, административни и изпълнителни структури в сектора на риболова съществуват, но е необходима по-добра координация на дейността им.

Енергетика: Законодателната и институционалната реформи в тази област са в начален етап, но предприетите досега мерки са в правилна насока. Основните административни структури за мониторинг на сигурността на

снабдяването, конкурентността и опазването на околната среда, с някои изключения, все още липсват.

Комитетът за използване на атомната енергия за мирни цели е държавен контролен орган, отговарящ за всички въпроси, свързани с лицензирането на ядрени инсталации. Капацитетът му е ограничен поради липсата на ресурси и невъзможност за осигуряване на квалифициран персонал.

Държавната агенция за енергийна ефективност /25 души персонал/ функционира към Министерския съвет и отговаря за насърчаване на енергийната ефективност. Съгласно новия закон за енергетиката и енергийната ефективност се създава независима Държавна комисия за енергийно регулиране. Комисията ще издава разрешителни за строителни, производствени, разпределителни и преносни капацитети в секторите за електроенергия и газ , и ще регулира тарифите и договорите.

Транспорт: Приемането на Закона за гражданската авиация доведе до изграждането на дирекция "Администрация на гражданската авиация" /АГА/. Структурата на АГА е в съответствие с изискванията и препоръките на Международната организация по гражданска авиация и на европейската конференция по гражданска авиация.

Главната дирекция "Служба по въздушен трафик" е специализирана гражданска администрация. Тя има комплексна структура, снабдена със съответното оборудване и високо квалифициран персонал, осигуряващ сигурност при управлението на въздушния трафик.

Автомобилната администрация ще бъде създадена и ще функционира от 1 януари 2000 г. Общият брой на служителите ще бъде около 500. Функциите и ще са съобразени със Закона за пътният транспорт и Закона за пътният трафик, като ще се заключават в осъществяване на контрол за спазване на изискванията за достъп до транспортния пазар на превозвачи, превозни средства за обществен транспорт и превозване на стоки, както и за издаване на лицензи, разрешителни и други документи за одобрение на МПС.

Държавният автомобилен инспекторат е съществуваща административна структура. Нейните функции са свързани с практическото прилагане на Закона за пътният транспорт, контрол върху квалификацията на водачите и тяхната професионална компетентност, контрол върху техническото състояние и годност на превозните средства, провеждане на изпити за придобиване на квалификация за управление на МПС, обучение и консултации по безопасност на движението. Новият Закон за пътният трафик, на базата на съществуващата структура, организация специализиран орган за координация на дейностите на държавните и обществени органи, свързани с осъществяване на безопасност на движението.

Съществува администрация на морския транспорт, включваща 434 души, от които 90 инспектори, разпределени в 4 регионални звена.

Заетост и социална политика: Националната служба по заетостта е полу-обществен орган, създаден на базата на тристранното сътрудничество /правителство, организации на работодатели и работнически организации/. Персоналът наброява 4036 служители. Основната функция е да предоставя или

отказва лицензи и сертификати, одобрения, откази, налагане на задължителни административни мерки и глоби.

Застрахователната надзорна дирекция е обществен орган, който също издава документи за одобрение или отказ, както и сертификати в сферата на застраховането. Персоналът наброява 33 служители, в момента има 11 свободни работни места.

Регионална политика: Отговорностите за разпределението и управлението на структурните фондове на ЕС са разпределени между отделните ведомства, като координатор е Министерството на регионалното развитие.

Централното координационно звено към Министерство на регионалното развитие осигурява междуведомствената координация. Процедурите за координация са установени. Съветът за регионално развитие към Министерски съвет оценява инициативите на ключовите министерства и одобрява плановете.

В средносрочна перспектива, административната организация на шестте макро региона на ниво NUTS II трябва да започне функциониране, капацитет за многогодишно планиране трябва да се изгради, както и да се изработят процедури за финансов контрол. Съответни структури за контрол на държавните поръчки трябва да се изградят.

Околна среда: Министерството на околната среда и водите се състои от специализирани отдели на национално ниво /защита на въздуха, качество на водата, международно сътрудничество и др./ Национален фонд за защита на околната среда има задължение да налага глоби, както и да съ-финансира проекти в съответния сектор. Националният център за околна среда и развитие осъществява наблюдение на индикатори за околна среда в сътрудничество с 15 регионални инспекторати към министерството.

Способността на министерството да разработва стратегии и да развива и прилага политики в сектора остава слаба и недостатъчна. Работата по прилагането на европейско законодателство се подобри. трябва да се изгради ясен механизъм за наблюдение на развитието на регионалните структури, както и на процеса на сближаване. Необходимите структури за самонаблюдение и контрол върху прилагането на законодателството трябва да се развият, а регионалните структури на министерството да се укрепят. няма достатъчно добре разбита способност за изработване на плановете и финансово-икономически оценки. Обучение трябва да се проведе специално за приготвяне на оценки по фактори за околна среда, също и на регионално ниво.

Защита на потребителя: Министерството на търговията и туризма и Комисията по търговия и защита на потребителя /с 9 регионални центъра и персонал от 188 служители/ са държавни органи, занимаващи се с въпроси на потребителската политика. Законът за защита на потребителя /април 1999/ предполага изграждането на административните структури, необходими за неговото прилагане. Законът определя административните и консултативни структури.

До юни 1999 само част от структурите бяха изградени: звено за защита на потребителя към отдел търговска политика в Министерство на търговията -

персонал 6 служители; Съвещателна комисия /все още не е изградена/. Комисията по цените и търговията трябва да се трансформира чрез правителствено постановление в Комисия за защита на потребителя и правила за търговия. Персоналът се състои от 188 служители в централното управление и в 9 регионални служби, както и 28 областни служби в България.

Новосъздадените потребителски асоциации са все още слаби и нямат достатъчно опит, но са амбициозни и с желание да участват в защитата на интересите на потребителите.

Правосъдие и вътрешни работи: Министерството на вътрешните работи и неговите структури /Националната служба за сигурност, националната полиция, Националната служба за борба с организираната престъпност, Националната противопожарна служба и Националната служба гранична полиция/ продължиха административното си укрепване следвайки програмата на МВР за европейска интеграция. Основно постижение е продължаващата демилитаризация на Националната служба гранична полиция. През 1999, 1000 военно служещи бяха трансформирани в редови полицейски служители. Паралелно, Националната полиция и Националната служба гранична полиция, бяха реструктурирани в специализирани полицейски служби. Нов тип организация беше установен в службата гранична полиция с цел да се осъществява ефективен граничен контрол. Нови структурни звена бяха формирани в Националната полиция. Уеднаквена система за развитие на персонала беше разработена и се прилага в момента.

Въпреки отбелязания напредък все още трябва да се работи за обучението на персонала, и за по-нататъшна демократизация и прозрачност при прилагането на закона и функционирането на правоприлагащите органи. Междудомовеното сътрудничество трябва да се развие за по-ефективна борба с престъпността, започвайки с установяване на връзки между МВР и МППЕ.

Административният капацитет на МППЕ може да се оцени като добър, но правната система има слабости. като приоритет трябва да се отбележи укрепването на съдилищата, включително подобряване на техническото оборудване, укрепване на професионалните асоциации, с цел да се осъществи независимост при функционирането на правната система. Общият брой на съдиите е около 1400.

Митници: Българските митнически служби покриват гранични райони от около 1800 километра и морски гранични райони от 350 километра на Черно море. България отбеляза напредък в прилагането на нормите на европейското законодателство в организацията на работата и административните структури на митниците. Новият Закон за митниците и законодателните актове за прилагането му влязоха в сила от 1 януари 1999. Българската митническа администрация към Министерство на финансите е административния орган в областта, отговорен за прилагане на законодателството и разработването на стратегии в областта. мерки бяха взети за реорганизирането на дейността над митническата администрация. В настоящият момент съществуват 5 регионални дирекции с 115 звена, чийто персонал наброява 3800 служители. Усилия бяха положени за увеличаването на

квалификацията/съществуват 3 митнически училища/, както и за подобряване на връзките между централния и регионалните органи с цел да се подобрят и хармонизират работните методи. Съществува необходимост да се разработи вторично законодателство за прилагането на новия митнически кодекс, както и промени в митническите процедури, свързани с прилагането на единния административен акт. Трябва да се отбележи, че корупция все още съществува, но правителството одобри проект за борба с корупцията.

Финансов контрол: Финансовият контрол в България се осъществява от Националната сметна палата /НСП/, Държавен финансов контрол към Министерство на финансите, както и финансовите отдели към останалите министерства.

НСП има структура подобна на този на съдилищата, с орган за колективно вземане на решения, но без юридически правомощия. Освен ревизии, НСП извършва и дейности от друг характер, като консултации за изработването на годишния бюджет. НСП извършва ревизии на бюджетите на общините, както и на фондове, предоставени от международни организации, включително ЕС. НСП има персонал от 470 служители, от които 407 са заети в настоящия момент.

ДФК може да се счита като орган на вътрешен финансов контрол към структурата на държавната администрация. Той е свързан с Министерство на финансите, но е функционално независим орган. Има персонал от 1450 служители като повечето от контролиращите служители са назначени към 28-те общини.

Концепцията за вътрешен финансов контрол все още се дискутира. Ролята и функциите на двата органа - НСП и ДФК изискват по-нататъшно изясняване.

С. Заключение

България изпълнява политическите критерии от Копенхаген. Въпреки това, е необходимо да се предприемат по-нататъшни усилия за укрепване на върховенството на закона, защитата на човешките права и на правата на малцинствата, особено на ромското население. Неотдавнашните правителствени решения, засягащи това население, трябва да бъдат последвани от конкретни мерки с подходящи финансови средства. Особено внимание трябва да се обърне на борбата с корупцията и подобряването на функционирането на съдебната система.

България продължи да осъществява напредък в установяването на функционираща пазарна икономика, но са необходими допълнителни стъпки, тъй като тя все още не е в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочна перспектива.

Макроикономическата стабилност е поддържана благодарение на прилагането на твърда фискална политика и политика на доходите в условията на валутен борд. Въпреки неблагоприятните външни условия, властите проявиха постоянство с амбициозната си програма на реформи.

Сега трябва да се даде приоритет на завършването на процеса на приватизация и ускоряване на реструктурирането на индустриалния и банковия сектор. Специално внимание трябва да се обърне на процедурите, свързани с

ликвидация и банкрут, с оглед те да станат по-ефективни. Необходими са допълнителни мерки, за да бъде наложена финансова дисциплина, особено в държавните предприятия. Властите трябва, също така, да ускорят реформата във финансовия сектор, в частност чрез продължаване на приватизацията. Необходими са по-нататъшни стъпки за осигуряването на стабилна и прозрачна правна рамка на бизнеса.

През изтеклата година България положи решителни усилия за въвеждането на ключови елементи в законодателството в областта на вътрешния пазар. Например, новият закон за държавните поръчки въвежда основните принципи на законодателството на ЕС и бе осъществен законодателен напредък в областта на стандартизацията, макар че ще са необходими по-нататъшни законодателни промени преди прилагането на специфичните директиви на новия подход. Могат да бъдат отбелязани значителни подобрения в борбата срещу пиратството, а промените в закона за авторското право разшириха обхвата на административните нарушения и увеличиха размера на глобите. България осъществи значителен напредък при сближаването на законодателството в аудиовизуалната област и продължава да либерализира телекомуникационния си пазар. Новите закони за акцизите и ДДС приближиха страната до изравняване със законодателството на ЕС. Във всички тези области все още се чувства необходимостта да се обърне специално внимание на способността на администрацията да прилага законодателството.

Не се наблюдава значително подобрение в областта на държавните помощи, няма систематичен контрол на съвместимостта, наблюдаващите институции трябва да бъдат засилени и отговорността за контрол на държавните помощи трябва да бъде изяснена. Въпреки известният напредък по сближаването в областта на селското стопанство, съществуват проблеми с прилагането, отчасти дължащи се на липсата на средства. Ветеринарната инспекция се нуждае от подобрение, включително на граничните пунктове. Необходимо е да се ускори връщането на земята с цел създаването на активен и прозрачен пазар на земеделските земи, което ще насърчи инвестициите в селското стопанство. Значителни стъпки са направени по установяването на основата на регионалната политика, но напредъкът бе по-малък в социалния сектор. Постигнат е известен законодателен напредък в областта на околната среда, но липсата на цялостна стратегия и на секторни стратегии, необходими за изработването на инвестиционни проекти, продължава да поставя проблеми. България е направила значителен напредък в областта на правосъдието и вътрешните работи, по специално в областта на имиграцията и правосъдието. Необходими са по-нататъшни инвестиции в кадрите и оборудването, както и удвояване на усилията в борбата с корупцията.

Въпреки, че България е направила някои стъпки в областта на енергийната политика, не е постигнат напредък по приемането на ангажимент за реалистичен план за затварянето на 1-4 блок на Атомната централа в Козлодуй, въпреки че този въпрос бе включен в краткосрочните приоритети на Партньорство за присъединяване.

Приемането на закона за държавния служител е положителна индикация, че правителството има намерение да продължи усилията си да засили административния капацитет. Беше осъществен сериозен напредък в установяването на правна рамка за създаване на институции, отговарящи за прилагането на законодателството на ЕС, като много от необходимите структури вече са създадени. При все това, недостигът на човешки и финансови ресурси възпрепятства тези институции да прилагат ефективно законодателството. Важно е да се осъществи напредък при създаването на механизми за финансов контрол и на прозрачни системи за държавни поръчки, особено с оглед абсорбирането на увеличените финансови ресурси, постъпващи от ЕС. България трябва да поддържа напредъка в подобряването на граничния контрол. Като цяло скоростта на транспониране се подобри, но това ще увеличи предизвикателството пред администрацията за ефективно прилагане и е все още рано да се оцени дали ще има съответстващо увеличение в капацитета ѝ.

България осъществи напредък в изпълнението на всички краткосрочни приоритети на Партньорство за присъединяване с изключение на ядрения сектор.

D. Партньорство за присъединяване и Национална програма за приемане на европейското законодателство: глобална оценка на изпълнението

Целта на Партньорство за присъединяване е да изгради в единна рамка:

- приоритетните области за по-нататъшна работа, изразени в становищата на Комисията,
- наличните финансови средства в помощ на страните - кандидатки за изпълнението на тези приоритети,
- условията, отнасящи се за тази подкрепа.

Всяка страна - кандидатка беше поканена да изработи Национална програма за приемане на европейското законодателство. В нея е изложен начина за работа с Партньорство по присъединяване, графика за изпълнение на нейните приоритети и влиянието на човешките и финансовите ресурси. Партньорство за присъединяване и Националната програма за възприемане на европейското законодателство ще бъдат ревизирани редовно, с цел да се отчете направения прогрес и да се даде възможност за изграждане на нови приоритети.

1. Партньорство за присъединяване: оценка на краткосрочните и средносрочните приоритети

Краткосрочни приоритети

Краткосрочните приоритети на Партньорство за присъединяване и оценка на направения прогрес, отнасящ се до тяхното изпълнение, са изложени по - долу.

- **Икономическа реформа** : *създаване на средносрочни приоритети на политиката в областта на икономиката и съвместна оценка в рамките на европейското споразумение; следване на създадената от правителството програма, включваща прозрачна приватизация на държавните предприятия и банките и преструктурирането на индустрията, финансовия сектор и селското стопанство, както и мерки за насърчаване и повишаване на преките чужди инвестиции.*

Оценка : България изработи средносрочна икономическа стратегия, отразяваща напредъка в икономическата реформа и насочена приоритетно към програмата Партньорство по присъединяване и беше съвместно оценена от Комисията. Страната изпълни успешно средносрочната икономическа програма и това допринесе за укрепването на цялостната икономическа стабилност. Това създаде положителни условия за икономически растеж, ниска инфлация, намаляване на държавния дълг, увеличаване на чуждестранните инвестиции и приватизацията. Направен е прогрес в либерализирането на цените и търговията. Необходими са по-нататъшни усилия за насърчаване на конкуренцията чрез пазарно - ориентирано реструктуриране на предприятията да се подобри бизнес климата и да се стимулират местните и насочени навътре инвестиции, особено посредством опростяване на правните и административни процедури, да се осигури прозрачна приватизация на държавните предприятия и банки, да се ускорят процедурите по несъстоятелност, структурите по надзор на финансовите служби и реформиране на енергийния сектор. Аграрната реформа и създаването на селскостопанска статистика изискват особени усилия. Следователно, този приоритет е частично изпълнен.

- **Подкрепа на институционалната и административна компетентност** : *приемане на законопроект за държавния служител и напредък в реформата на държавната администрация, както и институционално укрепване в областта на вътрешния финансов контрол, околна среда, митническа политика, подкрепа на администрациите за фито-санитарен и ветеринарен контрол, особено по отношение на оборудването на външните граници, начало на изграждане на структури, необходими за регионална и структурна политика.*

Оценка : Съществува обща стратегия за държавната реформа, но са необходими спешни стъпки за изпълнението на закона за администрацията и приемането и изпълнението на закона за държавния служител. Прогрес беше направен в областта на държавните помощи, финансовите инвестиции, ветеринарния контрол, аудио-визуалната, интелектуална собственост, както и на управлението на границата. Недостатъчно последователната политика, включително липсата на финансови ресурси за набиране, заплащане, обучение и развитие на състава на държавната администрация, остава да бъде значително препятствие за реформата в България и процеса на присъединяване. Институциите, включени с прилагането, надзора и привеждането в действие на европейското законодателство, трябва да бъдат подкрепени в области като съдебната система, общественото осигуряване, финансовия контрол, събирането на данъци на национално и регионално ниво, надзор на околната среда, митници и особено в сферата на фитосанитарния и ветеринарен контрол, включително съответното оборудване за граничен контрол в този аспект; необходимо е да се предприемат по-нататъшни мерки на централно и регионално ниво за подготовка на изпълнението на потенциала на структурния фонд. Следователно, този приоритет не е изпълнен.

- **Вътрешен пазар** : *по-нататъшно сближаване, включително в областта на правото на интелектуална и индустриална собственост (засилване на прилагането на протекция), финансови служби, данъчно облагане, приемане на необходимата законодателна рамка за надзор на държавните субсидии и създаване на първокласна инвентаризация на държавните субсидии, приемане на нов закон за конкуренцията.*

Оценка : България е направила прогрес в областта на правата на интелектуална собственост и в прилагането на граничния контрол. Започна сближаване с европейското законодателство, особено що се отнася до общественото осигуряване, стандартизацията, сертификацията и защитата на потребителя. Известен прогрес беше постигнат що се отнася до финансовите служби, митниците, данъчното облагане и държавните субсидии, но все още е слаба институционалната структура. Необходим е по-нататъшен прогрес по отношение на процедурите за общественото осигуряване, опазването на данни, правата на индустриална собственост и търговските марки, стандартизация и сертификация, включително прилагането на принципи на нов подход, засилването на органите по надзора във финансовите служби, надзор на държавните субсидии и съвместим инвентар на държавните субсидии, изпълняване на митническите закони. Следователно, този критерий е изпълнен частично.

- **Правосъдие и вътрешни работи** : *конкретни мерки за борба с корупцията и организираната престъпност и подобряване на управлението на границата.*

Оценка : България е постигнала прогрес в заздравяването на правната рамка в няколко области на правосъдието и вътрешните работи, особено в сферата на управлението на границата. Трябва да се насочи вниманието към съществуващите пропуски, като се подобри ефективността и независимостта на съдебните органи и органите, прилагащи законите и обучение по европейско законодателство, все още недостатъчно добра стратегия и инфраструктура за борба с корупцията и организираната престъпност, граничната полиция, включваща управлението и координацията на службите, изпълнението и прилагането на новото законодателство за емиграцията, процедури за даване на убежище и приемане на граждански кодекс и гражданско-процесуален кодекс. Следователно, този критерий е частично изпълнен.

- **Околна среда** : *продължава променянето на рамката и създаване на хоризонтално законодателство за изпълнение на детайлни програми за сближаване и стратегии за изпълнение, свързани с отделни актове. Планиране и започване на изпълнението на тези програми и стратегии.*

Оценка : България е постигнала добър напредък с приемането на правни актове, оглед на хармонизирането на нейното законодателство с европейското, по-специално в промяната на хоризонталното и рамково законодателство по отпадъците, въздуха и водата. Все пак се изисква по-нататъшен напредък за изготвянето на подробни програми за сближаване на съответното законодателство за въздуха, водите, отпадъците, промишленото замърсяване и опасни производства, химикали, GMOs и емисии на шума, като и цялостна

многогодишна стратегия за околната среда и осъвременяване на националния план за действие, включително оценка на разходите по инвестирането, необходими за изпълняване на европейското законодателство. Надзорът на околната среда и EIA трябва да бъде засилен на национално и регионално равнище. Следователно, този критерий беше частично изпълнен.

- **Енергетика** : *по-специално създаването на всеобхватна, дългосрочна енергийна стратегия и зачитане на стандартите за ядрена безопасност и реални ангажименти за затваряне на някои от реакторите, според договореностите на Договора за отчитане на ядрената безопасност.*

Оценка : България продължава да реформира енергийния си сектор. Изготвена е стратегия за развитие на енергийния сектор до 2010г. Елементи на загриженост остават предложените дати за затваряне на Козлодуйските реактори от 1ви до 4ти, както и нереалистично високите прогнози за търсене на електричество. България също прие план за действие за първия етап до 2001г., който представлява важна първа стъпка по отношение на синхронизирането на България с вътрешно енергийния пазар. Необходимо е България да приеме закон за енергетиката и ефективността на енергията заедно с график на приближаване, свързан с подготовката на секторни закони и съответни планове за реформа (надеждност на снабдяването, електричество и газови директиви) и засилване на регулативните обществени органи. В допълнение, необходимо е да се изгради ценова и тарифна структура на основата на разходите и на ясно енергийно ценообразуване. Следователно, този критерий не е изпълнен.

България продължава да постига напредък в изпълнението на всички краткосрочни приоритети на Партньорство за присъединяване. Бяха определени приоритети като приемането на стратегия за икономическа реформа и мерки за постигане на макроикономическа стабилност; изменение на законодателството за интелектуалната собственост, финансовите служби, данъчното облагане и конкуренцията; вземането на мерки за борба с организираната престъпност и корупцията, и развитието на енергийна стратегия. Значителни усилия са необходими все още по отношение на голяма част от останалите краткосрочни приоритети, включително приватизацията и реструктурирането, изпълняване на ангажиментите за затваряне на реактори от централата в Козлодуй, засилване на институционалната и административна компетентност, изграждане на адекватна система за контрол на държавните субсидии, развитието на програми за приближаване и стратегии за изпълнение в областта на околната среда и за предприемане на по-нататъшни мерки за борба с корупцията и организираната престъпност, също така и на структури за финансов контрол и обществено осигуряване.

Средносрочни приоритети

- **Политически критерии**: *по-нататъшни усилия за интегриране на ромите и утвърждаване защитата на личните свободи.*

Оценка: Значителен напредък е постигнат по отношение на по-нататъшното интегриране на ромите чрез приемане на Рамкова Програма за

“Цялостно интегриране на ромското население в българското общество” и изграждане на съответните институции на централно и регионално ниво.

В България също така е приет закон за образованието на езиците на малцинствата, премахнато е смъртното наказание и са подписани останалите Конвенции за защита правата на човека и националните малцинства.

Все пак, необходимо е усилията да продължат. От значение е съответно финансиране на дейностите на местно и регионално равнище, за да се осигури бързо прилагане на рамковата програма, да се разгледат проблемите на безработицата и образованието да продължи политиката на интеграция на турското малцинство. България частично е реализирала този приоритет.

- **Икономическа реформа:** *да се завърши процеса на приватизация. Да се заздравят институциите на пазарната икономика.*

Оценка: България е постигнала напредък по отношение реализирането на приватизационните програми само с незначителни промени в съгласувания разчет и допълнително е укрепила институциите на пазарната икономика. Но е необходимо да се положат още значителни усилия, за цялостно реализиране на плановете за реструктуриране, процедурите по обявяване в несъстоятелност и ликвидация и да се завърши приватизацията на останалите ключови промишлени предприятия, както и законодателната и институционална рамка на пазарната икономика.

- **Засилване на институционалния и административен капацитет:** *Завършване на реформата на всички нива, включително обучението на държавни служители; по-добро функциониране на съдебната система; запознаване на съдийското съсловие с правото на Общността и неговото прилагане; по-нататъшно развитие на Националната Сметна Палата и вътрешните структури за финансов контрол; установяване на антиръстови органи и органи за наблюдение на държавните субсидии; подобрения в счетоводството, финансовия контрол и статистиката и укрепване органите, регулиращи ядрените мощности; утвърждаване институциите на правосъдието и вътрешните работи /осигуряване на достатъчно и добре подготвен персонал, по-специално в полицията, граничната охрана, министерствата и съдилищата/, реформиране на митническата и данъчната администрация, за да се постигне готовност за прилагане на европейското право и укрепване службите за контрол върху хранителните продукти.*

Оценка: България е постигнала малък напредък в реформирането на държавната администрация. Все пак, има известно развитие по отношение укрепването на държавните субсидии, счетоводството и статистиката, както и данъчните и митнически служби.

- **Вътрешен пазар:** *Включително приравняване на политиката за конкуренция, държавните субсидии, митническата, данъчна и аудиовизуална политика, законодателството за обществено осигуряване /вкл. прозрачност/, осъвременяване на стандартизацията, структурите за съгласувана оценка и изграждане на система за*

наблюдение на пазара и хармонизиране на техническото законодателство на промишлените стандарти. По-нататъшно приравняване на закона за конкуренцията и ефективното му прилагане, укрепване на органите за защита на конкуренцията, подпомагане развитието на предприятията, включително на малките и средни предприятия, приравняване към правото на ЕС в областта на телекомуникациите, защитата на потребителя и вътрешния енергиен пазар.

Оценка: България е постигнала напредък в изравняване на законодателството на вътрешния пазар, особено по отношение на политиката за конкуренция, митническата, данъчна и аудиовизуална политика, общественото осигуряване и стандартизация, малките и средни предприятия и защитата на потребителя. Необходимо е да се положат особени усилия за по-нататъшното подобряване на индустриалните стандарти, наблюдаването на държавните субсидии и вътрешния енергиен пазар, както и за институционалното укрепване на всички органи на вътрешния пазар.

- **Правосъдие и вътрешни работи:** *развитие на ефективни системи за гранично управление и контрол, прилагане на миграционна политика и процедурите за даване на убежище, както и борба с организираната престъпност /по-специално прането на мръсни пари, трафика с наркотици и хора/ и корупцията, хармонизиране на визовата политика с тази на ЕС и завършване хармонизирането с международните конвенции, особено по отношение на Шенгенските разпоредби.*

Оценка: България е постигнала напредък по отношение на граничното управление и контрол, и по-специално в хармонизирането на визовата политика. Значителни усилия са необходими по отношение прилагането на ефективна миграционна политика, както и на последователна стратегия в борбата срещу корупцията и организираната престъпност.

- **Регионална политика и кохезия:** *въвеждане на юридическа база и развитие на административните структури и бюджетни процедури. Да се укрепят финансовите инструменти и механизми за контрол с оглед участието в структурните програми на ЕС след присъединяване към него.*

Оценка: България е постигнала напредък в реализирането на този приоритет и е изградила законодателна основа и институции, необходими за нейното участие в структурните програми на ЕС. Но административния капацитет все още остава слаб, особено по отношение на финансовите инструменти и механизми за контрол.

2. Национална Програма за приемане законодателството на ЕС - оценка

Преразгледаната българска Национална Програма за приемане правото на ЕС беше одобрена от МС на 20 май 1999г. и представена на Комисията в началото на юни 1999г.

Като цяло, преразгледаната НП отразява приоритетите на Партньорството за Присъединяване и е значително по-добра от първия проект, но трябва да бъде отново преразгледана на базата на забележките, получени от Комисията.

По отношение на организацията, НП следва структурата на Становището и Редовния Доклад на Европейската Комисия и взема предвид оценките и препоръките, изложени в тези документи, националните приоритети и приоритетите на Партньорство за Присъединяване. На базата на този анализ в нея подробно се изброяват националните приоритети и мерките за тяхното постигане, включително необходимите административни и структурни ресурси.

Програмата се състои от кратък текстови раздел, в който обобщено се представят приоритетните цели за изпълняване критериите за членство, и подробен раздел, определящ в различни части мерките, които трябва да се предприемат за постигане на приоритетните цели - както в краткосрочна, така и в средносрочна перспектива.

Серия от подробни, добре съставени таблици, отнасящи се до всички области на Европейското право, осигурява информация за хармонизирането и прилагането на достиженията на Европейското право.

НП за 1999г. е документ, който задоволително отчита достиженията на Европейското право и който принципно е успял да отрази почти всички сектори по сходен начин. В нея се прави връзката между стратегическия подход и конкретните мерки, въведени във всяка отделна област. Като цяло документът показва висока степен на ангажираност на българското правителство за присъединяване към ЕС и подготовка за изпълняване критериите за членство. Резултатите от "скрийнинга" са сякаш сравнително добре отразени от гледна точка на разбирането и ангажираността за приемане на Европейското право.

Все пак, в много области не са дадени достатъчно подробности по отношение на конкретните мерки, които ще се предприемат в краткосрочен и средносрочен план, от друга страна финансовите разходи за въвеждането на различни мерки не са изчислени в повечето случаи. Това /особено когато става въпрос за изграждането на институция/ със сигурност ще възпрепятствува прилагането на тези мерки, тъй като връзката между създаването на политика и финансирането липсва. В този смисъл, трябва да се отбележи, че не е напълно ясно как ще се приложи НП. Включването на изпълнители освен администрацията /профсъюзи, сдружения, асоциации по трудова заетост и др./ или като участие в разработването на текстове или информирането или обучението им след въвеждането на законите не е отразено.

Като цяло, НП за 1999г. очевидно отразява в значителна степен Европейското право в следните области: интелектуалната собственост, търговския закон, счетоводството, свободното движение на капитали, свободното движение на стоки, защитата на аудиовизуалните продукти, защитата на потребителя, конкуренцията и държавните субсидии, митниците, селското стопанство /Ветеринарния и Фитосанитарен контрол/, статистиката, правосъдието и вътрешните работи /частта за вътрешните работи/, външната икономическа политика, общата външна политика и политика за сигурност сред другите. В тези

Население (средно)	8 444	8 406	8 363	8 312	8 257
	в Km ²				
Площ	110 990	1 10 990	1 10 990	1 10 990	11 0 990*
Национален баланс	млн. нови лева ⁸				
Брутен вътрешен продукт по текущи цени	525. 6	8 80.3	1 748.7	1 7103.4	21 577.0
	1000 млн евро				
Брутен вътрешен продукт по текущи цени	8.2	1 0.0	7 .8	9 .0	11 .0
	евро				
Брутен вътрешен продукт на глава от населението ⁹ по текущи цени	1000	1 200	9 00	1 100	13 00
	% изменение от предходната година				
Брутен вътрешен продукт по фиксирани цени (национална валута)	1.8	2 .9	- 10.1	- 6.9	3. 4
	в стандарт на покупателна способност				
Брутен вътрешен продукт на глава от населението по текущи цени	4700	4 900	4 600	4 400	46 00
Структура на производството	в % от брутната добавена стойност ¹⁰				
- Селско стопанство	:	:	1 5.4	2 6.2	21 .1
- Промисленост (без строителство)	:	:	2 5.9	2 6.7	25 .0
- Строителство	:	:	4 .3	2 .8	3. 7
- Услуги	:	:	5 4.5	4 4.4	50 .2
Структура на разходите	като % от brutния вътрешен продукт				
- Разходи за крайно потребление	91.3	8 5.9	8 8.5	8 4.1	88 .0
- домакинства и NPISH	74.1	7 0.7	7 6.6	7 1.8	72 .9
- правителство	17.2	1 5.3	1 1.9	1 2.4	15 .1

- Брутен постоянен капитал	13.8	1 5.3	1 3.6	1 1.3	11 .6
- Изменение на запасите ¹¹	-4.5	0 .4	- 5.2	- 1.0	1. 5
- Износ на стоки и услуги	45.1	4 4.7	6 2.9	6 1.3	45 .2
- Внос на стоки и услуги	45.7	4 6.3	5 9.8	5 5.7	46 .3
Процент на инфлация	% изменение спрямо предходната година				
Потребителски цени	87.1	6 2.1	1 23.0	1 082.3	22 .3
Платежен баланс	млн. евро				
-разплащателна сметка	-27	- 20	1 3	3 76	- 197
-Търговски баланс	-14	9 3	1 48	3 35	- 282
<i>Износ на стоки</i>	3 308	4 086	3 851	4 356	3 829
<i>Внос на стоки</i>	3 322	3 994	3 704	4 020	4 111
-Нето услуги	9	1 17	9 5	1 47	13 2
-Нетни постъпления	-162	- 330	- 312	- 315	- 253
-Нето плащания	140	1 01	8 2	2 09	20 5
-вкл. правителствени	2	1 1	2 9	1 14	53

8 Валутата беше преоценена през юли 1999 г.

9 Цифрата е получена въз основа на данните за населението от Националния баланс, които е възможно да се различават с тези от демографската статистика.

10 Включително FISIM

11 Тези цифри отчитат изменението в запасите, придобити и извадени от употреба ценности, както и статистическата разлика между БВП и разходния му компонент.

	1 994	1 995	1 996	1 997	1 998
Публични финанси	в % от брутният вътрешен продукт				

Общ правителствен дефицит / излишък	- 5.2	- 5.1	- 15.3	- 0.3	:
Финансови индикатори	в % от брутния вътрешен продукт				
Брутен външен дълг	6 0.3	4 7.5	5 5.6	8 7.5	6 5.7
Парични агрегати	1000 млн. евро				
- M1	0 .9	1 .2	0 .4	1 .2	1 .4
- M2	5 .0	6 .1	2 .0	2 .9	3 .2
Общо кредит	:	6 .8	3 .3	2 .6	2 .2
Среден краткосрочен лихвен процент	годишен %				
- Лихвен процент по отпускани заеми	7 2.6	5 9.0	1 23.5	8 4.0	1 3.3
- Лихвен процент по депозити	5 1.1	3 5.9	7 4.7	4 6.8	3 .0
Обменен курс на еврото¹²	(1 евро=..национална валуга)				
- средно за периода	0 .064389	0 .087866	0 .225149	1 .90157	1 .96913
- в края на периода	0 .081207	0 .092917	0 .610645	1 .97632	1 .95583
			1 995=10 0		
- ефективен индекс на обменния курс	1 18.53	1 00	5 6.88	5 .55	5 .39
Резервни активи	млн. евро				
-Резервни активи (вкл. злато)	1 066	1 176	6 33	2 241	2 619
-Резерв активи(без злато)	8 14	9 41	3 86	1 986	2 361
Външна търговия	млн. евро				
Внос	3 525.0	4 323.2	3 949.1	4 348.6	4 451.4*
Износ	3 357.1	4 091.7	3 806.1	4 355.4	3 844.5*
Баланс	- 167.9	- 231.5	- 143.0	6 .8	- 606.9*

	съответстващ период от предходната година = 100				
Условия за търговия	1 00.8	9 7.6	:	:	:
	като % от общото				
Внос с ЕС - 15 (ЕС - 12 през 1994)	3 2.5	3 7.2	3 5.1	3 7.7	4 5.0*
Износ с ЕС - 15 (ЕС - 12 през 1994)	3 5.4	3 7.6	3 9.1	4 3.2	4 9.7*
Демография	на 1000 души от населението				
Темп на нарастване	- 3.8	- 5.1	- 5.4	- 6.9	- 6.4
Нетен темп на миграция (вкл. корекции)	0 .0	0 .0	0 .1	0 .0	0 .0
	на 1000 живородени				
Процент на детска смъртност	1 6.3	1 4.8	1 5.6	1 7.5	1 4.4
Раждаемост : от мъжки пол	:	6 7.1	6 7.1	:	:
от женски пол	:	7 4.6	7 4.3	:	:

	1 994	1 995	1 996	1 997	1 998
Пазар на труда (ILO метод)	% от работната сила				
Процент на икономическа активност	5 2.4	5 1.5	5 1.8	5 1.6	5 0.4*
Процент безработни, общо	2 0.5	1 4.7	1 3.7	1 5.0	1 6.0*
Процент безработни лица под 25 години	4 4.9	3 7.7	3 3.5	3 6.0	3 6.0*
Процент безработни лица на и над 25 години	1 6.8	1 1.6	1 1.3	1 2.4	1 3.4*
Средно наети от бюрата на NACE	% от общото				
- Селско и горско стопанство	2 3.2	2 4.4	2 4.4	2 5.3	2 5.7*
- Промисленост (без строителство)	2 9.1	2 7.3	2 7.5	2 7.6	2 6.4*
- Строителство	5 .7	5 .4	5 .0	4 .4	4 .4*

- Услуги	4 2	4 2.9	4 3.1	4 2.7	4 3.5*
Инфраструктура	в Km на 1000 Km2 площ				
Железопътна мрежа	:	3 8.7	3 8.7	3 8.7	3 8.7*
	в Km				
Шосейни пътища	:	3 14	3 14	3 14	3 19*
Промисленост и селско стопанство	предходна година = 100				
Индекси на годишното промишлено производство	:	1 00.0	1 05.1	9 0.0	8 7.3*
Индекси на годишно селскостопанско производство	1 07.1	1 16.0	8 8.5	1 14.2	1 00.0*
Жизнен стандарт	на 1000 души				
Брой автомобили	:	1 96.1	2 04.1	2 08.3	2 19.1*
Телефонни постове	:	3 61	3 73	3 77	3 87*
Брой връзки с Интернет	:	:	:	:	0 .8 ¹³

12 Българската валута беше деноминирана през юли 1999 г., като се раздели на 1000. Понастоящем валутата се нарича "нов български лев"

* предполагаемо

: няма информация

13 Източник: Обединените нации

Методологични бележки

Национален баланс

Брутният вътрешен продукт на глава от населението в стандарт на покупателна способност. Ревизираните данни използват цифрите за ППП от проекта за международна съпоставимост.

Ниво на инфлация

Потребителски цени. Страните-членки на ЕС разработиха нов индекс на потребителските цени (ИПЦ), за да изпълнят задълженията по Договора за ЕС като част от подготовката за въвеждане на общата валута. Целта беше да се постигнат съпоставими ИПЦ за всички страни-членки. Основната задача беше да се хармонизират методологиите и обхвата. В резултат на това се създаде Хармонизиран индекс на потребителските цени (ХИПС).

Подобен процес започна и със страните-кандидати. Във връзка с разширението е също важно тяхното икономическо състояние да бъде оценявано на базата на съпоставими показатели. Вече е постигнат известен напредък по линия на адаптиране на новите правила. Независимо от това ще е необходимо

още известно време за разработването на действителни ХИПС за страните-кандидати като трябва да се подчертае, че фигуриращите в таблицата цифри се базират на националните ИПС, които очевидно несъпоставими.

Финансови показатели

Източници

Въпросника на Евростат за парична и финансова статистика е използван, където е възможно. От страните кандидатки се изисква да предоставят редовно осъвременяване на таблиците, съдържащи се в въпросника. Използваната статистика включва чуждестранните официални резерви, паричните агрегати, лихвените проценти и валутните курсове. При липса на тези данни, като източник е използвана публикацията на МВФ - "Международна финансова статистика". Европейската комисия е използвана като източник за обменните курсове към еврото, където съществуват.

Относно брутния външен дълг, статистиката на ОИСР за външните дългове е използвана като източник за годините 1994-96. Данните за 1997-98 г. са резултат от тясното сътрудничество между BIS/ МВФ/ОИСР/ Световната банка и са публикувани съвместно от тях. Дългът се отнася за цялата икономика и включва както средносрочния, така и дългосрочния. Съгласно конвенцията дългът е превърнат от щ. долари в евро, чрез използване на курс, валиден в края на годината, докато БВП е превърнат в евро, чрез използване на средно статистически валутни курсове.

Относно общия правителствен дефицит/излишък страните кандидатки понастоящем не са в състояние да предоставят надеждни данни, на базата на националните статистики. Поради липсата на надеждни данни, приблизителните стойности на общия правителствен дефицит/излишък са извлечени от Годишника за Правителствена Финансова Статистика на МВФ / за обяснение на методологията виж по долу/.

Метод

Резервните активи са данни от края на годината. Те са дефинирани като сума от резервите на централната банка в злато, чуждестранна валута, и други /брутни/ вземания към чуждестранни лица. Златото се оценява по пазарна цена в края на годината.

Общият правителствен дефицит/излишък е приблизителна на националната дефиниция стойност, извлечена от статистиката на МВФ /Правителствена финансова статистика на МВФ/. Общият правителствен дефицит/излишък се получава чрез събиране на консолидирания дефицит/излишък на правителство на централно равнище /обикновено, включващ извънбюджетни фондове/ с дефицита/излишъка на правителството на регионално равнище. Общата сума се използва за нетно кредитиране/заемане за специфични политически цели, което е финансираща позиция в националните бюджет. Данните от правителствената финансова статистика са на касова база.

Паричните агрегати са стойности от края на годината. М1 означава най-общо банкноти и монети в обръщение, плюс банкови депозити на виждане. М2 най-общо означава М1, плюс спестовни влогове, плюс други краткосрочни

вземания на банките. Общ кредит най-общо означава вътрешен кредит към правителството /нетни депозити, включително нефинансови публични предприятия/, плюс частния нефинансов сектор, плюс други непарични финансови институции. Трябва да се отбележи, че проблема за измерването на обръщението на чуждестранна валута в някои страни кандидатки в някои случаи може да се отрази на надеждността на данните.

Лихвените проценти, средните годишни лихвени проценти, лихвените проценти при даване на кредит най-общо се отразяват средните лихвени проценти, прилагани от докладващите банки при даване на кредити. Лихвените ставки при влоговете обикновено зависят от средното търсене и от ставките при срочните влогове.

Обменните валутни курсове, където са налице и валутните курсове към еврото са официално цитираните. Ефективния валутен курс е измерен при основните търговски партньори, с база 1995 г.

Външна търговия

Внос и износ (текущи цени). Регистрирането се основава на специална система за търговските операции, съгласно която външната търговия включва стоките, пресичащи митническата граница на страната. Данните за търговията включват директния реекспорт и не включват търговията с услуги и търговията в свободните митнически зони както и лицензии, ноу-хау и патенти. Стойността на външнотърговския стокообмен включва пазарните стойности на стоките и допълнителните разходи (наво, застраховка и т.н.). Терминът ФОб означава всички разходи, че всички извършени разходи при транспортирането да митническата граница са за сметка на продавача. Терминът СИВ означава, че купувача се освобождава от допълнителните разходи. В случая износа се изчислява на база ФОб, а вноса се изчислява на база СИВ.

Класификация на търговията. Търговските стокови потоци се определят в съответствие с комбинираната номенклатура (CN) и единния административен документ (SAD).

Условия за търговия. Ценови показатели за външна търговия. До 1994 г., с използването на формулата на Пааше, показателите се изчисляваха на база извадка от стоките, съдържаща само целия износ за крайно потребление, като не се включват специалните доставки, ишлемето и реекспорта. От 1995 г. ценовите показатели се изчисляват по метода "единична стойност" с използването на формулата на Ласпеире.

Внос от и износ за ЕС на петнайсетте. Данните са предоставени от България.

Демографски данни

Нетно ниво на миграция. Приблизително ниво на нетна миграция (преизчислено от ЕВРОСТАТ) за година X представлява: население (през X + 1) минус население (през година X) минус починали (през г. X) плюс родени (през г. X). Това предполага, че всяко изменение в броя на населението, което не се дължи на раждаемост и смъртност се обяснява с миграцията. За това този индикатор включва също административни корекции (както и прогнозни грешки в

случаите, когато цифрата за общия брой на населението се базира на прогнозни данни, а ражданията и смъртните случаи - на база на тяхната регистрация). В този случай цифрите са по-обосновани. Освен това по-голяма част от разликата между предоставеното от съответната страна приблизително ниво на нетна миграция и изчисляваната от ЕВРОСТАТ се дължи на забавено отчитане на миграцията.

Трудови ресурси

Нивото на икономическа активност (по методологията на МОТ). В съответствие с изследването на извадка за работната сила (ИРС) нивото на икономическа активност представлява процент от населението в трудоспособна възраст (над 15 годишни), като:

- Работна сила: заетите и незаетите лица (по смисъла на определенията на МОТ).

- Заети лица: всички лица на възраст 15 и повече години, които през референтния период са работили поне 1 час срещу надница, заплата или друго възнаграждение като наемни работници, предприемачи, или членове на кооперации или като допълнение към работещи в семеен бизнес. Тук се включват и военослужещите и жените в отпуск по майчинство.

- Незаети лица: всички лица на възраст под 15 години, които отговарят едновременно и на трите условия на дефиницията на МОТ за класифициране като незаети:

1. не разполагат с работа,
2. активно търсят работа,
3. имат готовност да постъпят на работа в рамките на две седмици.

Данните по методиката на МОТ се отнасят за октомври 1994 г., октомври 1995 г., ноември 1996 г., ноември 1997 г. и ноември 1998 г. Отбиващите задължителна военна служба и лицата, посещаващи военни училища се считат за лица невключени в работната сила, както и лицата, които се намират в платен частично или неплатен отпуск по майчинство. Средна заетост по клонове на NACE. ИРС не предоставя тези данни.

Инфраструктура

Железопътна мрежа. Всички железопътни линии в дадена област. Това не включва шосейни или водни отсечки дори и ако се налага подвижен жп състав да премине по тях, т.е. автоплатформа за жп вагони или жп ферибот. Изключват се от това понятие линии, които се използват само за туристически цели през туристическия сезон, както и жп линии, изградени за обслужване на мини, дърводобивни или други промишлени или селскостопански предприятия и които не са достъпни за обществен транспорт. Данните се отнасят за конструктивната дължина на жп линиите.

Дължина на автомагистралите. Шосеен път, проектиран и изграден специално за автомобилен транспорт, който не обслужва територии, граничещи с него и който:

а) е оборудван (освен на специално определени места или временно) с отделни платна за двете посоки на движение, отделени едно от друго или с

разделителна ивица (която не е предназначена за движение) или по изключение по друг начин.

б) не се пресича на едно ниво с каквито и да било пътища, жп линии, трамвайни линии или пътища за пешеходци.

в) разполага със специална сигнализация за автомагистрала и е предназначена единствено за определени категории автомобилни МПС.

Входните и изходните платна на автомагистралите също са включени, независимо от разположението на пътните знаци. Включват и автомагистралите в чертите на населените места.

Промисленост и селско стопанство

Показатели за обема на промишленото производство. За промишлено производство се считат мините и кариерите, производство на изделия и снабдяването с електричество, газ, пара и вода (според раздели В, Г и Д на класификатора на NACE, първа ревизия).

Индекса за годишното промишлено производство е базиран на пълен преглед на включените в промишления сектор предприятия (държавни или частни)

Показатели за обема на брутната селскостопанска продукция. Данните се базират на методиката на SNA.

Жизнен стандарт

Брой на автомобилите. Пътнически автомобили: шосейни МПС различни от мотоциклетите, предназначени за транспортиране на пътници и проектирани за не повече от девет седалки места (включително водача). По тази причина терминът "пътнически автомобил" включва микроавтомобилите (за които не се изисква разрешително за правоуправление), такситата и наетите пътнически автомобили при условие, че всичките те имат по-малко от 10 места. Тази категория може да включва и пикапите.

Източници

Национални източници за: обща площ, външна търговия, инфраструктура, промишленост и селско стопанство, пазар на труда, стандарт на живот (с изключение на Интернет връзките)

Евростат за: национален баланс, ниво на инфлация, обществени финанси, платежен баланс, финансови индикатори, демографски данни.